

Дана БАЛА

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-АҚПАРАТТЫҚ
ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ

№ 1 (33), 2023

www.irrd.kz

Құрметті оқырмандар!

Ұлыстың ұлы күні – Наурыз мейрамы құтты болсын!

Әз - Наурыз - жаңару мен жаңғырудың береке мен бірліктің бастауы.

Жылдың бұл мезгілі - күн мен түн теңеліп, жер жүзі қайта түлейтін шақ. Сондықтан ата-бабамыз ежелден шуақты көктем мерекесіне айрықша мән берген, оны Ұлыстың ұлы күні деп ұлықтаған. Бұл күндері мейірімділік, жанашырлық жасампаздық сияқты қасиеттер ерекше дәріптеледі. Соның арқасында еліміз бірлігін бекемдеп, тату-тәтті өмір сүріп жатыр.

Халқымыз әрдайым Наурыз мейрамдарын жақсылықтың жаршысына балаған. Қазақстан дамудың жаңа дәуіріне қадам басты. Түбегейлі өзгерістер қастерлі отанымызды өркендетуге тың серпін беріп, ынтымағы жарасқан жұртымыздың ырысы артып, қолға алған игі бастамаларымыз оңынан болсын, деп тілеймін.

Әз-Наурыз әр шаңыраққа шаттық пен қуаныш әкелсін! Отбасыларыңызға амандық құт-береке тілеймін! Ұлыс оң болсын! Ақ мол болсын!

Барлық игілікті істеріңіз табысты болсын!

Құрметпен,
ҚР ОАМ «Балаларды ерте дамыту институты»
директоры Манара Елекенқызы Адамова

Республикалық ғылыми-ақпараттық, әдістемелік журнал құрылтайшысы:
Қазақстан Республикасы оқу-ағарту министрлігі
«Балаларды ерте дамыту институты» республикалық мемлекеттік мекемесі, Астана қаласы

Бас редактор *Адамова Манара Елекенқызы*

ҚР оқу-ағарту Министрлігі «Балаларды ерте дамыту институты» РММ директоры

Атқарушы редактор *Ерманова Мария Наятовна*

Балаларды ерте дамыту институты директорының орынбасары

Редакция алқасы *Рысбаева Назкен Рыстыбаевна,
Сағалиева Жанар Каукербековна*

«Ғылыми педагогикалық зерттеулер және мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту сапасының мониторингі» орталығының мамандары

*Мукушева Гулнара Омарбековна,
Хаменова Мария Олжабаевна,
Сарсембина Бақытқұл Қуандықовна*

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту мазмұнын қамтамасыз ету орталығының мамандары

Техникалық редакторлар *Тюлебаева Гульмира Кайратовна,
Полатов Берик Байдуллаевич,
Кенжеахметов Олжас Сеитович*

«Ақпараттық талдау» орталығының мамандары

ДАНА БАЛА

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-АҚПАРАТТЫҚ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ

Қазақстан Республикасы
Ақпарат және Қоғамдық даму министрлігі
Ақпарат комитетінің Мерзімді баспасөз басылымын,
ақпарат агенттігін және желілік басылымды қайта есепке қою туралы куәлік.
Алғашқы есепке алу кезіндегі нөмірі мен мерзімі: 21.07.2014, 14471-Ж

МАЗМҰНЫ

Содержание

ӨЗЕКТІ АҚПАРАТ АКТУАЛЬНАЯ ИНФОРМАЦИЯ

Мектеп жасына дейінгі балалардың коммуникативтік дағдыларын дамыту мәселелері	6
Интеграция различных видов деятельности в процессе развития дошкольников	8
Мектепке дейінгі ұйымдарда М.Монтессори технологиясын қолданудың әдіс-тәсілдері	11
Развитие познавательных исследовательских навыков через проектную деятельность	14
Балалардың зерттеу қабілеттерін дамыту арқылы көркем-эстетикалық талғамын жетілдіру	17
Мектеп жасына дейінгі балаларға тілді меңгертуде коммуникативтік дағдыларын дамытудың маңызы	21

МАМАНДАР КЕҢЕС БЕРЕДІ СПЕЦИАЛИСТЫ СОВЕТУЮТ

Мектеп жасына дейінгі балалармен түзету жұмысы барысында логопед пен ата-аналардың байланысы	26
--	----

ПЕДАГОГТЕР, СІЗДЕР ҮШІН ДЛЯ ВАС, ПЕДАГОГИ

«Мектепке дейінгі білім беру ұйымының тәрбиелеу-білім беру процесіне ата-аналарды тарту» әдістемелік ұсынымдар	29
Методические рекомендации «Вовлечение родителей в воспитательно-образовательный процесс организаций дошкольного образования»	35

АТА-АНАЛАРМЕН СЕРІКТЕСТІК СОТРУДНИЧЕСТВО С РОДИТЕЛЯМИ

Досуговые формы организации взаимодействия инструктора по физической культуре с родителями и детьми дошкольного возраста	40
--	----

БІЗДІҢ БАЛАБАҚША: БІЗ ҰСЫНАМЫЗ НАШ ДЕТСКИЙ САД: МЫ ПРЕДЛАГАЕМ

Использование игр и упражнений в работе с детьми с особыми образовательными потребностями по методике Клауса Фопеля	45
Инструментальное музицирование в детском саду	48

ДАНА БАЛА

Негізгі тақырыптық бағыты

Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту саласы бойынша озық идеялар мен тәжірибелерді тарату, педагогтар мен ата-ана қауымына ақпарат түрінде әдістемелік көмек көрсету

Основная тематическая направленность

Распространение передовых идей и опыта в области дошкольного воспитания и обучения, оказание методической помощи педагогической и родительской обществу в виде информационного материала

Проблемное обучение как технология развития критического мышления и коммуникативных навыков у детей старшего дошкольного возраста	51
Геймификация в детском саду	54
Формирование основ экологической культуры в условиях санаторного ясли-сада	57

ИННОВАЦИЯ ЖӘНЕ ТӘЖІРИБЕ ИННОВАЦИЯ И ОПЫТ

Ойын арқылы баланың ой-өрісін, танымдық қабілетін дамыту	61
Ойын арқылы баланы тәрбиелеу және оқыту	63
Роль развивающих игр в развитие умственных способностей детей дошкольного возраста	67
Педагогический опыт: использование технологии кроссенс в работе с детьми по развитию речи	70
Технологии тьюторского сопровождения обучающихся с нарушением слуха в условиях инклюзивного образования	76
Педагогический тренинг: «Критическое мышление»	80
Использование игровых технологий (Игра под руководством, структурированная игра, свободная игра) в качестве эффективного метода обучения на организованной деятельности по казахскому языку	83
Мектеп жасына дейінгі балалардың экологиялық мәдениетін экоертегі арқылы қалыптастыру	87
Ойын арқылы балалардың ойлауын дамыту ..	91
В.В. Воскобовичтің дамытушылық ойындары арқылы, мектеп жасына дейінгі балалардың сөздік қорын, логикалық ойлау қабілеттерін арттыру	94

МЕРЕКЕДЕН МЕРЕКЕГЕ ПРАЗДНИКИ КРУГЛЫЙ ГОД

1 Наурыз «алғыс айту» күніне арналған, «Ризашылық» ертеңгілігі сценарийі	98
Халықаралық әйелдер күніне арналған «Анам, әжем және мен» байқауының республикалық кезеңінің қорытындысы	101
Наурыз мейрамын тойлауға арналған «Шымырлық пен шеберлік күні» республикалық байқауының қорытындысы	115

Болатхан Инжигуль Болатханқызы
Павлодар облысы, Екібастұз қаласы,
«№27 сәбилер бақшасы»
Меңгеруші

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ КОММУНИКАТИВТІК ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУ ТУРАЛЫ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Аңдатпа. Бұл мақалада мектеп жасына дейінгі балалардың коммуникативтік дағдыларын дамыту мәселелері көтеріліп, балалардың тілін дамыту әдістері ұсынылады.

Түйін сөздер: Қолжетімді кітап бұрышы, тіл дамыту әдістері, сайыс.

Қазіргі заман – ақпараттық, цифрлық заман. Бүгінгі таңда ұялы телефонды сәби жасынан меңгерген бүлдіршіндерге таңданбайтын уақытқа жеттік. Осындай цифрланған ғаламтор әлемінде ерекше мән беруді қажет ететін өткір тұрған мәселе - мектеп жасына дейінгі балалардың коммуникативтік дағдыларын дамыту [1. 226].

Мәселені келесі жұмыс бағыттарында байқауға болады:

- мектеп жасына дейінгі балаларды балабақшаға қабылдау кезінде балаға қойылған қарапайым сұрақтарға («сенің атың кім?», «жасың нешеде?», «анаңның аты кім?») көп балалар тосылып жауап бере алмауы;

- педагогтердің балалар әрекеттерін ұйымдастыру барысында тәрбиеленушілердің 10-15% -ы қарапайым сұрақтарға жауап ала алмауы;

- тәрбиеленушілердің ана тілін білмеуі немесе тілінің кеш шығуы [2. 176].

Қазіргі таңда мектеп жасына дейінгі балалардың коммуникативтік дағдыларын дамыту әлемдік мәселеге айланып, шұғыл түрде шешімін табуды талап етіледі. Мектеп жасына дейінгі балалардың тілінің кеш шығуы немесе мүлде байланыстырып сөйлей алмауы, өзінің қалауын тәрбиешіге, ата-анасына ана тілінде жеткізе алмауы - шұғыл ғылыми-педагогикалық тұрғыда шешілуі тиіс.

Бұл мәселенің туындауына әсер ететін

факторларды анықтасақ, оның себептері төмендегідей болуы мүмкін:

- ата-анасының баламен аз сөйлесуі (ата-анасының жұмысбастылығы немесе өзі гаджетпен отыруы);

- «бала – ата-ана – ата-әже» байланысының күйреуі (ата-әжесінің бөлек тұруы);

- жас ата-аналардың мемлекеттік тілде балаларының тілін дамытуға деген ынта-ықыластарының аздығы;

- балалардың тілін дамытатын арналған әдістемелер мен тренажерлердің аздығы.

Бұл мәселені шешу жолы – балабақшадағы уақытты барынша тиімді пайдалану: күнделікті балалардың тіл дамыту, тіл ұстарту жұмыстарын тиімді ұйымдастыру; педагогтердің сауатты сөйлеуі (тіл тазалығы мен шеберлігі, көркем сөйлеуі); балалардың кітапқа, оқуға қызығушылықтарын арттыру мақсатында балабақшада «Қолжетімді кітап бұрышын» үнемі жаңарту.

Мектеп жасына дейінгі балалардың коммуникативтік дағдыларын дамыту мәселелерін шешуге бағатталған түрлі семинарлар өткізу, іс-шараларға ата-аналар қауымын белсене қатыстыру, балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес әрбір топта «кітап бұрыштарын» толықтырып отыру.

Тіл дамытуға байланысты үнемі ұйымдастырып отыруға болатын келесі әдістерді ұсынамыз:

- балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес әрбір топта «кітап бұрыштарын» толықтырып отыру акцияларын өткізу;

- аптаның әр сәрсенбі күні бір кітапты үйге оқуға беру. Бала отбасымен бірге кітапты оқып, келесі күні балаларға мазмұнын баяндап беру үрдісін қалыптасты;

- аптаның бір күнінде «Ертегі сиқыршысы» әдісі ұйымдастыруға болады. Ол үшін тәрбиеші «Ертегі сиқыршысы» әдісін ұйымдастыруға отбасын кезекке қояды.

Ата-ана баласымен өздеріне ұнайтын ертегіні сомдайды немесе баяндап береді. Сонда, біріншіден, тіл дамыту жұмысының оңтайлы өтуіне ата-ана мен баланың ықпал етуі олардың кезекке ерекше асығуы, олардың балабақшаның мүшесі ретінде сезінуіне әсер етеді; екіншіден, біздің мектепке дейінгі ұйымда осы әдісті қолданудан кейін балалар көптеген ертегілердің мазмұнын жатқа айтып, кейіпкерлер рөліне еніп, кіші топтарға сахналық көрсетілімдер ұйымдастыратын болды.

- балабақшада ақындық қабілеті бар педагогтер әлеуетін пайдалану да тиімді жұмыс әдістерінің бірі. Мысалы, айтыскерлік өнері бар педагогтер балаларға жеңіл ұйқас сөздердің түрлерін меңгертеді. Балалар ұйқас сөздер тауып, тәрбиеші көмегімен жеңіл өлеңдер құрастырады, ал мерекелерде балалар ата-аналарына «өз туындыларын» оқып береді.

- тәрбиешілер мен балалардың мәнереп оқу сайысын өткізу (шығарма сөздерін нақышына келтіріп, құлақтың құрышын қандырып жеткізе білу дағдысын

қалыптастыру). Мысалы, балабақшаның жылдық жоспарына сай «Жұптасып өлең оқу» атты педагог пен бала жұптары Отан, тіл және басқа тақырыптарда сайыстар өткізілді. Сайыс нәтижесінді балалардың біршамасы сөздерді толық айтуға, коммуникативтік дағдыларының біршама деңгейінің көтерілгенін байқауға болады.

- балаларды ересектермен, өз құрдастарымен емін-еркін сөйлесе алуға үйрету үшін «Мен жас тілшімін» жобасы енгіздік, оның негізгі мақсаты - жобаға қатысушы жас тілшілерді байланыстырып сөйлеуін, өз ойын анық жеткізуге үйрету.

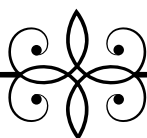
Жоба барысында олар өздерінің шағын блоктарын жүргізіп, балабақшаның тыныс тіршілігі жайлы электронды ақпараттар қорын жинақтайды, қарапайым сұрақ-жауаптан бастап, күрделі сұхбат жүргізу деңгейіне жеткізу жоба міндеттері болып табылады.

Мақалада ұсынылған жұмыс әдістері ата-аналар тарапынан қолдау тапты, мектеп жасына дейінгі балалардың коммуникативтік дағдыларын дамытуға оң ықпал етті, балабақшамызда тіл дамытудың оң нәтижелі тәжірибесі қалыптасты [3. 156].

Тіл – халықтың қазынасы, қазақ халқының тілі - дүниедегі ең бай, ең көркем тілдердің бірі, ендеше мектеп жасына дейінгі балалардың коммуникативтік дағдыларын дамыту – оның бастауыш мектепте сәтті білім алуының, қоғамдық ортада сәтті бейімделуінің кепілі.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Л.П. Федеренко, Г.А. Фомичева, В.К. Лотарев «Мектеп жасына дейінгі балалардың тілін дамыту».
2. Мұқанов М. «Ақыл -ой өрісі», Алматы.
3. Баймұратова Б. «Тіл дамыту әдістемесінің методикасы» Алматы, - 2007ж.
4. Әуелбаев Ш. «Бастауыш класта қазақ тілін оқыту».

Гордымова Наталья Владимировна
воспитатель
КГКП детского сада-ясли №45 «Болашак»,
г. Усть-Каменногорск

ИНТЕГРАЦИЯ РАЗЛИЧНЫХ ВИДОВ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В ПРОЦЕССЕ РАЗВИТИЯ ДОШКОЛЬНИКОВ

Аннотация. В статье рассматривается проблема организации различных видов деятельности в процессе развития дошкольников с учетом интегрированного подхода. При этом дается характеристика самого понятия, рассматривается принцип построения деятельности в ДО, подводятся итоги построения педагогического процесса при условии соблюдения принципа интеграции.

Ключевые слова: дошкольное образование, деятельность, принцип интеграции.

Сегодня дошкольное образование активно развивается в разных направлениях, учитывается уникальности периода детства и повышенное внимание к личности ребенка – дошкольника, разработаны новые требования к организации воспитательного и образовательного процесса.

Одним из принципов развития современного дошкольного образования является принцип интеграции.

Интегрированный подход к обучению все чаще признается в качестве насущной потребности современного образования. Чтобы устранить барьеры между различными видами деятельности, их объединяют вокруг основных концепций и тем. Это позволяет рассмотреть эти деятельности с разных сторон, выявить взаимосвязь. При интеграции различных видов деятельности они взаимодействуют, но в то же время остаются независимыми и равными по содержанию.

Что такое «Интеграция».

Интеграция (от лат. integratio – «восстановление», «восполнение», «соединение») – процесс объединения частей в

целое. (Викпедия)

Интеграция - это процесс установления связей между структурными компонентами содержания в рамках определенной системы образования с целью формирования целостного взгляда на мир, ориентированного на развитие и саморазвитие личности ребенка.

Интеграция в различных видах деятельности дает возможность развивать способности каждого ребенка, формировать его творческое воображение, коммуникативные навыки. Принцип интегрирования положительно влияет на эмоциональное состояние детей.

Принцип интеграции охватывает довольно широкий спектр педагогических явлений и оказывает широкое влияние на теорию и практику дошкольного образования. Использование интеграции в дошкольном образовании позволяет перейти от простого, одностороннего рассмотрения различных явлений действительности к их взаимосвязанному комплексному изучению. В зависимости от возраста детей принцип интеграции в дошкольном

учреждении позволяет показать мир во всем его многообразии, привлекая научные знания, культурное наследие, шедевры литературного и художественного миров. Кроме того, этот принцип позволяет детям формировать способность самостоятельно систематизировать уже полученные знания и подходить к решению проблем нестандартным способом. Процесс обучения превращается в систему, объединяющую знания в единое целое, на основе которого у детей формируется целостное восприятие мира. Понятие «интеграция» раскрывается, как целостное явление, объединяющее различные виды деятельности, приемы и методики в единую систему и выступающее в дошкольном образовании ведущим средством организации образовательного процесса, ведущей формой которого являются не занятия, а совместная деятельность со взрослыми и самостоятельная деятельность детей.

Интегрированный подход в дошкольном образовании заключается в реализации не только содержательных, но и формальных целей и задач воспитания и развития, а также в установлении системы следующих связей:

Компоненты содержания различных разделов программы и внутри разделов программы;

Во взаимодействии методов и приемов воспитания и образовании;

В синтезе детской деятельности.

В настоящее время перед дошкольным учреждением поставлена задача - разработать не интегрированные занятия, а предложить целостный интегрированный процесс взаимодействия взрослого и ребенка по определенной теме в течение одного дня, в котором будут гармонично сочетаться различные образовательные мероприятия, включая различные навыки, для целостного восприятия мир в окружающей среде.

Принцип интеграции является инновационным и обязывает дошкольные учреждения коренным образом перестроить образовательную деятельность в детском саду [2]. Интегрированный подход к

образовательной деятельности соответствует одному из основных требований дошкольной дидактики: образование должно быть небольшим по объему, но емким. Выстраивая образовательный процесс по принципу интеграции различных видов деятельности, мы решаем такие задачи, как:

- Формирование у детей более глубоких, разносторонних знаний; целостного взгляда на мир. Мир, окружающий детей, познается ими в его многообразии и единстве;

- Интеграция способствует формированию обобщенных представлений, знаний и умений, повышает эффективность воспитания и развития детей, побуждает их активно исследовать окружающую действительность, осмысливать и находить причинно-следственные связи, развивать логику, мышление и коммуникативные навыки. По своей сути интегрированный подход к образовательной деятельности заключается в интеграции образовательных навыков на равной основе, но в то же время каждый навык дополняет другой. Организуя образовательную деятельность, педагог решает сразу несколько задач из различных областей программы [1]. В то же время дети осваивают содержание с помощью основных видов детской деятельности.

1. Познавательная

2. Игровая

3. Двигательная

4. Коммуникативная

5. Творческая

6. Трудовая деятельность.

7. Социально-эмоциональная.

Реализация интегрированного процесса предполагает интеграцию даже при выборе темы деятельности.

Если взять, например, тему «Зима», то работа над образовательными навыками может быть следующей:

- Коммуникативные навыки (развитие речи): написание рассказов о зиме, изучение стихов, дидактические игры «Назови больше слов со словом зима или снег» и т.д.;

- Познавательные навыки: разговоры о зиме, наблюдение за снегом во время

прогулки, птицами, которые прилетели к кормушке, небом;

- Творческие навыки: просмотр репродукций картин известных художников, прослушивание произведений, конструирование, рисование, лепка на тему: «Снеговик»

- Физические навыки: подвижные игры «Снежинки» и т.д.

Внедрение интегрированного подхода в этом виде деятельности имеет свои преимущества:

- повышает мотивацию детей к обучению;
- у детей развивается познавательный интерес к восприятию целостной картины мира и рассмотрению явления с нескольких сторон;

- развиваются все компоненты речи;

- дети развивают способность анализировать, сравнивать, обобщать, делать выводы;

- исключается перегрузку;

- расширяется представление о понятиях и закономерностях;

- в результате формируется разносторонне развитая, гармонично и интеллектуально развитая личность.

Деятельность как основа интеграции способна объединить внутри себя разрозненные компоненты и обеспечить необходимые условия для появления нового образовательного продукта, в создании

которого участвуют педагоги, дети и родители.

Для того чтобы качественно реализовать интеграцию в ДУ, необходимо определить формы интеграции, которые обеспечат синтез образовательных направлений, взаимосвязь различных видов деятельности и формирование интегральных качеств личности дошкольника в процессе обучения. Формы интегративного процесса характеризуют конечный продукт, который приобретает новые функции и новые отношения между педагогом, воспитанником, родителями в течение одного дня, одной недели. Такими интегративными формами в ДУ могут выступать совместные творческие проекты, эксперименты, экскурсии, сюжетно-ролевые игры [3].

Подводя итог вышесказанному, можно сделать вывод, что интеграция различных видов деятельности как новый подход к организации образовательной деятельности позволит добиться больших успехов в обучении и воспитании подрастающего поколения.

Технология интеграции организованной образовательной деятельности может быть различной, однако в любом случае необходимо проявление творческой активности педагога. Это одно из важных условий при ее проведении для развития детских способностей.

Литература:

1. «Интеграция как условие развития познавательных способностей детей дошкольного возраста». <http://elar.uspu.ru/bitstream/uspu/10938/2/10kalugina.pdf>

2. «Интеграция разных видов детской деятельности на занятиях. Использование процесса интеграции в ДУ». <https://optolov.ru/calculation-of-materials/integraciya-raznyh-vidov-detskoj-deyatelnosti-na-zanyatyah.html>

3. <https://ru.wikipedia.org/wiki/Интеграция>

Сарсекенова Лидия Аменовна

Атырау қаласы,

№8 «Ақбота» санаторлық бөбекжай-бақшасының
тәрбиешісі

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДА М.МОНТЕССОРИ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУДЫҢ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ

Аңдатпа. Бұл мақалада М.Монтессори әдістемесінің балалардың өзін-өзі дамытуындағы құндылығы туралы баяндалады. Ең бастысы, баланың өзінің жеке тұлға екендігін сезіне білуіне, іс-әрекетін қажетіне қарай ұйымдастыра алуға деген ұмтылысын тәрбиелеуде М.Монтессори әдісінің қолдану, әдістің мектепке дейінгі ұйымда педагогтің шығармашылығын дамыту шарттары ұсынылады.

Түйін сөз: М.Монтессори педагогикасы, әдісі.

М.Монтессоридің маңызды енгізген жаңалығы дәстүрлі топтық-сағаттық жүйесін бұзу және әрбір тәрбиеленушіге маңызды автономия мен дербестік құқығын мойындауға, өз жұмыс қарқыны мен білімді игерудің ерекше тәсілдерінен құрылған, 0-3 жастан 3-6 жасқа дейінгі балаларға арналған бірегей оқу үдерістерін құру болып табылады.

Монтессори бойынша білім беру ұраны - «Өзім істеуге көмектес». «Мен көремін және естимін, әрекет етемін және жасаймын. Сондықтан, оны есте сақтаймын және үйренемін» [1].

Монтессори педагогикасы бойынша балаларға, олардың талаптары, еркеліктері мен бір сәттік қалауларымен айқындалатын шектеусіз еркіндік ұсынатын сияқты болып көрінеміз. Ал, шын мәнінде, балаларға шыдамдылықпен, табандылықпен, олардың еркіндігі басқа адамдардың еркіндігімен шектелетіндігі, ал басқа адамдармен келісу қажеттігі туралы фактіні түсіну мен қабылдауға көмектесеміз. Монтессори өзінің еркіндік түсінігін баланың үлкендердің

еркіне тәуелді болмау деп түсіндірді. Бұл дегеніміз баланың үлкендердің минималды көмегі арқылы өзіне қызмет етуі, жаңаны игере білуі, маңызды шешімді өзі қабылдауы мен баланың даралық құқығын қорғау болып табылады.

Баланың өз мінез-құлқы, өз іс-әрекетін басқаруға көмектесетін, қағида - «өз-өзінің шебері болу». Монтессори-ортасындағы сабақтарда да жеткілікті: «Әрбір бұйым, ойыншық немесе затты алған орнына қайтадан қою қажет», «Бастаған істі аяғына дейін жеткізу маңызды», «Басқаларға кедергі жасамайтындай етіп, жұмыс істеу қажет» .

Бала үшін Монтессори материалдары әлемнің есігін ашатын кілт болып табылады, соның арқасында өзінің әлем туралы бейберекет және өңделмеген әсерін ретке келтіреді және сезінуге үйренеді. «Практикалық дағдылар арқылы өзіндік жұмыс жасай алады, ақыл-ойы және ұсақ қол моторикасы дамып, логикалық түйсігі қалыптасады» [2]. Олардың көмегімен бала мәдениетке және заманауи өркениетке ұштасады. Өз тәжірибесімен табиғатты

түсінуге және онда бағыт алуға үйренеді. Монтессори технологиясына сәйкес әзірленген «дайындалған ортада» бала барлық дене және рухани қызметтерін жаттықтыра алады, өзінің рухани тұтастығын қалыптастырады және жан-жақты дамиды. Дайындалған ортада ретке келтіру құралы арқылы ол өзінің алдыңғы тәжірибесін жүйеге келтіруге үйренеді және бойындағы бар дарындылық қасиеттері ашылады.

Материалдар балалардың әрекет ету ұмтылысына жауап береді. Әр ұйымдастырылған әрекет арнайы дайындалған ортада өтеді [3].

Кішкентай бала көзін, қолы мен аяғын үйлестіруді жетілдіреді, бұл нақты және үйлесімді іс-әрекеттер жасау қабілетін шығаруға көмек көрсетеді. Әлем осы сөздің шынайы мағынасына қол жеткізеді. Әсерлері және сезімімен бірге қосылған қозғалыс рухани дамуы үшін негізін қалайды. Монтессори педагогикасының негізгі принципі – балаға өзін-өзі тәрбиелеуге өз бетінше оқуға, өз бетінше дамуға жағдай жасау. Балалардың логикалық ойлау қабілеттерін, әртүрлі жаттығулар арқылы дамыта отырып, ұйымшылдық, тапқырлық, ізденімпаздық қабілеттерін қалыптастыру [4].

Материалдарға өзінің дербес қатынасы арқылы бала әртүрлі дағдыларды меңгереді. Ол мақсат қоюға және оған қол жеткізу үшін сәйкес жолын таба білуге үйренеді. Материалдардың күшті тартымдылығы арқылы бала заттарға қызығушылық танытады. Білуге құмарлық және материалдармен жұмыс, оған әлемді түсінуге көмектесетін, онда ішкі уәждеме

сезімі пайда болады. Ол барлығын өзі ретке келтіруге ұмтылады және тек оның дамуын бақылайтын және оларға қаншалықты қажет болса, соншалықты жанама түрде басшылық жасайтын, педагогтың кішігірім көмегін қажет етеді. Заманның талабына сай тәрбиелеп отырған балаларымызды отансүйгіштікке тәрбиелеу – бүгінгі әлемнің күрделі тынысында негізгі мәселелердің бірі болып табылады. Отаншылдық – сонау ерте замандардан қалыптасып келе жатқан қасиетті сезім. Көп ұлтты Қазақстан үшін отансүйгіштік сезімнің рухани саладағы тату-тәтті тірлік, азаматтық келісімге ғана емес, мемлекеттік материалдық негізін нығайтуға да тікелей ықпалы бар. Сондықтан, Монтессори технологиясымен жұмыс істеу барысында Монтессори құралдарымен жұмыс істеу мақсатын сақтай отырып, ұлтымыздың әдет-ғұрпын, салт-дәстүрін ашатын ұлттық нақыштағы құралдарды қолданамыз.

Мысалы, «Күнделікті өмір тәжірибесі» бөлімінде балалар нан турап, көкөністер мен жемістерді қолданып, салат жасаса, мен ұннан қамыр илеп, балаларға сол иленген қамырды бөліп беріп, бауырсақ кестіремін. Оны асханадағы аспазшы апайлар пісіріп берсе балаларға бауырсақ «ұлттық тағам» деп, нанның қадірін айтып түсіндіреміз. Балаларды қонақ жайлылыққа тәрбиелей отырып, дастарханды жаюда әдемі оюланған ыдыстарды қолданамыз.

Сондай-ақ, Монтессори педагогикасында «Математика» бөлімінде санға затты сәйкестендіруді игеруге арналған «Ұршық»-деп аталатын құрал бар. Балаларға бұл құралды таныстыру алдында ертеден келе жатқан халқымыздың қолөнерінде жүннен

жіп иіруге қолданатын ұршықты көрсетіп таныстырамын.

Бейнелеу өнері бөлімінде қағаздан тек жолақтар қиғызып қана қоймай, ою-өрнектерді қиюға арналған трафареттерді қолданып, текеметтер, ыдыс-аяқтарды безендіруді ұсынамыз. Балалар берілген заттарды өрнектеп қана қоймай сонымен қатар олардың қайшымен, желіммен жұмыс істеу барысында қолдарының ұсақ моторикасы дамып, алдағы уақытта қалам ұстап, жазу қабілеттері қалыптасады.

Қазіргі кезеңде ұлттық патриотизмнің басты көрінісі – қазақтың ана тілінде сөйлеуі, жас жеткіншектерге ұлттық тәрбие беру, ізет, құрмет, қайырым, мейірім сезімдерін дамыту мақсатында да аталған құралдар таптырмас көмек. Монтессори педагогикасындағы «Тіл дамыту» бөлімінде үлкен және кіші қозғалмалы алфавиттерді қолданып, өзінің аты-жөнін, ата-анасына, Отанына деген өз әрекеттерімен көрсетуге үйренеді. Монтессори құралдарының «Ғарыш әлемі» бөлімінде әр елдің карталары, тулары, жан – жануарлар, өсімдіктер, тағы басқа көптеген

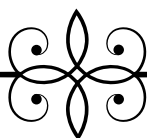
айнала қоршаған әлем туралы құралдар берілген.

Біз балаларға еліміздің картасын көрсете отырып, жан-жануарларымен, өсімдіктерімен таныстыра отырып, оның қандай үлкен, кеңбайтақ екенін түсіндіреміз. «Сендер осы елдің болашағысыңдар, оны қадірлеп қорғау, дамыту енді сендердің қолдарыңда!» - деп балаларды өз Отанын сүйуге, оны құрметтей білуге тәрбиеленеді.

Қорыта келгенде, балалар Монтессори педагогикасы арқылы өздеріне қызмет етуді, еркін қозғалуын, материалдармен ұзақ уақыт жұмыс жасауға, өздігінен шешім қабылдауға, өз-өзіне деген сенімге, өз ойын ашық айта білуге, жеке жұмыс жасауға, бір-бірін сыйлауға, достық қарым-қатынас жасауға көп ықпалын тигізуге орасан зор көмегі бар. Өйткені, «кішкентай балалар көп күш жұмсамай-ақ бәрін үйренеді. Мария Монтессори 6 жасқа дейінгі балалардың суды сіңіретін губка сияқты бәрін оңай сіңіретінін байқады [1]. Ол оны сіңіргіш ақыл деп атады» .

Қолданған әдебиеттер:

1. Монтессори М. Баланың үйі. «Ғылыми педагогика әдістемесі» - 1913ж.
2. Монтессори М. «Баланың ақыл-ойы» -1997ж.
3. Филонова В.М. «Методические рекомендации «Методика М.Монтессори» - 2022ж.
4. Назарбаева А.Ш. М.Монтессоридің ойын түрлері -2018ж.
5. С.Дэвис. Монтиссори для малышей. Полное руководство по воспитанию любознательного и ответственного ребенка -2019ж.

**Брагинец Рамиля Закировна,
Андреева Анна Аркадьевна,**
воспитатели КГКП «Ясли-сада № 51»,
г. Костанай

РАЗВИТИЕ ПОЗНАВАТЕЛЬНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ НАВЫКОВ ЧЕРЕЗ ПРОЕКТНУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

Аннотация. В данной статье рассматривается проектная работа по исследованию ахатинов (вид улиток).

Ключевые слова: панцирь, моллюск, улитка, сухопутный, ахатина.

На сегодняшний день в качестве домашних питомцев начали заводить не только привычных котов, собак, рыбок, но и таких удивительных водных обитателей, как улитки. Самым интересным для разведения на дому являются ахатины – это милые, забавные улитки, которые, впрочем, также нуждаются во внимании и уходе. Данный опыт будет посвящен ахатинам – как они живут, чем питаются и как за ними правильно ухаживать [1].

Домашнее животное – это очень важная часть жизни для многих из нас. Здорово, когда дома тебя ожидают четвероногие зверушки. Вот и мы давно мечтали завести себе домашнего питомца.

Гипотеза исследования: действительно ли улитка-ахатина является идеальным домашним питомцем.

Цель нашего исследования – изучить особенности содержания улиток – ахатин в домашних условиях.

Прогнозируемая реализация проекта – краткосрочный проект.

Задачи проекта:

- Изучить литературу по данной теме;
- Определить место улитки-ахатины в царстве животных;
- Изучить строение ахатины гигантской;
- Описать особенности содержания улиток в домашних условиях;
- Изучить вкусовые предпочтения улиток;
- Измерить скорость передвижения улиток-ахатин, а также реакцию при испуге.

Объект исследования: Сухопутная улитка ахатина.

Методы исследования – изучение литературы.

Объект исследования – домашняя улитка ахатина.

Предмет исследования – особенности жизнедеятельности ахатины.

Участники проекта:

Дети старшего дошкольного возраста.

Основополагающий вопрос:

Улитки – кто это?

Проблемные вопросы:

– Какие бывают улитки?

– Где живут улитки?

Учебные вопросы:

- Где у улиток расположены глаза?
- Чем питаются улитки?
- Зачем улитке раковина?
- Сколько ног у улиток?

Организованная деятельность:

- Физическая культура;
- Утренняя гимнастика «Улитки»;
- Физкультминутка «Веселые улитки»;
- Психогимнастика «Друзья»;
- Коммуникативная деятельность;
- Составление рассказа об улитке-

ахатине;

- Чтение художественной литературы

- заучивание стихотворения Лидии Слуцкой «Улитка»;

- Отгадывание загадок про улиток.

Дидактические игры «Пройди по тропинке улитки», «Узнай на ощупь».

Познавательная деятельность

Беседа на тему «Как ухаживать за улитками-ахатинами», «Как размножаются улитки-ахатины» [2], [3], [4].

Дидактическая игра «Пройди лабиринт улитки», «Соедини по порядку цифры по раковине улитки».

Творческая, изобразительная деятельность:

Рисование акварельными красками на тему «Наш друг ахатина»;

Аппликация «Красивая раковина ахатина»;

Лепка «Разноцветные улитки»;

Прослушивание музыки А.Усачева «Улитка»;

Исследовательская деятельность:

Пальчиковые игры «Маленькие улиточки»;

Беседы с детьми «Животные, живущие с нами рядом», «Как влияет окружающая среда на состояние улиток ахатина»;

Практикум для родителей «Домашние животные – улитки ахатина».

Наши работы:

РЕАЛИЗАЦИЯ ПРОЕКТА

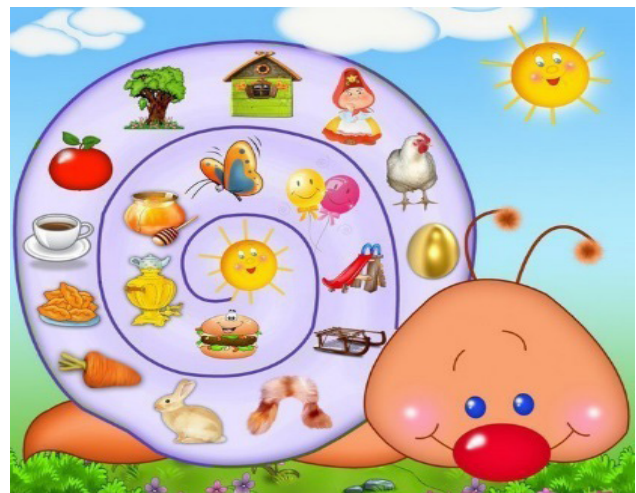
«Труд»

Хозяйственно-бытовой труд:

- дежурство в уголке природы (кормление улиток ахатинов [5], уборка террариума,

купание улиток под тонкой струей [6], следить за влажностью грунта);

– трудовые поручения – индивидуальные и коллективные.

Ожидаемый результат

После завершения проекта учащиеся смогут:

- с помощью родителей находить нужную информацию;
- задавать вопросы и пытаться самостоятельно искать на них ответы;
- анализировать итоги своих наблюдений;
- использовать полученные знания в

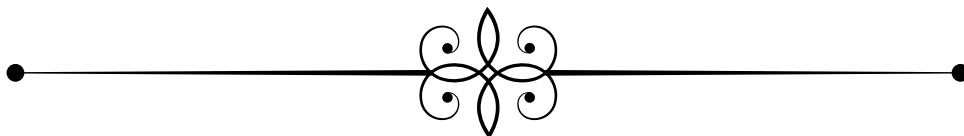
творческих работах;

- презентовать свою творческую

работу.

Литература:

1. *Википедия [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://ru.wikipedia.org/wiki/>*
2. *Ахатина. Строение и образ жизни улиток [Электронный ресурс]. – Режим доступа http://ahatina.ucoz.ru/index/stroenie_i_obraz_zhizni/0-23*
3. *История Ахатин [Электронный ресурс]. – Режим доступа http://ahatina.io.ua/s211807/istoriya_ahatin*
4. *Улитка – ты кто? [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://achatina.by.ru/pages/people.html>*
5. *Полезные статьи [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www.ahatina.ru/>*
6. *Ахатина – африканская улитка [Электронный ресурс]. – Режим доступа <http://www.zooclub.ru/bezp/5/1.shtml>*

Жолдасова Аружан Адилбековна

Қызылорда облысы, Қармақшы ауданы, Ақай ауылы,
№19 «Балдаурен» бөбекжай-бақшасының
тәрбиешісі

БАЛАЛАРДЫҢ ЗЕРТТЕУ ҚАБІЛЕТТЕРІН ДАМУЫ АРҚЫЛЫ КӨРКЕМ-ЭСТЕТИКАЛЫҚ ТАЛҒАМЫН ЖЕТІЛДІРУ

Аңдатпа. Бұл мақалада қазіргі уақытта мектепке дейінгі ұйымдарда баланың қабілетін дамытуда зерттеу дағдыларын дамыту мәселесі қарастырылған. Балалардың зерттеушілік қызығушылығын қалыптастыруға ықпал етіп, бақылау, ақыл-ой белсенділігін, тұлғаның сапалық қасиетін дамытатын практиклық жұмыстарға талдау жасалған.

Түйін сөздер: Тұлғалық даму, зерттеушілік дағды, оқытудың даму теориясы, гипотеза, конвергентті және дивергентті ойлау, зерттеушілік қабілеттер, эстетикалық талғам.

Қазіргі әлемде болып жатқан өзгерістер тұлғаны дамытуға бағытталған педагогикалық технологияларды жаңартуды талап етуде. Қазақстан Республикасының Білім туралы Заңының негізінде әзірленген «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты», «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасында» балалардың әлеуметтік-тұлғалық дамуына бірқатар талаптар қояды. Осы талаптардың қатарына баланың идеяларын өз бетінше шешуге мүмкіндік беретін, тәуелсіз қызметті белсендіретін, мектеп жасына дейінгі балаларда интеллектуалды пассивтіліктің дамуына жол бермейтін және де ойлаудың өнімді формаларын дамытатын зерттеу қызметін қалыптастырудың қажеттілігі айтылады [1,3-5 б].

Зерттеу жұмыстары неғұрлым алуан түрлі және қарқынды болса, бала соғұрлым жаңа ақпарат алады және баланы толыққанды дамытудың жолдары айқындалатын болады.

Сондықтан да, қазіргі уақытта мектепке дейінгі ұйымдарында баланың қабілетін дамытуда жұмыс жасаудың тиімді жағы ретінде, зерттеу дағдыларын дамыту мәселесі қарастырылған. Бұл жұмыстың негізгі жетістіктерінің бірі - баланың затпен, материалмен, нақты объектімен тікелей қарым-қатынас жасауы болып табылады. Зерттеу кезінде бала өзінің қажетін қанағаттандырады, ойлау, есте сақтау, зейін-ін тұрақтылығы қалыптастырады, бақылау, салыстыру, орнына қою сияқты дағдыларды бойына дарытады.

Балалардың ізденіске деген қажеттілігі биологиялық тұрғыдан да дәлелденген, бала зерттеуші болып туылады. Жаңа нәрсеге құштарлық, білуге құмарлық, үнемі бақылауға және эксперимент жасауға ұмтылу - балалар мінез-құлқының ең маңызды белгілері болып табылады. Зерттеуге деген ұмтылыс нәтижесінде балада мінез-құлық қалыптасады және баланың психикалық дамуының бастапқыда өзін-өзі дамыту

процесі ретінде дамуы үшін жағдайлар жасалады.

А.И. Савенковтың, О.К. Тихомирова, Н.Н. Поддяков, Л.С.Выготский және басқа да авторлар өздерінің еңбектерінде балалардың зерттеушілік қызығушылықтарын дамыту, қабілетті тұлғаны тәрбиелеуге арналған педагогиканың өзекті мәселелерінің бірі ретінде қарастырады. А.И. Савенков зерттеушілік қабілеттер құрылымында ізденіс әрекетін, конвергентті және дивергентті ойлауды, зерттеушілік дағдыларды қамтитын күрделі формация ретінде атап өтеді.

Конвергентті және дивергентті ойлау дегеніміз-бұл проблеманың шешімін табуда туындайтын ойлардың екі түрі.

Конвергентті ойлау ақыл-ойды, логиканы және тәжірибені қолдануымен сипатталады, екінші жағынан дивергентті ойлау-бұл басқа шығармашылық ойлауды ынталандыратын, әсіресе жаңа мәселенің шешімін табуда пайдалы [2,-1216].

Ал, Л.С. Выготский бала неғұрлым көп көрген, естіген және бастан өткерсе, соғұрлым көп біледі және үйренеді, оның шығармашылық, зерттеушілік белсенділігі жоғары болады» - деп жазған [3,14-216].

Бала өзінің қызығушылық сезімі арқылы қоршаған әлемді табиғатты зерттеуші. Қоршаған ортадағы болмыс балаға қызығушылық сезімдері, әрекеттері мен тәжірибесі арқылы ашылады. Зерттеушілік қабілеттерді дамыту арқылы біз жаңа ақпаратты іздеу, алу және түсіну процесінің сәттілігі, эстетикалық талғамы мен тұлғаның жеке психологиялық ерекшеліктерін анықтай аламыз. О.М. Дьяченко, А.А. Агаева, А.З. Зақ, З.А. Михайлова, Н.Н. Подьяков, Т.И. Ерофеева өз еңбектерінде мектепке дейінгі кезеңде оқытудың даму теориясы балалар қиялының және шығармашылығы қабілеттерін дамуын кездейді, мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерінің міндеті ойындарды белсенді пайдалану, ертегілерді кабылдауға баулу, өзіндік жазу, модельдеу, эксперимент, зерттеушілік дағыларын дамыту қажеттілігін атап өтеді [4, 424- бет].

Ал, ғалым Е.О. Смирновтың айтуынша кіші жастағы балаларды тәрбиелеуді

жандандыруда балабақшаларда риторика, жаратылыстану ғылымдары, физика, компьютерлендіруді енгізу қажеттілігі айтылады. [5,31- бет].

Ғалым зерттеушілер қызығушылық ұғымына және оның оқумен байланысына назар аударып, жүргізілген зерттеулер нәтижесі көрсеткендей, қызығушылық балалардың зейініне және оқу деңгейлеріне әсер етеді, сонымен қатар балалардың зерттеуге деген ынтасын арттыратынын айтады.

Норвегиялық балабақшаларда 4–6 жастағы балалар бойынша өткен зерттеулерде балалардың табиғи элементтермен және табиғат әлемінде (мысалы, өсімдіктер, жәндіктер, тастар) болуы балаларда сұрақ қоюы, ерекше қызығушылық танытудың артқанын айтады. Бұл зерттеу нәтижелерінен біз балалардың табиғи ашық аймақта болуы, баланың бойында жаратылыстану тақырыптарына деген қызығушылығының артатынын көрсетеді.

Осы аталған ғылыми деректерге сүйене отырып, тәрбиешілердің ізденіс әрекеттері кезінде балалардың мұндай тақырыптарға деген қызығушылығын дамытуға қалай қолдау жасау қажеттігін және балалардың қызығушылықтары осы жағдайларда қалай артатынын бақылау жасалды.

Мақсаты мектеп жасына дейінгі балалардың зерттеу іс-әрекетін дамыту. Себебі, зерттеу жұмысы балалардың білуге құмарлығын, ақыл-ойын, ізденімпаздығын дамытады және олардың негізінде ғылыми-зерттеу әрекеті арқылы тұрақты танымдық қабілеттерін, қызығушылықтары мен көркем эстетикалық талғамын қалыптастырады.

Мектеп жасына дейінгі бала айналасында болып жатқан барлық нәрсеге қызығушылығының жоғары болуымен сипатталады. Күн сайын балалар көбірек жаңа объектілерді білді, олардың атауларын ғана емес, сонымен қатар ұқсастықтарын білуге ұмтылады, байқалатын құбылыстардың ең қарапайым себептері туралы ойлай бастады. Балалардың қызығушылығын қолдай отырып, оларды табиғатпен таныстырудан оны түсінуге жетелеу қажеттігі туындады.

Зерттеу жұмысы балалар өмірінің барлық салаларын, балалардың барлық іс-әрекеттерін, оның ішінде ойынды қоса алғанда, негізгі фактор болып табылды.

Міндеті балалардың – зерттеулерге, жаңалықтарға қызығушылықты қолдау және дамыту, бұл үшін балаларға қажетті жағдай жасау қажет болып табылды.

Зерттеушілік жаратылыстану бағытындағы жұмыстар мен іс-шаралары балалардың тапсырмаларды орындау жолында белгілі бір дәрежеде еркіндікке ие болатыны анықталады. Тәрбиеші ретінде балалардың жаратылыстану мазмұнына немесе тақырыбына қатысты өз ойлары мен ізденістерін білдіруге, ойын ашық және еркін жеткізуіне ықпал жасады. Бақылау нәтижесі балалардың зерттеушілік қызығушылығын қалыптастыруға ықпал етіп, бақылау, ақыл-ой белсенділігін дамытты.

Зерттеу – әр баланың сүйіп атқаратын әрекеті болғандықтан, оның қолы ешқашан бос болмайды, сондықтан, бала үнемі қоршаған әлемді зерттеу барысында болады. Бала қағазда сурет салса да, аспандағы құстарға қараса да, терезеден көшедегі машиналарды санаса да, жерді қазса да, өсімдіктің өсуін бақыласса да, ойыншықты сындырса да – ол заттар мен құбылыстарды зерттеу жұмысымен айналысуда деп айтуға болады. Осындай зерттеу барысында туатын бала сұрақтары өте көп:

- Аспан неге көгілдір түсті?
- Неліктен жапырақтар күзде сарғаяды?
- Неліктен бұлттар аспанда жүреді?
- Жұлдыздар неге күндіз көрінбейді?
- Құстар неге аспанда ұшады?

Бұдан шығатын қорытынды, балаларға ересектерден білімді дайын түрде алғаннан гөрі ғалымдар секілді білгісі келген мәселені зерттеу, тәжірибе жасау арқылы тану әлдеқандай тиімді болмақ.

Мектеп жасына дейінгі баланың тәрбиелік зерттеулері, мынадай негізгі кезеңдерді қамтыды:

1. Проблеманы анықтау және тұжырымдау (зерттеу тақырыбын таңдау).
2. Мүмкін болатын шешімдерді іздеу және ұсыну.

3. Материалдар жинақтау.

4. Алынған мәліметтерді жалпылау.

5. Жобаны дайындау (хабарлама, есеп, макет және т.б.)

6. Жобаны қорғау.

Зерттеу дағдыларын дамыту бойынша жұмыс жасағанда балалардың жас ерекшеліктерін ескеріп, тапсырмаларды бірте-бірте күрделендіру принципін басшылыққа алған дұрыс.

Проблеманы анықтау және тұжырымдау (зерттеу тақырыбын таңдау) жұмысы яғни мәселені көру көбінесе оны шешуден қиынырақ. Проблемаларды көру қабілеті адамның ойлауын сипаттайтын интеграциялық қасиет. Ол әртүрлі іс-әрекеттерде ұзақ уақытты алады.

Мәселені анықтағаннан кейін оның шешімін іздеу қарастырылады. Демек, зерттеуші негізгі дағдыларының бірі – гипотеза құра білуі қажет. Гипотеза қарапайым ұсыныстан айырмашылығы барлау ізденіс жолын көрсететіні негізделуі керек. Бірақ баланың шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталған балалардың зерттеулері үшін «көп болса, соғұрлым жақсы» қағидасы бойынша гипотеза жасау қабілеті маңызды, сондықтан, кез келген, ең фантастикалық гипотезалар мен идеялар тымді болмақ. Гипотезаның өзі баланың шығармашылық, зерттеушілік ізденістерін ынталандыратын маңызды факторы болып табылады.

Гипотеза құру үшін ойлау, сұрақ қою арқылы үйрету керек. Балаға кез келген зерттеуші үшін де осы маңызды дағдыны меңгеруге көмектескісі келетін педагог сұрақтың әдетте мәселені көрсетудің бір түрі ретінде қарастырылатынын және шартты түрде екі бөлікке - бастапқы және негізгі болып бөлінетінін білуі керек. Сұрақтың негізін сұрақта айқын немесе жанама түрде көрсетуге болатын бастапқы білім құрайды. Бұл негізгі білімнің белгісіздігін шешу қажет. Бұл әдетте «кім», «не», «қашан», «неге» және басқа да соларға ұқсас сөздермен белгіленеді, олар әдетте сұрақ операторлары деп аталады.

Зерттеу міндеттерін шешу үшін

ұғымдарға анықтама бере білу маңызды. Ұғым – логикалық ойлаудың бір түрі. Ұғым дегеніміз – объектілерді маңызды және жалпы белгілері бойынша көрсететін ойлау формасы. Ұғымды анықтау дегеніміз – оның нені білдіретінін көрсету, оның мазмұнына кіретін белгілерді анықтау [6, 22-56 бет].

Зерттеу әрекеті тұрғысынан балалардың құбылыс, себеп, салдар, оқиға, шарттылық, тәуелділік, үйлесімділік, үйлеспеушілік, мүмкіншілік, мүмкін еместік, т.б. ұғымдарды меңгеруі маңызды рөл атқарады.

Бұл ұғымдарды меңгермей, абстрактылы ойлау болмайды және болуы да мүмкін емес. Баланы нақты және жеке фактіден дерексіз жалпылауға көшуге үйрету керек. Айналадағы қоршаған ортамен таныстыру іс-әрекетінде балалар қазақ халқының тарихы мен мәдениеті жайында біраз мағлұматтар алады, халық өнерінің әсемдік әлемін таныды. Зерттеу жұмысы баланы әсемдікке баулып, жағымды эмоция туғызады, қабілеттерін дамытады. Балалардың зерттеу әрекетін ұйымдастырғанда педагог нені есте сақтауы керек? Сын айту – шығармашылықтың дамуына кері әсер етеді.

Сондықтан, балалардың идеяларына теріс баға беруден, директивалық әдістерді қолданудан аулақ болғаны дұрыс. Өйткені бала өзін қоршаған заттар мен құбылыстардың бәрін де қызық көреді.

Сондықтан, балаға қызық болғанда ғана оқып-үйренеді, ал қызық болмаған жағдайда оның оқып-үйренуі қиындық туғызады. Өз

кезегінде оқу мен үйрену репродуктивтік емес (қайталау), зерттеушілік сипатта болғанда пайда болады, яғни бала әр мәселенің шешіміне, әр сұрақтың жауабына өздігімен жетуі керек. Демек, баланы оқып-үйренуге қызықтырып, ынталандыру үшін, баулу үшін біз оған зерттеушілік жұмысты ұйымдастырып, оны жүзеге асыруға көмектесуіміз керек. Баланың кез келген іс-әрекетіне шынайы қызығушылық таныту, оның қателіктерінің астарында ой жұмысын, өз шешімін іздеуді көре білуі керек.

Табысты болжайтын бағалауды білдіре отырып, баланың өз күшіне деген сенімін тәрбиелеу және қалыптастыру да қажет. Тапсырманы орындауда, тәжірибені соңына дейін жеткізуде табандылыққа тәрбиелеген дұрыс. Балаларда қызығушылықтың жоғалу белгілері байқалмай тұрып, шешіліп жатқан мәселе бойынша талқылауды тоқтатқан дұрыс.

Сонымен, біз балалардың бойында зерттеушілік негіздерін қалай отырып, оларды қоршаған ортаның әсемдігін көруге және сезінуге, оны аялауға баулимыз.

«Өз кезегінде зерттеу балада проблема-лық сұрақ туындатады», - деп жазады А.Савенков. Демек, баланы оқып-үйренуге қызықтырып, ынталандырып, баулу үшін біз оған зерттеушілік жұмысты ұйымдастырып, оны жүзеге асыруға көмектесуіміз керек. Сонда ғана оқу мен үйрену шығармашылық қарқын алып, бұрынғы репродуктивтік мазмұннан арылатын боламыз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 14 қазан.

2. Савенков А.И. Теория и практика применения исследовательских методов обучения в дошкольном образовании - 2004ж.

3. Л.С. Выготский «Жақын арада даму аймағы» теориясы, жалпы ережелері.

4. О.М. Дьяченко, Е.Л. Агаева. «Әлемде не болмайды?» кітабы М., 1991ж.

5. Жұмабекова Ф.Н. Педагогикалық зерттеулердің әдістері - 2017ж.

6. Жиенбаева С.Н., Бекмағамбетова Р.К., Сыздықбаева А.Ж., Е.И. Бөлшекбаева «Мектепке дейінгі педагогика» 2018ж.

Пархот Жанат Жұматайқызы

Қызылорда облысы, Қармақшы ауданы, Ақай ауылы,
№19 «Балдаурен» бөбекжай-бақшасының
тәрбиешісі

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА ТІЛДІ МЕҢГЕРТУДЕ КОММУНИКАТИВТІК ДАҒДЫЛАРЫН ДАМУДЫҢ МАҢЫЗЫ

Аңдатпа. Бұл мақалада коммуникативті дағдылардың дамуы педагогиканың маңызды мәселелерінің бірі ретінде талданған. Мектепке дейінгі балалардың коммуникативті құзыреттілігіне арнайы зерттеулер жүргізген көрнекті психологтар мен педагогтардың зерттеулері мен еңбектеріне шолу жасалды. Коммуникативтік дағдыларды дамыту балалардың дара ерекшеліктерін, қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін ескеру, өмірде әртүрлі жағдайлардағы қарым-қатынас дағдыларын меңгертуді, қолдың ұсақ моторикасын және командада жұмыс жасау дағдыларын дамыту мәселеріне талдау жасалынған.

Түйін сөздер: Коммуникация, коммуникативті дағдылар, келісім, іскерлік, тұлға аралық қарым-қатынас, сөйлеу этикеті, эмоционалды, тілдік қарым-қатынас ортасы, вербалды және вербалды емес құрал, агрессивті, өзін-өзі бағалау.

Коммуникативті қабілеттердің дамуы педагогиканың маңызды мәселелерінің бірі болып табылады. Оның өзектілігі қазіргі жағдайда баланың әлеуметтік ортасының ерекшеліктеріне байланысты артып, ондағы адамдар арасындағы қарым-қатынаста тәрбиенің, мейірімділіктің, қайырымдылықтың, сөйлеу мәдениетінің жетіспеушілігі жиі байқалады. Демек, мектепке дейінгі ұйымдардың тәрбие-білім беру жұмысында коммуникативті дағдыларды дамыту міндеттерін шешуге ерекше назар аудару қажеттілігі күн санап артып келеді.

Коммуникация деген не? Кембридж сөздігінде «коммуникация – бұл басқа адамдармен байланыс жасау акті» - деп беріледі. Ал С.И. Ожегов сөздігінде қарым - қатынас ұғымы өзара келісім, іскерлік және достық байланыс арқылы анықталады [1,14-15 б].

Нақты әлеуметтік, психологиялық, педагогикалық зерттеулерде қарым-қатынас ұғымы өзара әрекеттестік, байланыс ұғымдарымен жақын мағынада қолданылады.

Сонымен қатар, қарым-қатынас контексінде өзара әрекеттесуді, қатынасты тиімді жүзеге асырудың тәсілдері, дағдылары, құралдары, адамның қабілеті мен қасиеттері жүйесінде қарастырады. Мектепке дейінгі балалардың коммуникативті құзыреттілігіне арнайы зерттеулер жүргізген көрнекті психологтер Л.С. Выготский, Д.Б. Эльконин, А.В. Запорежец, А.П. Усова, Е.И. Тихеева, Л.Н. Кони́на, Б. Баймұратовалар.

Сонымен, коммуникативті дағдының теориялық негіздерін А.Л. Леонтьев, Ф.А. Сохин, Е.И. Негневицкая, А.М. Шахронович, Р.С. Немовтар қалады. Ғалымдар А.В. Запорожец, Д.Б. Эльконин қалыптасқан коммуникативті қабілеттер-баланың қоршаған адамдармен қарым-қатынас

жасауға дайындығының негізгі көрсеткіші ретінде қарастырады [2,30-54 б].

Коммуникативті қабілеттер-бұл мектеп жасына дейінгі баланың дамуының, оның әлеуметтенуі мен даралануының, жеке тұлғаның қалыптасуының маңызды шарты ретінде қарастырылуда. Қарым-қатынаста адамдардың тұлғааралық және әлеуметтік қатынастары жүзеге асырылады деп тұжырымдалады. (Б.Г. Ананьев, М.М. Бахтин, А.Н. Рубинштейн, А.Н. Леонтьев). [2. 31-38 б]. Мектеп жасына дейінгі балалар өсіп, есейген сайын қарым-қатынас дағдыларын біртіндеп меңгере бастайды. Оған дәлел ретінде «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасында» ерте жас тобы балаларына коммуникативтік дағдыларды дамыту үшін мынадай міндеттерді жүктейді, олар:

- тілдік қарым-қатынас ортасын құру;
- сөйлеуді және фонематикалық естуді дамыту;
- баланың түсінетін және белсенді сөздік қорын қалыптастыру;
- ересектердің, құрдастарының сөзіне еліктеу қабілетін дамыту;
- балаларды алғашқы қарым-қатынас құралдарын (вербалды және вербалды емес) қолдануға үйрету;
- үй жануарларының дыбыстарына еліктеу, дыбыстарды қайталау арқылы дыбыстау мәдениетін қалыптастыру [4].

Бұдан шығатын қорытынды, ерте жас тобы балалары алдымен вербалды емес ақпаратты (мимика, жест – ишара, дауыс, үн ырғағы) оқуды үйренеді, содан соң алғашқы сөздерді үйрене бастайды. Осылайша бала, әңгімелесушіні тыңдау және есту, өзін оның орнына қою, адамдар арасындағы қарым-қатынастың реңктерін қабылдау қабілетіне біртіндеп ие бола бастайды. Сондықтан да, мектепке дейінгі ұйымдарда ерте жас тобынан бастап ойын іс-әрекеттерінде коммуникативтік дағдыларды дамыту міндеттерін шешуге ерекше назар аудару қажет дер едім.

Көптеген авторлардың зерттеулері (Ильяшенко М.Б., Ушакова О.С., Халезова Н.А. және т.б.) балалардың коммуникативті

қабілеттерін дамыту оқытуды ұйымдастырудың мақсаттары, мазмұны, әдістері мен формалары перспективалы және ілгерілемелі болған кезде ғана тиімді болатындығын атап көрсетеді. Егер, бала сөйлеу этикетін, этикалық норманы, қарым-қатынастың сөйлеу нормаларын қолдана білсе, болжау дұрыс бағалау мүмкіндігі қалыптасатынын да атап көрсеткен.

Мектепке дейінгі ұйымдарда коммуникативтік дағдыларды дамыту балалардың дара ерекшеліктерін, қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, ауызекі сөйлеуді, сөздік қорды қалыптастыруды, өмірде әртүрлі жағдайлардағы қарым-қатынас дағдыларын меңгертуді, қолдың ұсақ моторикасын және командада жұмыс жасау дағдыларын дамытуды қарастырады. Балалардың коммуникативтік дағдыларын қалыптастыру жұмысы тек ұйымдастырылған іс-әрекеттерде ғана емес, күні бойы режимдік сәттерде, еркін ойын кезінде түрлі сұрақтар қою арқылы әрбір баланың жеке жауап беріп, өз көзқарасын білдіре алатындай сұрақтар қою арқылы дамытуға болады. Сондықтан, балаларды көбірек сөйлесуге қатыстыра отырып, бір-бірімен қарым-қатынас жасауға, кез-келген мәселе төңірегінде әңгімелесіп, пікірін тыңдау арқылы дамытқан дұрыс. Балаларға сұрақтарды қойғанда «иә» немесе «жоқ» деп жауап беретін жалпы сұрақтар берілмегені орынды, себебі, барлығы қосылып жауабын бірге айтуға арналған сұрақтар баланың дербес дағдыларын дамытуға кері ықпал етеді.

Сонымен қатар, топ бөлмелерінде балаларға арналған кітаптардан, аудио шығармалардан кітап бұрышын ұйымдастыру жұмысының да маңызы зор десе болады. Себебі, балаларға күнделікті кітаптарды оқып беру, тыңдалған шығармалар желісі бойынша өз әсерлерімен бөлісу, олардан драмалық қойылымдар жасау, кітаптардағы иллюстрацияларды қарау, тақпақтарды, өлеңдерді жаттату арқылы балалардың коммуникативтік тілдік дағдылардың қалыптастыруға зор ықпал жасайтынын атап өткім келеді.

Коммуникативтілік – бұл жеке тұлғаның жеке сапасы емес, әртүрлі дағдылардың жиынтығы. Бұл дағды балада айналасындағылармен қарым-қатынас жасау және олармен қарым-қатынас орнату қабілетінде көрінеді. Соның бірі ретінде қазіргі кезде балабақшаларда математика негіздері іс-әрекеттерін қарастыратын болсам, күнделікті түрлі дидактикалық ойындар, танымдық әңгімелер, бейнелеу және құрастыру әрекеті, эксперимент жасау, математикалық мазмұндағы театрландырылған қойылым, әңгімелеу, дербес және басқа да әрекеттер арқылы ойын түрінде ұйымдастырады.

Бұл жұмыс түрлері балаларда ойын барысындағы оқиғаларды ой елегінен өткізіп, тәжірибе қалыптасуына, дағдыларды игеруіне, қиялын дамытып, шығармашылық қабілеттерін ашуға мүмкіндік береді. Бір сөзбен айтқанда, балаларда коммуникативтік дағдыларды қалыптастыру барысы қарым-қатынас, ойын әрекеті арқылы іске асырылады. Бұл жерде ескеретін мәселе балаларға жұмыс жасау барысында дайын үлгі бермеу, өз бетінше жасауға ынталандыру, оларға еркіндік бере отырып, тапсырманы шығармашылықпен орындауға мән беру қажет. Әр балаға жеке сұрақтар қойып, балалардың жауаптарын тыңдау, математикалық ұғымдарды қолданып жауап беруіне, әр түрлі заттарға өз бетінше зерттеу жүргізуіне, меңгерген дағдыларын тәжірибеде қолдануына мән беру қажет. Мысалы, қоршаған ортамен танысу тірі және өлі табиғат объектілерін күн сайын бақылау жүргізуде кітаптарды және иллюстрацияларды қарау, әңгімелесу, қарым-қатынас, ойын әрекеті барысында қолданып жатады.

Мұнда балалардың заттарды қолмен ұстап, зерттеуі, олардың қасиеттеріне талдау жасауы, заттарды қолдануы, туындаған сұрақтарға жауап беруі, өз бетінше сұрақтардың жауабын іздеуі мен табуы, алынған дағдыларды ойында қолдана алуы маңызды рол атқаратынын атап өткім келеді. Бұл жұмысты ойын терапиясы түрінде жүзеге асыруға болады, өйткені ойын мектепке дейінгі жастағы жетекші іс-әрекет болып

табылады.

Балаларды әңгіме айтуға үйретуде, затты, суретті өз бетінше қарап, сипаттауға, түрлі балалар әрекеттерінде бейнелеген суреттері, бұйымдары бойынша әңгімелер құрастыруға, шығарманың, ертегінің қызықты үзінділерін қайталап айтуға, бейтаныс заттар, құбылыстар, оқиғалар туралы ақпаратты талқылауға қатысу барысында қалыптасатынын байқауға болады. Педагог ғалымдардың зерттеулеріне сүйенсек қарым-қатынас жасаудың үш аспектісін атап көрсеткен, олар: қарым-қатынас жасауға деген ұмтылыс, әлеуметтік өзара әрекеттесу негіздерін білу және қарым-қатынас жасау.

Қарым-қатынас жасауға деген ұмтылыс бұл баланың қарым-қатынас қажеттілігін сезінуінен байқауға болады. Ол басқа балалармен танысқысы келеді, достық орнатқысы келеді. Егер балаларда мұндай тілек болмаса, қарым-қатынас жасау қиындық туғызатын болса, онда ата-аналар баланың тілегін дұрыс қабылдап, баланың қарым-қатынасқа деген ұмтылысын ынталандыруы керек. Әлеуметтік өзара әрекеттесу негіздерін білу жағдайында қалыпты қарым-қатынас үшін бір тілек жеткіліксіз болады. Бұл жағдайда бала басқалармен қарым-қатынас жасап қана емес, сонымен бірге, қоғамдағы мінез-құлық ережелерін де білуі және сақтауы керек. Ата-аналар ұлына немесе қызына әңгіме бастауға және қарым-қатынасты сақтауға, жанжалдарды шешуге, сыпайы сөздерді қолдануға үйретуі керек («өтінемін», «рахмет», «мейірімді бол» және т.б.). Қарым-қатынас жасау қабілетінің болуы. Егер бала қоғамда өзін қалай ұстау керектігін білсе, онда ол бұл білімді іс жүзінде қолдана алуы да керек. Қарым-қатынас жасау қабілеті бұл - сұхбаттасушыны қызықтыру, оны тыңдау, оның пікіріне құрметпен қарау, өз пікірін сыпайы түрде қорғау сияқты дағдыларды қалыптастырудан тұрады [3].

Мысалы, әңгімелесушімен байланыс орнату қабілетін дамытуға арналған келесі ойын жаттығулары ұсынуға болады:

– «Күлімсіреу» – барлығына ең қымбат әдемі күлкі сыйлаңыз.

– «Комплимент» – көршіңді мадақтадың,

оның көзіне қарап, ең жылы, ең әдемі сөздерді арнаңыз.

Сондай ақ, педагогикалық жағдаят ретінде әр түрлі еркін ойындар және сахналық қойылымдар адамдардың эмоционалды көңіл-күйін жеткізеді, түрлі балалар әрекеттерінде өзінің және құрдастарының әрекетін түсіндіреді және дәлелдейді. Бұл жердегі басты мақсат балалардың әңгімеге кіру, сезімдері мен, тәжірибелермен алмасу, мимика мен пантомимиканы қолдана отырып, өз ойларын эмоционалды және мағыналы түрде білдіру қабілетін дамыту.

Келесі ойын жаттығуларының маңыздылығын атап өтеміз:

1. Екі бала ренжісіп қалды, оларды татуластырыңыз.

2. Сіз өзіңіздің тобыңыздағы балалардың біреуімен бірдей ойыншық ойнағыңыз келеді-одан рұқсат сұраңыз.

3. Сіз көшеде әлсіз, азапталған мысықты кезіктірдіңіз – оған аяушылық сезіміңізді білдіріңіз.

4. Сіз досыңызды қатты ренжіттіңіз-одан кешірім сұрауға тырысыңыз, онымен татуласыңыз.

5. Сіз жаңа топқа келдіңіз – балалармен танысып, өзіңіз туралы айтып беріңіз.

6. Сіз өзіңіздің сүйікті ойыншығыңызды жоғалттыңыз-балаларға барып сипаттап оны көрдіңіз бе деп сұраңыз.

7. Балалармен кезекті ойын барысында, бір балада ойыншық жоқ екенін байқадыңыз онымен ойыншықты қалай бөлісесіз.

8. Кішкентай бала жылайды-оны тыныштандырыңыз.

9. Сіз бәтеңке бауын байлай алмайсыз-жолдасыңыздан сізге көмектесуін сұраңыз.

10. Сізге достарыңыз келді-оларды ата-анаңызбен таныстырыңыз, бөлмеңізді және ойыншықтарыңызды көрсетіп таныстырыңыз.

Бұл аталған жағдаяттар балаларға қолайсыз жағдайды жеңуге мүмкіндік береді, ұялшақтықты жеңуге көмектеседі, басқалармен достық қарым-қатынастың қалыптасуына әсер етеді, бірлескен іс-әрекеттің сәтті орындалу нәтижесін көрсетеді [5].

Балалармен жеке әңгімелер өткізу жұмысы да маңызды талаптардың бірі десе болады. Мысалы, баланы қарым-қатынасқа қалай үйретуге болады? Ұяң баламен жұмысты қалай ұйымдастырамыз? Агрессивті баламен қалай әрекет ету керек? Баланың өзін-өзі бағалауын қалай көтеруге болады?

Бұл жұмысты нәтижелі жүргізу үшін ата-аналар, балалар мен тәрбиешілер ұжымының бірлігін қалыптастырып, бірлескен мерекелер мен ойын-сауықтар, ата-аналар мен балалар біріккен шаралар ұйымдастыру үлкен рөл атқаратынын атап өткім келеді. Әр мерекелік іс-шараның бағдарламасына балалар мен ата-аналар қатысатын ертегілерді театрландыру немесе сахналауды кірістіруге болады. Бұл ұжымның бір тұтастығына ықпал етеді, балалардың көз алдында ата-аналардың беделі артады, ал ата-аналар балаларын басқа да қырынан таниды, олардың құрдастарымен қарым-қатынасын көріп қуанады. Өз кезегінде балалардың қарым-қатынас шеңбері кеңейіп, өзін-өзі бағалауы жоғарылайтын болады.

Сонымен бірге, баланың жаңа дағдылары мен білімдері, қалыптасқан тәртіп ережелері, қиялы, қарым - қатынас жасау дағдылары мектепке дейінгі жастағы жетекші іс-әрекет – сюжеттік рөлдік ойындар арқылы да қалыптасып, дамиды. Басқа әрекет үстіндегі баланың мінез-құлқы бұл сюжеттік рөлдік ойын әрекеті кезінде мүлдем басқаша орын алатын болады. Қойылым кезінде бала өз-өзін тез жинап, өзін байсалды ұстайды, сюжеттің мазмұнын есінде тез сақтап қалады. Ойын үстінде басқалардың пікірімен санаса отырып, өз талаптарын да орындата алады. Осылайша түсініспеушіліктерді шешіп, бірлесіп жұмыс жасайды. Басқаша айтқанда, қарым-қатынас іскерлігіне үйренеді.

Қорыта келе, балаларда коммуникативтік дағдыларды меңгертуде өз ойлары мен сезімдерін жеткізуге көмектесетін дағдылар (сөйлеу қабілеті, өзін-өзі бақылау, өзін-өзі таныстыру), басқаларды түсінуге көмектесетін дағдыларды (келіссөздер жүргізу, жанашырлық, тыңдау, қолдау жасау

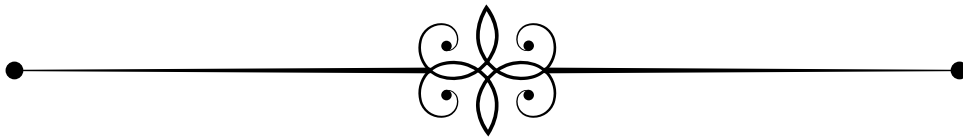
қабілеті) меңгерту қажет. Бұл өз кезегінде балалардың адамдар арасындағы қарым-қатынас, кейіпкер ретінде бейнелі сөздерді ажырата алуына мүмкіндік береді. Егер адам өзі туралы сөйлесуді білмесе, тек басқаларды тыңдай алса, ол жеке тұлғаға айналмайды, өзінің «менін» жоғалтады.

Алғашқы қарым-қатынас дағдылары

отбасында, содан кейін балабақшада, мектепте және одан әрі өмір бойы қалыптасады. Сондықтан, басқалармен қарым-қатынас жасау қабілеті немесе қабілетсіздігі ерте балалық шақтан бастап жетілдіру мектепке дейінгі ұйымдардағы дұрыс ұйымдасқан процестерге тікелей байланысты.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Биекенов К., Садырова М. «Әлеуметтанудың түсіндірме сөздігі»-Алматы, 2007ж.
2. К.С. Жұмасова – «Психология негізі» - 2010ж.
3. Б.Г. Ананьев В.М. Бехтерев, Л.С. Выготский, Қарым-қатынас мәселесінің концептуалды негіздері-1981ж.
4. ҚР БҒМ «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламаларын бекіту туралы» - 2016 ж.
5. К.М. Метербаева. Тіл дамыту әдістемесі және мәнерлеп оқу практикумы - 1981ж.

Асылбекова Альмира Асылбекқызы
Шығыс Қазақстан облысы, Өскемен қаласы,
«№1 «Балапан» балабақша-бөбекжайының
логопеді

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРМЕН ТҮЗЕТУ ЖҰМЫСЫ БАРЫСЫНДА ЛОГОПЕД ПЕН АТА-АНАЛАРДЫҢ БАЙЛАНЫСЫ

Аңдатпа. Мақалада мектеп жасына дейінгі балалармен түзету жұмысы барысында ата-аналармен жүргізілетін жұмыс түрлері мен жұмыс істеу принциптері баяндалған.

Түйін сөз: Ынтымақтастық, кері байланыс, түзету жұмыстары.

Қазіргі кезде логопед маманның рөлі маңызды болып тұр. Бұл сөйлеу тілінде бұзылыстар бар балалар санының тұрақты өсуіне байланысты.

Сөйлеу бұзылыстары танымдық белсенділіктің дамуына, баланың жеке тұлға болып қалыптасуына және де әлеуметтік бейімделуіне кедергі келтіреді.

Отбасы - баланың ең жақын және тұрақты әлеуметтік ортасы және оның дамуына, жеке тұлға болып қалыптасуына әсері зор [1. 236].

Сөйлеу тілінің бұзылысы бар балаларды түзету жұмыстары сәтті болу үшін көбінесе логопед маманның ата-аналармен өзара әрекеттесуіне байланысты. Өйткені, түзету процесіне ата-ананы қосу баланың сөйлеу дамуындағы қажетті шарттардың бірі болып табылады [2. 64б.].

Өзара әрекеттесу тек бір мақсатқа жету үшін логопед маманның, ата-ананың арасында міндеттерді бөлуді ғана білдірмейді. Өзара әрекеттесу міндетті түрде бақылауды және кері байланысты кедергісіз талап етулі болуы керек.

Логопед-маман мен ата-аналардың алдында бірыңғай міндеттер тұр, бірақ оларды жүзеге асыру жолдары ғана ерекшеленеді.

Ата-аналармен жұмыс істеу принциптерін келесідей тұжырымдауға болады:

- Ынтымақтастық - логопед маман ата-аналарды өзінің әсер ету объектісі емес, түзету процесі бойынша тең серіктестер деп санайды;

- Даралау - отбасының мәдени және білім деңгейіне, отбасылық тәрбие стиліне, отбасындағы қарым-қатынас түріне, ата-аналардың өз баласының мәселелеріне қызығушылығы мен түсінігінің болуы;

- Кері байланыстың үздіксіздігі мен тиімділігі – логопед маман отбасында түзету жұмыстарын жүргізу барысы мен сапасына кедергісіз бақылау жүргізуі;

- Кешенділік – логопед маман ата-аналардың басқа мамандармен (невропатолог, психологтермен) байланысын үйлестіруі, өйткені сөйлеу бұзылыстарын жеңу көбінесе күрделі психологиялық-медициналық-педагогикалық мәселе болып табылады.

Логопед-маманның ата-аналармен тиімді қарым-қатынас жасау шарттары.

Түзету жұмыстарының тиімділігі көбінесе логопед пен ата-аналардың сабақтастығы қаншалықты нақты ұйымдастырылғандығымен анықталады. Олар ортақ міндеттерді шешу үшін әріптестер, бір-біріне көмекші бола білуі керек.

Логопед-маманның ата-аналармен өзара

жұмысының міндеттері:

- Әр баланың отбасымен серіктестік орнату;

- Балаларды дамыту және тәрбиелеу үшін күш біріктіру;

- Ата-аналардың тәрбиелік дағдыларын жандандыру және байыту, олардың өздерінің педагогикалық мүмкіндіктеріне деген сенімділігін арттыру.

Ата-аналардың балаларымен түзету жұмысындағы міндеттері:

- Отбасында балалардың жалпы және сөйлеу дамуына қолайлы жағдайлар жасау;

- Мамандардың ұсыныстары бойынша, балалардың сөйлеу тілінің бұзылысына сәйкес берілген жұмыстарды жүйелі түрде жүргізу.

Маманның ата-аналармен жұмысының негізгі бағыттары:

- Кеңес беру-ағартушылық жұмыс;

- Түзету-оқыту жұмысы;

- Мониторингтік жұмыс.

Кеңес беру-ағартушылық бағытында логопед:

- Логопедиялық тексеру нәтижелерімен танысу;

- Ата-аналар баланың даму кезеңінде оның сөйлеу жағдайына баға беруін қалыптастыру;

- Әр түрлі жастағы сөйлеу бұзылыстары бар балалардың сөйлеуінің дамуы (онтогенезі) ұғымын қалыптастыру және арттыру;

- Түзету-дамыту әдістемелерімен танысу;

- Қажет болған жағдайда қосымша медициналық тексеру және емдеу мәселелері бойынша кеңес беру;

- Үй жағдайында сабақтарды ұйымдас-

тыру және өткізу барысында дидактикалық құралдар мен әдебиеттердің әртүрлі түрлерімен танысу.

Түзету және оқыту жұмыстары мыналарды қамтиды:

- түзету ата-аналарды балалардың сөйлеу бұзылыстарын түзету процесіне белсенді қатысуға тарту;

- логопедиялық әдістерді үйрету;

- дидактикалық құралдармен әртүрлі әдістерді қолдануды үйрету.

Мониторинг жұмысына мыналар жатады:

- ата-аналардың түзету мен дамыту жұмыстарының практикалық әдістерін игеру дәрежесін анықтау;

- ата-аналармен жұмыс істеудің таңдалған формаларының тиімділігін анықтау;

- екі жақты ынтымақтастықтың сапасын талдау.

Алайда, кез келген өзара әрекеттесудің негізінде ережелер анықталуы керек.

Логопедтің ата-аналармен тиімді өзара әрекеттесу ережелері:

1. Ата-аналарға қолдау, көмек және жақсы кеңес қажет.

2. Ата-анаңызбен асығыс сөйлеспеңіз. Егер, уақытыңыз болмаса, кездесуді басқа уақытқа ұйымдастырыңыз!

3. Шыдамдылықпен тыңдай біліңіз. Ата-аналарға барлық өзекті мәселелер бойынша сөйлеуге мүмкіндік беріңіз!

4. Қорытынды жасауға асықпаңыз. Ата-анаңыздан естігендеріңізді мұқият сараланыз!

5. Сізге айтылғандар басқа ата-аналардың, балалардың құпиясын бөгде адамдармен бөліспеу керек!

6. Отбасымен кездесуде ата-аналарға конструктивті ұсыныс берумен аяқталуы керек.

Ата-аналармен өзара әрекеттесудің жоғарыда сипатталған әрбір түрі логопед-маманның жұмысында өзінше «жеміс» береді. Ең маңызды нәтиже - балалардың жетістіктері [3. 280б].

Логопед-маманның отбасымен өзара әрекеттесуі, түзету жұмысы тәрбиелеу - білім

беру процесінің маңызды бөлігі болып табылады, өйткені логопед пен ата-ананың тығыз байланысы түзету жұмысының жоғары тиімділігінің маңызды шарты болып табылады.

Сондықтан, ата-аналармен жұмыс жасаудың кез-келген түрінде түзету жұмысының максималды өнімділігіне ықпал ететін өзара әрекеттесу жолдарын табу маңызды [4].

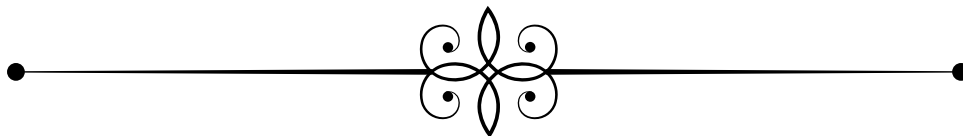
Қолданған әдебиеттер:

1. Анисимова Ю.Н. «Логопед и родители в процессе коррекции речевых нарушений: поиски эффективных форм взаимодействия», «Воспитание и обучение детей с нарушениями развития» -2015 г.

2. Бачина О.В., Самородова Л.Н. «Взаимодействие логопеда и семьи ребенка с недостатками речи» -2009 г.

3. Вакуленко Л. С. «Организация взаимодействия учителя», «Логопеда и семьи» - 2011г.

4. Волкова, Л. С. «Обучение и воспитание детей с общим недоразвитием речи» - 2004г.

«МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМЫНЫҢ ТӘРБИЕЛЕУ-БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІНЕ АТА-АНАЛАРДЫ ТАРТУ» ӘДІСТЕМЕЛІК ҰСЫНЫМДАР

Мектепке дейінгі білім беру ұйымының тәрбиелеу-білім беру процесіне ата-аналарды тартудың теориялық негіздері

Мектепке дейінгі ұйым мен отбасы баланы ерте жастан әлеуметтендірудің екі маңызды институты болып табылады. Олардың тәрбиелеу қызметтері әртүрлі, бірақ мектепке дейінгі ұйым мен отбасының өзара әрекеті баланың жан-жақты дамуы үшін маңызды. Бала үшін отбасылық тәрбиеге басымдық беріледі, бірақ ата-аналар әрдайым дұрыс әрекет ете бермейді, сондықтан ата-аналар мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының тәрбиелеу-білім беру процестеріне қатысуы тиіс.

Ата-аналарға балабақшадағы тәрбиелеу-білім беру процесінің белсенді қатысушылары болуға мүмкіндік беретін қолайлы жағдайлар жасау қажет.

Іс-қимыл үшін тұлғаның қарым-қатынас жасауына негіз болып табылатын, ата-аналар мен педагогтердің өзара іс-қимыл нәтижесінде белгілі бір қарым-қатынастар пайда болады. Мақсаттары, қызығушылықтары келісілгенде, өзара іс-қимыл субъектілерінің мінез-құлқы бірге қабылданғанда тәрбиелеу-білім беру қызметіне бірге белсенді қатысуы жүзеге асады.

Қатысу ұғымы әр түрлі мағынада түсіндіріледі, бірақ сонымен бірге осындай көрсеткіштердің: өзара іс-әрекет субъектілерінің жеке таңдауы (П.Л.Ландсберг), іс-әрекетке жоғары мотивация (А.Н.Леонтьев), іс-әрекетке шығармашылық тәсіл (Н. А. Бердяев) қатысуымен көрінетін жалпы заңдылық байқалады [5].

Мектепке дейінгі білім беру педагогтерімен ата-аналардың бірігіп іс - әрекетке және тәрбиелеу-білім беру процесіне қатысуы педагогтер мен ата-аналардың өзара іс-қимылының ең жоғары деңгейі болып табылады.

В.А. Сухомлинский өз еңбектерінде отбасылық және қоғамдық тәрбиенің өзара іс-қимыл туралы идеяларын дамыты. Онда: «мектеп жасына дейінгі бала өзін, басқа адамдарды ата-анасының әрекеттері арқылы отбасымен айқындайды. Сондықтан, егер мектеп отбасымен байланыста болса, егер тәрбиешілер мен ата-аналар арасында сенім мен ынтымақтастық қарым-қатынас орнатылса, тәрбиенің міндеттерін табысты шешуге болады» -деп атап көрсеткен [6, 211-бет]. Сонымен қатар, отбасы мен қоғамдық тәрбиенің өзара іс-қимыл идеясын дамытты.

Тәрбиелеу-білім беру процесіне қатысушылар (педагогтер, ата-аналар) арасындағы өзара іс-қимыл барысында олардың сипаттамаларымен әртүрлі байланыстар пайда болады (1-кестеде көрсетілгендей):

- ақпараттық;
- ұйымдастырушылық-әрекеттік;
- коммуникативті;
- басқару және өзін-өзі басқару.

1-кесте Тәрбиелеу-білім беру процесіне қатысушылар арасындағы байланыс

№	Байланыс түрлері	Байланыстар сипаты
1	Ақпараттық	<p>Ақпараттық байланыстар ата-аналар мен педагог арасындағы ақпарат алмасумен сипатталады.</p> <p>Педагог тарапынан ата-аналар әрқашан біле бермейтін балалардың құрдастарымен күнделікті қарым-қатынас кезінде көрінетін жағымды немесе жағымсыз қасиеттері туралы ата-аналарға ақпарат таратылуы мүмкін. Педагог бала тәрбиелеу мен білім беру туралы ата-аналарға пайдалы және қызықты ақпарат ұсынуы мүмкін.</p> <p>Ата-аналар өз тарапынан тәрбиешіні бала тәрбиесіндегі дәстүрлермен, жетістіктермен немесе отбасылық мәселелермен таныстыра алады.</p> <p>Педагог тарапынан ақпараттар топтамасы белгіленгеннен кейін диалогтың сенімділігіне ғана қол жеткізуге болады. Ата-аналар ақпаратпен жауап беру кезінде тәрбиеші ата-аналармен өзара қарым-қатынасты қолдап, ата-аналарға белсенді рөлді қалдырады.</p> <p>Педагог пен ата-аналар ақпарат алмасқаннан кейін баланың жеке басын бірге зерттей алады, белгілі бір балабақшада жалпы тәрбиелеу бағдарламасын құра бастайды.</p>
2	Ұйымдастырушылық-әрекеттік	<p>Ұйымдастырушылық-әрекеттік байланыстар тәрбиешілер тарапынан олардың мақсаттарына жетуді қамтамасыз ететін тәрбиелеу құралдарын пайдалану әдістерін білетін кәсіби мамандар ретінде көрінеді.</p> <p>Құралдар мен әдістер тәрбиелеу жағдаятарының ерекшеліктеріне байланысты таңдалады және оларды пайдалану кезінде нысандарға айналады, онда ата-аналар педагогикалық кеңістік жағдайында болуға мүмкіндік алады.</p> <p>Ынтымақтастық үшін педагогтер негіз жасайды.</p> <p>Педагог пен ата-ана арасындағы ұйымдастырушылық-белсенділік байланыстарын құру шеңберінде, педагог мектепке дейінгі ұйымның жылдық жоспарына сәйкес ұйымдастырылған іс-шараларды, сондай-ақ мерекелерді ұйымдастыруға және өткізуге ата-аналарға қатысуға мүмкіндік беруі керек.</p>
3	Коммуникативті	<p>Коммуникативті байланыстарды орнатуда педагогке жетекші рөл беріледі. Педагогтің психология, дау-жанжалдарды шешу, қарым-қатынас орнату әдістері туралы білімі ата-аналармен байланыс орнатуда негізгі рөл атқарады.</p> <p>Ата-аналардың байланысқа шығуға, сындарлы диалогқа түсуге, тәрбиелеу-білім беру процесіне қатысуға және бірлескен жұмыс түрлеріне қатысуға деген ұмтылысы мектепке дейінгі ұйым педагогінің бастамашылық еткен қарым-қатынасының жалғасы болады.</p>
4	Басқару және өзін-өзі басқару	<p>Басқару және өзін-өзі басқару мектепке дейінгі ұйым тарапынан өзара іс-қимыл жүйесін құруды, ата-аналардың осы өзара іс-қимыл жүйесін ұйымдастыруға және іске асыруға қатысуын көздейді.</p> <p>Әрбір мектепке дейінгі білім беру ұйымы баланы тәрбиелеп қана қоймай, ата-аналарға бала тәрбиесі туралы кеңес бере алады. Мектепке дейінгі ұйым педагогтері балалардың тәрбиешілері ғана емес, сонымен қатар ата-аналардың балаларды тәрбиелеу бойынша серіктестері болып табылады.</p>

Мектепке дейінгі білім беру ұйымының тәрбиелеу-білім беру процесіне ата-аналарды тарту ата-аналардың белгілі бір эмоционалды-тұлғалық сипаттамаларына және мектепке дейінгі білім беру педагогының кәсіби әдебіне байланысты әртүрлі тәсілдерді қажет етеді (2-кесте):

- жүйелі тәсіл;
- іс-әрекеттік тәсіл (А.Н. Леонтьев);
- диалогтік тәсіл (Ж.К. Исаев [7]).

2-кесте – Мектепке дейінгі ұйымдағы тәрбиелеу -білім беру процесінің барлық қатысушыларының қатысуын қалыптастыру тәсілдері

№	Тәсілдер түрлері	Тәсілдер сипаттамалары
1	Жүйелі тәсіл	<p>Мектепке дейінгі білім беру ұйымының ата-аналармен өзара іс-қимылы және ата-аналардың тәрбиелеу-білім беру процесіне қатысуы контекстіндегі жүйелі тәсіл, дербес компоненттерді – мақсаттарды, субъектілерді, мазмұнды, әдістерді, нысандарды, педагогтер мен ата-аналардың өзара іс-қимыл процесінің құралдарын өзара байланысты элементтердің жиынтығы ретінде қарастыруды қамтиды.</p> <p>Педагогтер мен ата-аналардың өзара іс-қимылында жүйелі тәсілді жүзеге асырған кезде тәрбиелеу- білім беру процесі бірыңғай құрылым шеңберінде іске асырылады.</p>
2	Іс-әрекеттік тәсіл	<p>Адамның белгілі бір қасиеттерінің қалыптасуы іс-әрекет арқылы жүреді. Бұл жағдайда тек осы іс-әрекетке сұранысқа ие қасиеттер қалыптасады. Тек іс-әрекет адамның мәдениетті, таным тәсілдерін және әлемді қайта өзгерту тәсілдерін меңгеруіне ықпал етеді (А.Н. Леонтьев).</p> <p>Тиісінше іс-әрекет арқылы диалогтік, эмоцияға толы қарым- қатынастар қалыптасады; ата-аналарды ойын, шығармашылық, тәрбиелеу мен білім беру қызметіне тарту арқылы баланың бірлескен іс-әрекетінің субъектісі ретінде өзінің тәрбиелік мүмкіндіктерін, жеке коммуникативті қасиеттерін, толыққанды дамуын жүзеге асыру және дамыту мүмкіндіктері ашылады.</p> <p>Педагогтер мен ата-аналар өздерін сезініп, таным мен қарым-қатынас субъектілері тұрғысынан әрекет ете бастайды, бұл тәсілді жүзеге асыру үшін педагогтер мен ата-аналардың өзара іс-қимылы бойынша арнайы жұмыс талап етіледі.</p>
3	Диалогтік тәсіл	<p>Педагогтер мен ата-аналардың өзара іс-қимылы үшін диалогтік тәсіл шеңберінде жаңа мүмкіндіктер ашылады.</p> <p>Өзара іс-қимылды жүзеге асырудағы диалогтік тәсіл педагогтер мен ата-аналардың диалогтық ұстанымының болуын болжайды, бұл педагогтер мен ата-аналардың жеке қызметін өзектендіреді, құндылықты таңдауға, сыни қабылдауға және туындаған мәселелердің шығармашылық шешімін іздеуге ықпал етеді.</p> <p>Ата-аналар мен мектепке дейінгі ұйым педагогтерінің өзара іс-қимылын ұйымдастырудағы диалог нақты білімді, біліктер мен дағдыларды меңгеруге көмектеседі, ақпарат алмасу танымдық іс-әрекетке ықпал етеді.</p> <p>Өзара іс-қимылдың диалогтік тәсілі кезінде педагогтер мен ата-аналар арасындағы тең құқылы серіктестік қарым-қатынас, балаларды тәрбиелеуде туындаған проблемаларды шешудің алқалы тәсілдерін іздеу; диалогта әр қатысушының жеке қасиеттерін түсінуге негізделген өзара іс-қимылдың ерекше психологиялық негізі; өзара іс-қимылдың табыстылығының белгілі бір шарттары (барлық қатысушылардың жағымды эмоционалды көңіл-күйі; баланы тәрбиелеу мен оқытуда мазмұнға, нысандарға және т.б. қойылатын талаптарды таңдау маңызын сезіну) тән.</p>

Бұл тәсілдер мектепке дейінгі білім беру ұйымдарында педагогтер мен ата-аналардың өзара іс-қимылының белгілі бір мақсатты, когнитивті, іс-әрекеттік құрылымдық компоненттерінің болуын, мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының тәрбиелеу-білім беру процесіне ата-аналарды тартуды айқындайды (3-кесте).

3-кесте – Мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының тәрбиелеу-білім беру процесіне ата-аналарды тарту компоненттері

№	Компоненттер	Сипаттама
	Мақсатты	– баланың толыққанды дамуы мәселелеріндегі педагогтер мен ата-аналардың бірлігі әлеуметтік маңызды мақсатқа қол жеткізуге бірлесіп талпынушылық; – қарым-қатынастың коммуникативті мәдениетіне негізделген қызығушылықтарына сәйкес атмосфера құруға ұмтылудағы педагогтер мен ата-аналардың өзара іс-қимыл бағыты;
	Когнитивті	– өзара іс-қимыл әдістері мен тәсілдерін қолдану, қызметтерді бөлу, бірлескен басшылықтың құрылымы туралы ата-аналардың білім алуы немесе педагогтердің білімінің болуы; Іс-әрекет; – мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеу саласындағы ата-аналардың психологиялық-педагогикалық құзыреттілігі; – педагогтермен және мектепке дейінгі ұйым балаларымен бірлескен іс-әрекет шеңберінде алынған тәжірибе; – іскерлік ынтымақтастық тәжірибесі және бірлескен іс-әрекеттер үшін жауапкершілік;
	Іс-әрекет	– мектепке дейінгі ұйымның тәрбиелеу-білім беру процесіне ата-аналарды тарту бойынша бірлескен іс-әрекет.

Осылайша, бірыңғай процеске қатысушылардың өзара іс-қимылының әртүрлі нысандарын пайдалану мектепке дейінгі білім беру ұйымдарының тәрбиелеу-білім беру процесіне ата-аналардың белсенді қатысуына ықпал ететін болады.

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМЫНЫҢ ТӘРБИЕЛЕУ-БІЛІМ БЕРУ ПРОЦЕСІНДЕГІ ПЕДАГОГТЕР МЕН АТА-АНАЛАРДЫҢ ӨЗАРА ІС-ҚИМЫЛ ТӘЖІРИБЕСІ

Балабақшада белгілі бір іс-шараларды ұйымдастырған кезде ата-аналар тәрбиешінің көмекшісі ретінде әрекет етеді (әрбір мектепке дейінгі ұйымның жоспарына сәйкес).

Процеске ата-аналардың ынтымақтастығы мен қатысуының үлгілік нұсқалары:

– балалар мен ата-аналардың шығармашылық шеберханалардағы бірлескен шығармашылығы, олардың арасындағы жақсы сенімді қарым-қатынасты қалыптастырады, баланың дамуына оң әсер етеді және оны ынтымақтастыққа үйретеді;

– ата-аналар қойылымдарда ертегі кейіпкерлерінің рөлін ойнайды;

– балалармен бірге әртүрлі техникадағы ертегілерге иллюстрациялар жасайды;

– топ үшін мерекеге арналған әшекейлер жасайды;

– ата-аналар түрлі тақырыптағы көрмелерді ұйымдастыруға және өткізуге қатыса алады;

– балаға көрмеге экспонаттарды таңдауға, дұрыс сөйлем құрастыруға көмектеседі;

– ата-аналар мен балалар көрмеде бірге экскурсия жетекшісі ретінде әрекет етеді;

– тәрбиеленушілердің аналарының бірі аптасына бір рет жоспарланған уақытты бүкіл топпен өткізеді, әр ана өзінің талантын және кіші жастағы балаларға өз өнерін көрсетеді («Аналар мектебі»);

– балабақшадағы мерекелерге қатысады.

Ата-аналарды тәрбиелеу-білім беру процесіне тарту мен ынтымақтастықтың бұл нұсқалары Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасының мақсаттары мен міндеттеріне, сондай-ақ мектепке дейінгі ұйымның жылдық жоспарына сәйкес өзгеруі мүмкін.

Мектепке дейінгі ұйымының тәрбиелеу - білім беру процесіне ата-аналарды тартудың әртүрлі нысандарының үлгілік тізімі ұсынылады (4-кесте).

4-кесте – Мектепке дейінгі ұйымының тәрбиелеу және білім беру процесіне ата-аналардың қатысуының әртүрлі нысандарының үлгілік тізімі

№	МДҰ –ның тәрбиелеу-білім беру процесіне ата-аналардың қатысу нысандары	Түрлері
1	Алдын-алу жұмысын ұйымдастыру	– балаларды қатыгездіктен қорғау бойынша; – балалардың бойында өзіне және өз мүмкіндіктеріне деген сенімділікті қамтитын, олардың әрбіреуі жақсы, оны жақсы көреді деген жағымды сезімді қалыптастыру мәселелері бойынша;
2	Қатысу	– ойындарға; – эстафеталарға;
3	Балаларды үйрету	– футбол ойнау; – хоккей; – қармен ойнау (қимыл әрекеті);
4	Ұйымға көмектесу	– МДҰ заттық-дамытушы ортасы; – серуендеуге арналған учаскелер; – шеберлік сабақтары (еңбек әрекеті);
5	Шеберлік – сыныптары, тәжірибелер, ойындар	– қарапайым заттармен; – пазлдар жинау; – қойылымдар, өлең композицияларын көрсету (әдеби шығармаларды оқу, театрландырылған іс-әрекет);
6	Балалармен және тәрбиешілермен бірлесіп	– ойнау; – мүсіндеу; – пісіру; – әңгімелесу; – ойлап табу; – қолдан жасау; – отырғызу; – қопсыту; – бояу.

Мектепке дейінгі білім беру ұйымының тәрбиелеу-білім беру процесіне ата-аналарды тарту бойынша ұсынымдар:

1) ұйымдастырылған іс-әрекеттің әртүрлі кезеңдерінде ата-аналармен өзара іс-қимылды ұйымдастыру;

2) тәрбиелеу-білім беру процесіне ата-аналарды бақылаушыдан ұйымдастырушыға және жүргізушіге дейін біртіндеп тарту ұсынылады;

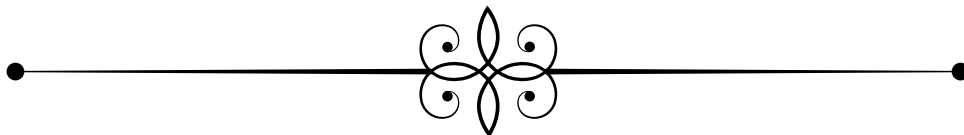
3) педагогтер ата-аналарға мектеп жасына дейінгі балалармен ынтымақтастықтың педагогикалық тәсілдерін меңгеруге көмектесу қажет;

4) өзара іс-қимыл нысандары әр түрлі болуы мүмкін, ең бастысы-ата-аналар балаларды тәрбиелеу мен оқытуда өздерін ешкім алмастыра алмайтынын сезіну;

5) педагогтер өзара іс-қимыл нысандарын таңдау кезінде тәрбиеленушілердің ата-аналарының таланттарын барынша пайдалануы қажет.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңы 2007 жыл 27 шілде № 319-III, өзгерістермен 26.02.2023-2023г. <https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z070000319>).
2. «Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделі» ҚР Үкіметінің қаулысы 2021 ж. 15 наурыз № 137. – 2021. – (<https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2100000137>).
3. Гуманитарная сфера и права человека: Конвенция о правах ребенка 1989 г. (принята Генеральной Ассамблеей ООН 20.11.1989 г., ратифицирована третьей сессией Верховного Совета СССР 13.06.1990 г. – М., 1992. – С. 98-112.
4. Зверева О. Вовлечение родителей в образовательный процесс ДОО как составляющая взаимодействия с семьей // Дошкольное воспитание. – 2016. – №5. – С. 70-75.
5. Леонтьев, А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. – М.: Смысл, Academia, 2005. – 352 с.
6. Сухомлинский В.А. Сердце отдаю детям. – М., 1989. – 153 с.
7. Исаева Ж.К. Общая теория диалога: Монография. - Павлодар: ПГПИ, 2012. - 155 с.

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ «ВОВЛЕЧЕНИЕ РОДИТЕЛЕЙ В ВОСПИТАТЕЛЬНО- ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЙ ПРОЦЕСС ОРГАНИЗАЦИЙ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ»

Теоретические основы вовлечения родителей в воспитательно-образовательный процесс организаций дошкольного образования

Семья с дошкольной организацией – два важных института социализации ребенка в раннем возрасте. Их воспитательные функции разнообразны, но их взаимодействие очень важно, для всестороннего развития ребенка.

Для ребенка предпочтение отдается семейному воспитанию, но родители не всегда поступают правильно, поэтому необходимо участие родителей в деятельности дошкольных организаций.

В детском саду необходимо создать условия, позволяющие родителям быть активными участниками образовательного процесса.

В результате взаимодействия родителей и педагогов возникают определенные отношения, которые являются внутренней индивидуальной основой взаимодействия. При согласовании целей, интересов, взаимном восприятии поведения субъектов взаимодействия наблюдается их активное участие в совместной образовательной деятельности.

Понятие вовлеченности трактуется по-разному, но при этом наблюдается общая закономерность, проявляющаяся в присутствии таких показателей: индивидуальный выбор субъектов взаимодействия (П.Л. Ландсберг), высокая мотивация к деятельности (А.Н. Леонтьев), творческий подход к деятельности (Н.А. Бердяев) [5].

Участие родителей в совместной деятельности и воспитательно-образовательном процессе с педагогами детского сада – лучший уровень взаимодействия по воспитанию и обучению детей.

Развивались идеи взаимодействия семейного и общественного воспитания в своих работах В. А. Сухомлинского. Он писал: «дошкольник почти полностью идентифицирует себя со своей семьей, раскрывая и подтверждая себя и других людей в основном через суждения, оценки и действия своих родителей. Поэтому задачи воспитания могут быть успешно решены, если школа поддерживает связь с семьей, если между воспитателями и родителями устанавливаются доверительные и кооперативные отношения» [6, с. 211].

В процессе взаимодействия между участниками воспитательного процесса (педагогами, родителями) возникают различные связи с их характеристиками (как показано в таблице 1):

- информационные;
- организационно-деятельностная;
- коммуникативные;
- управление и самоуправление.

Таблица 1 – Связи между участниками воспитательно-образовательного процесса

№	Виды связей	Характеристика связей
1	Информационные	<p>Информационные связи характеризуются обменом информацией между родителями и педагогом.</p> <p>Со стороны педагога может транслироваться информация для родителей о положительных или отрицательных качествах ребенка, проявляющихся при общении со сверстниками в повседневном общении, о чем родители не всегда знают.</p> <p>Педагог может предоставить информацию родителям касательно образования и воспитания ребенка, которые могут оказаться полезными и интересными для них.</p> <p>Родители со своей стороны могут ознакомить воспитателя с традициями, достижениями или проблемами семьи в воспитании ребенка.</p> <p>Доверительность диалога будет достигнута только после установления информационного потока со стороны педагога. На этапе ответной информации от родителей воспитателю необходимо поддерживать взаимоотношения с родителями, оставив активную роль родителям.</p> <p>После обмена информацией педагог и родители могут совместно изучить личность ребенка, приступить к формированию общей программы воспитания в конкретном детском саду.</p>
2	Организационно - деятельностные	<p>Организационно-деятельностные связи проявляются в со стороны воспитателей как профессионалов, владеющих и знающих методы использования средств воспитания, обеспечивающие достижение их целей.</p> <p>Средства и методы подбираются в зависимости от особенностей воспитательной ситуации и при их использовании становятся формами, в которых родители получают возможность находиться в условиях педагогического пространства.</p> <p>Педагоги создают основу для сотрудничества.</p> <p>В рамках выстраивания организационно-деятельностных связей между педагогом и родителями, педагогу необходимо предоставить родителям возможность принимать участие в организации и проведении организованных мероприятий, а также праздников, согласно годовому плану дошкольной организации.</p>
3	Коммуникативные	<p>В установлении коммуникативных связей ведущая роль отдается педагогу. Его знания психологии, конфликтологии, способов налаживания коммуникации, являются главными направляющими при налаживании контактов с родителями. Желание родителей идти на контакт, вступать в конструктивный диалог, вовлекаться в воспитательно-образовательный процесс и участвовать в совместных формах работы будут продолжением коммуникации, инициированной педагогом ДО.</p>
4	Управление и самоуправление	<p>Управление и самоуправление предполагает выстраивание системы взаимодействия со стороны педагогов ДО, участие родителей в организации и реализации данной системы взаимодействия.</p> <p>Каждой дошкольной организации свойственно не только воспитывать ребенка, но и консультировать родителей в вопросах воспитания детей. Педагоги ДО выступают не только воспитателями детей, но и партнерами родителей по их воспитанию.</p>

Вовлечение родителей в воспитательно-образовательный процесс дошкольной организации требует разных подходов (Таблица 2) в силу определенных эмоционально-личностных характеристик родителей и профессиональной этики педагога:

- системный подход;
- деятельностный подход (А.Н. Леонтьев);
- диалогический подход (Ж.К. Исаева [7]).

Таблица 2 – Подходы при формировании вовлеченности всех участников воспитательно-образовательного процесса в дошкольной организации

№	Виды подходов	Характеристика подходов
1	Системный	<p>Системный подход предполагает рассмотрение самостоятельных компонентов – цели, субъектов, содержания, методов, форм, средств процесса взаимодействия педагогов и родителей – как совокупности взаимосвязанных элементов.</p> <p>При реализации системного подхода во взаимодействии педагогов и родителей, воспитательно-образовательный процесс происходит в рамках единой структуры.</p>
2	Деятельностный	<p>Формирование определенных качеств человека происходит через деятельность. При этом формируются только те качества, которые востребованы данной деятельностью. Только деятельность способствует усваиванию человеком культуры, способов познания и способов преобразования мира (А.Н. Леонтьев). Соответственно через деятельность формируются диалогические, эмоционально насыщенные отношения; открываются возможности реализации и развития собственных воспитательных возможностей, личных коммуникативных качеств, целостного развития ребенка как субъекта совместной деятельности посредством вовлечения родителей в игровую, творческую, образовательную и воспитательную деятельность.</p> <p>Для реализации данного подхода требуется специальная работа по взаимодействию педагогов и родителей, чтобы педагоги и родители осознали себя и начали действовать с позиции субъектов познания и общения.</p>
3	Диалогический	<p>В рамках диалогического подхода открываются новые возможности для взаимодействия педагогов и родителей.</p> <p>Диалогический подход при реализации взаимодействия предполагает наличие диалогической позиции педагогов и родителей, которая актуализирует личностные функции педагогов и родителей, способствует совершению ценностного выбора, критическому восприятию, поиску творческого решения назревших проблем.</p> <p>Диалог при организации взаимодействия родителей и педагогов ДО помогает в транслировании конкретных знаний, умений и навыков, дает импульс к познавательной деятельности, через обмен информацией, оценками и смыслами.</p> <p>При диалогическом подходе к взаимодействию характерны равноправные партнерские отношения между педагогами и родителями, поиск коллегиальных способов решения назревших проблем в воспитании детей; особый психологический фон взаимодействия, основанный на понимании в диалоге индивидуальных качеств каждого участника; определенные условия успешности взаимодействия (положительный эмоциональный настрой всех участников; ощущение значимости при выборе требований к содержанию, формам и методам воспитания и обучения ребенка).</p>

Данные подходы обуславливают наличие определенных структурных компонентов взаимодействия педагогов и родителей в ДО: целевого, когнитивного, деятельностного (Таблица 3).

Таблица 3 – Компоненты вовлеченности родителей в воспитательно-образовательный процесс организаций дошкольного образования

№	Компоненты	Характеристика
	Целевой	<ul style="list-style-type: none"> – совместная целеустремленность к достижению социально значимой цели, которая выражается ценностно-смысловым единством педагогов и родителей в вопросах целостного развития ребенка; – тенденция к взаимодействию педагогов и родителей в стремлении создать атмосферу тождества интересов, основанную на коммуникативной культуре общения;
	Когнитивный	<ul style="list-style-type: none"> – получение родителями или наличие знаний у педагогов о применении способов и приемов взаимодействия, о распределении функций, о структуре руководства совместной деятельностью; – психолого-педагогическая компетентность родителей в области воспитания детей-дошкольников; – опыт, полученный в рамках совместной деятельности с педагогами и детьми ДО; – опыт делового сотрудничества и ответственности за совместные действия.
	Деятельностный	<ul style="list-style-type: none"> – совместная деятельность по вовлечению родителей в воспитательно-образовательный процесс в ДО.

Таким образом, использование разных форм взаимодействия участников единого процесса будут способствовать активному вовлечению родителей в воспитательно-образовательный процесс дошкольной организации.

ПРАКТИКА ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ПЕДАГОГОВ И РОДИТЕЛЕЙ В ВОСПИТАТЕЛЬНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ ОРГАНИЗАЦИЙ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Родители выступают как помощники воспитателя при организации определенных мероприятий в детском саду (согласно плану каждой организации ДО).

Примерные варианты сотрудничества и вовлеченности родителей в процесс:

- совместное творчество детей и родителей в творческих мастерских, которое формирует хорошие доверительные отношения между ними, оказывает положительное влияние на развитие ребенка и приучает его сотрудничать;
- родители играют роли сказочных персонажей во время праздников;
- выполняют совместно с детьми иллюстрации к сказкам в разной технике;
- изготавливают украшения для группы к праздникам;
- родители могут принимать участие в организации и проведении выставок различной тематики;
- помогают ребенку подобрать экспонаты на выставку, составить правильную речь;
- родители вместе с детьми могут выступать в качестве экскурсоводов на выставке;
- один раз в неделю одна из мам воспитанников проводит запланированное время со всей группой, каждая мама проявляет свои таланты и учит малышей тому, что умеет делать лучше всего («Аналар мектебі»);
- принимать участие в праздниках в детском саду.

Данные варианты сотрудничества и вовлеченности родителей в воспитательно-образовательный процесс могут варьироваться в зависимости от целей и задач Типовой учебной программы дошкольного воспитания и обучения, а также согласно годового плана дошкольной организации.

Рекомендуется примерный перечень разных форм участия родителей в воспитательно-образовательном процессе ДО (Таблица 4).

Таблица 4 – Примерный перечень разных форм участия родителей в воспитательно-образовательном процессе организации ДО

№	Формы участия родителей в воспитательно-образовательном процессе организации ДО	Вариации
1	Организация профилактической работы	– по защите детей от жестокого обращения; – по вопросам формирования у детей положительного самоощущения, включающего уверенность в себе и своих возможностях, в том, что каждый из них хороший, что его любят.
2	Участие	– в играх; – эстафетах.
3	Учить детей	– игре в футбол; – хоккей; – снежки (двигательная деятельность).

4	Помощь в организации	<ul style="list-style-type: none"> - предметно-развивающей среды ДО; - участков для прогулок; - уроков мастерства (трудовая деятельность).
5	Мастер-класс, опыты, игры	<ul style="list-style-type: none"> - с обычными предметами; - собирать пазлы; - показать сценки, стихотворные композиции (чтение литературных произведений, театрализованная деятельность).
6	Совместно с детьми и воспитателями	<ul style="list-style-type: none"> - играть; - лепить; - печь; - беседовать; - изобретать; - мастерить; - сажать; - рыхлить; - красить.

Рекомендации для педагогов дошкольных организаций по вовлечению родителей в воспитательно-образовательный процесс:

- 1) взаимодействие с родителями желательно организовывать на разных этапах организованной деятельности;
- 2) вовлекать родителей в воспитательно-образовательный процесс рекомендуется постепенно, начиная от наблюдателя к организатору и ведущему;
- 3) педагогам необходимо помогать родителям овладевать педагогическими приемами сотрудничества с детьми дошкольного возраста;
- 4) формы взаимодействия могут быть разнообразными, главное при выборе формы, чтобы родители чувствовали свою незаменимость в воспитании и обучении детей;
- 5) педагогам необходимо максимально использовать таланты родителей воспитанников при выборе форм взаимодействия.

Список использованных источников:

1. Об образовании: Закон Республики Казахстан от 27 июля 2007 года № 319-III, с изм. 26.02.2023. – 2023. – (<https://adilet.zan.kz/rus/docs/Z070000319>).
2. Модель развития дошкольного воспитания и обучения: Постановление Правительства от 15 марта 2021 г. № 137. – 2021. – (<https://adilet.zan.kz/rus/docs/P2100000137>).
3. Гуманитарная сфера и права человека: Конвенция о правах ребенка 1989 г. (принята Генеральной Ассамблеей ООН 20.11.1989 г., ратифицирована третьей сессией Верховного Совета СССР 13.06.1990 г. – М., 1992. – С. 98-112.
4. Зверева О. Вовлечение родителей в образовательный процесс ДОО как составляющая взаимодействия с семьей // Дошкольное воспитание. – 2016. – №5. – С. 70-75.
5. Леонтьев, А.Н. Деятельность. Сознание. Личность. – М.: Смысл, Academia, 2005. – 352 с.
6. Сухомлинский В.А. Сердце отдаю детям. – М., 1989. – 153 с.
7. Исаева Ж.К. Общая теория диалога: Монография. - Павлодар: ПГПИ, 2012. - 155 с.

Бритько Наталия Владимировна
инструктор по физической культуре
КГКП «Ясли-сада №2»,
г. Рудный, Костанайская область

ДОСУГОВЫЕ ФОРМЫ ОРГАНИЗАЦИИ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ ИНСТРУКТОРА ПО ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЕ С РОДИТЕЛЯМИ И ДЕТЬМИ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Аннотация. В статье освещены досуговые формы работы с родителями детей дошкольного возраста по физическому воспитанию.

Ключевые слова: семья, здоровье, дети, родители, физическое воспитание, направления, досуг, формы работы, здоровый образ жизни.

Семья играет важную роль в формировании личности человека. Воспитать ребенка – великое искусство, так как сам процесс воспитания – это непрерывная работа сердца, ума разума и воли родителей. Семья переживает переход традиционной модели к новой. Изменяются виды семейных отношений, родители – первые воспитатели и учителя ребенка, поэтому их роль в формировании его личности огромна. Вот почему семья – одна из главных объектов социальной работы детского сада [1, с.52].

Как показывает практика, именно в дошкольный период у ребенка закладываются основы здоровья, долголетия, всесторонней двигательной подготовленности и гармонического физического развития [2].

Поэтому на этапе дошкольного возраста, когда жизненные установки детей еще недостаточно прочны, необходимо формировать мотивацию на здоровье и ориентацию их жизненных интересов на здоровый образ жизни.

Вовлечение родителей в учебно-воспитательный процесс начинается с первых дней пребывания ребенка в детском саду.

Совместная работа педагогов и родителей по формированию здорового образа жизни имеет не только педагогическое, но и глубоко общественное, социально-педагогическое значение. Неповторимая эмоциональная атмосфера семейных отношений, постоянство и длительность общения детей и взрослых в различных учебно-оздоровительных мероприятиях оказывает сильное воздействие на дошкольника. Ребенок получает огромный воспитательный пример, массу положительных эмоций, создаются благоприятные условия для физического развития, укрепления здоровья всех участников, а также для формирования отношений между детьми и родителями, основанных на любви, взаимопонимании, творчестве. Всем известно, что игра является основным видом деятельности дошкольника, а биологическая потребность в движении является ведущей и оказывает влияние на интеллектуальное и эмоциональное развитие ребенка. Поэтому наиболее эффективным является приобщение детей и родителей к ценностям ЗОЖ, в процессе физического воспитания. Чем чаще педагог

проводит спортивные развлечения с участием родителей, тем больше повышается мотивация здорового образа жизни [1, с.52].

Досуговая форма общения помогает установлению эмоционального контакта между педагогами, родителями и детьми. Физкультурные досуги – одна из форм организации двигательной активности, способствующей удовлетворению естественной потребности детей в движениях, и привлечению их к здоровому образу жизни, а также побуждению родителей к участию в образовательном процессе дошкольной организации. В нашем детском саду сложились хорошие традиции, в том числе проведение активного отдыха вместе с родителями [3, с.32].

Цель проведения совместных досуговых форм: создать условия, мотивирующие родителей на объединение усилий с педагогами для достижения положительных результатов в вопросах воспитания, обучения, развития детей дошкольного возраста, предоставить родителям возможность общаться друг с другом, делиться опытом семейного воспитания, повысить уровень детско-родительских отношений [4].

Досуговое направление в работе с родителями, является самым эффективным, привлекательным, востребованным, полезным, но и самым трудным в организации. Это объясняется тем, что любое совместное мероприятие позволяет родителям: увидеть изнутри проблемы своего ребенка, трудности во взаимоотношениях; попробовать разные подходы; посмотреть, как это делают другие, то есть приобрести опыт взаимодействия не только со своим ребенком, но и с родительской общественностью в целом.

Благодаря совместным досугам у ребенка развиваются не только познавательный интерес, мыслительная деятельность, мелкая и крупная моторика, но также создается и поддерживается благоприятный психологический микроклимат, способствующий возникновению радостных эмоций как у детей, так и у взрослых [5].

В нашем детском саду используются следующие формы досуга по физическому

воспитанию детей и родителей.

1. Формы совместной деятельности по физическому воспитанию детей и родителей в дошкольной организации.

Физкультурные развлечения и праздники: «Здоровые дети в здоровой семье», «Супер-бабушка», «Путешествие в страну здоровья», «Зимняя сказка», «Мой папа самый лучший», «Катаемся на саночках мы с папочкой и мамочкой», «В гости к Снеговика», квест «Тропа безопасности», «Осенний марафон», квест «Приключения в башне Форд Боярд», «В поисках сокровищ старого пирата», «В поисках солнышка», «Мы с мамочкой стараемся - спортом занимаемся», «В гостях у правилознаек дорожных наук».

С нетерпением дети ждут семейные конкурсные спортивные старты, в которых они показывают свои навыки, полученные на физкультуре, получают положительные эмоции, а родители видят уровень развития своих детей.

Атмосфера праздника и дух соперничества вызывают множество положительных эмоций у детей, а привлечение родителей к проведению этих событий способствует сближению взрослых и детей для победы в соревнованиях. Родители с энтузиазмом принимают участие в праздниках.

Вместе с детьми они бегают, преодолевают различные препятствия, участвуют в играх и эстафетах. В процессе соревнований родители и дети активно общаются, переживают и подбадривают друг друга. Праздники необходимо проводить не для родителей, а с привлечением родителей, чтобы они знали, сколько хлопот и труда надо вложить при подготовке любого торжества. Встречи с родителями на праздничных мероприятиях всегда мобилизуют, делают наши будни ярче, от этого растёт наша самооценка, как педагога, у родителей появляется удовлетворение от совместной работы и соответственно авторитет детского сада растёт.

Эти мероприятия сближают всех участников, и помогают родителям по-другому взглянуть на работу сотрудников детского сада [6, с.300].

Совместные туристические походы детей и родителей не оставляют никого равнодушными. Основная цель таких мероприятий – укрепление детско-родительских отношений, это организация активного вида отдыха способом передвижения (пешком, на лыжах) с целью познания, воспитания, оздоровления, физического и спортивного развития. При проведении походов рекомендуется привлекать большее количество взрослых (как воспитателей, так и родителей). Поход может проводиться как на территории детского сада, так и вне её. Туристический поход предполагает исполнение достаточно высоких физических умений: уметь выбрать и оборудовать место для привала; потренироваться в постановке простых палаток; запомнить и продемонстрировать, какие сигналы оповещения подают в лагере и др., знание определенных терминов «турист», «палатка», «рюкзак», «спальный мешок», «компас», «маршрут», «карта» и т.д., связанных с длительным передвижением по маршруту. Он организуется преимущественно с детьми старшего дошкольного возраста [7].

Устный журнал «Сто вопросов о физкультуре» Повысить интерес детей к физической культуре, занятиям спортом помогает личный пример людей, профессионально занимающихся и добившихся значительных успехов в этой области. Встреча и живое общение с такими людьми дает возможность понять, что физически развитым может стать каждый человек, необходимо лишь приложить упорство и старание. Именно устные журналы производят сильное впечатление на детей и вызывают желание заниматься спортом. В итоге малыш может попросить родителей отвести его в спортивную секцию или кружок.

Физкультурные занятия подразделяются на совместные и открытые.

В совместных физкультурных занятиях принимают участие родители. Взрослые являются помощниками инструктора по физической культуре, и каждый – тренером своего ребенка. Перед занятием проводится

беседа с родителями, о задачах и содержании занятия (например, рассказывает о правильной технике выполнения основных движений или знакомит с правилами подвижной игры). Во время открытых физкультурных занятий родители являются зрителями.

2. Формы совместной деятельности по физическому воспитанию детей и родителей в семье: родителям предлагаются комплексы утренней гимнастики, физкультурных минуток; игровых упражнений (по овладению основными видами движений); пальчиковых, дыхательных гимнастик, массажи, и т.д., которые детям хорошо знакомы и ежедневно и в выходные дни могут быть применены дома.

Выпуск семейных газет о физкультуре – одна из форм пропаганды здорового образа жизни. Это должен быть продукт коллективного творчества родителей и детей. При изготовлении газет подбираются статьи, фотографии о занятиях спортом, спортивных достижениях. Взрослые и дети сочиняют подписи к снимкам. Дети с интересом рассматривают каждый новый номер газеты, делятся впечатлениями о семейных занятиях физкультурой, спортивных увлечениях членов семьи, о помещенных в газетах материалах.

Ребята проявляют интерес к занятиям физической культурой. Они делают утреннюю гимнастику всей семьей, катаются на коньках, лыжах, с увлечением рассказывают о проведенных выходных. Таким образом расширяются представления родителей о формах семейного досуга.

Составление альбомов о спортивных достижениях семьи – форма коллективной работы всех участников педагогического процесса.

Сначала с детьми проводится беседа о спортивных увлечениях в семье и предлагается родителям и детям составить альбомы «Наша спортивная семья». Можно дать задание – отобрать фотографии, на которых дети с родителями занимаются спортом или делают зарядку, и составить по ним небольшой рассказ. Когда принесены

фотографии, их собирают в альбом и выставляют на обозрение в физкультурном уголке группы. Детям предлагается прокомментировать фотографии, рассказать о спортивных увлечениях и достижениях своих близких.

Изготовление атрибутов для ежедневных физкультурных занятий.

В процессе выполнения разных видов упражнений с использованием пособий у детей формируются двигательные навыки. Привлечение родителей и детей к изготовлению атрибутов своими руками, сближает взрослых и детей, воспитывает у детей бережное отношение к изготовленному оборудованию. Родители вместе с детьми принимают участие в работе «мастерских» по изготовлению атрибутов для ежедневных физкультурных занятий в группе и дома.

В конце каждой встречи родителям предлагается поиграть вместе с детьми, использовать изготовленное оборудование.

В дальнейшем дети могут изготовить подобные пособия у себя дома. Новые атрибуты размещаются в физкультурном уголке и используются детьми в группе и на прогулке, на спортивных олимпиадах и играх [8, с.28].

3. Информационно-просветительская деятельность инструктора по физической культуре.

Анкетирование является одной из интересных форм работы с родителями. Оно помогает лучше узнать детей, интересы их родителей, собрать мнения и пожелания о своей работе. Понять какие темы, и в какой форме необходимо раскрывать для родителей в учебном году.

Рекомендации; консультации (консультации проводятся как индивидуально, так и для подгруппы родителей).

Консультации и памятки в виде папок - раскладушек, буклетов по физкультурно-оздоровительной работе с детьми: «Как правильно организовать занятия физическими упражнениями дома»; «Гимнастика для глаз»; «Профилактика нарушения осанки и плоскостопия»; «Игры с мячом»; «Малоподвижные игры»,

«Закаливание детей дошкольного возраста», «Роль физических упражнений в развитии детей», «Спорт и дети».

Диагностика по физической подготовленности детей, результаты которой освещаются в групповых родительских уголках.

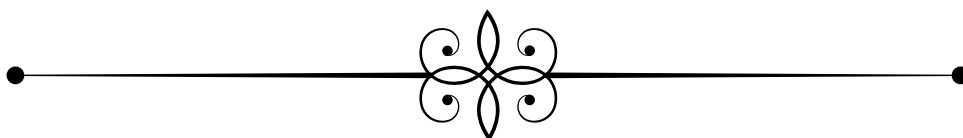
Стенд со сменным материалом, на котором размещаются разные рубрики, в том числе посвященные вопросам оздоровления детей и формирования физической культуры в семье.

Групповые родительские собрания, на которых инструктор по физическому воспитанию раскрывает направления работы по физическому воспитанию и оздоровлению детей на новый учебный год. Здесь обсуждается совместный план работы с родителями по физическому воспитанию, где родители предлагают интересные темы. Благодаря всему этому родители в постоянном режиме узнают новую информацию в сфере физического воспитания и оздоровления детей.

Данная система взаимодействия дошкольной организации с семьей по физическому воспитанию, способствует в приобретении теоретических и практических знаний, чтобы в домашних условиях родители могли закрепить приобретенные ребенком двигательные умения и навыки; позволяет повысить эффективность работы по физическому воспитанию; родители приобретают необходимые знания о физическом развитии ребенка, что обеспечивает преемственность методов и приемов воспитания детей в семье и в дошкольной организации. Важно не забывать хвалить своих родителей при любом удобном случае, вручать грамоты, дипломы, благодарственные письма родителям и детям, и постепенно родители из «зрителей» и «наблюдателей» станут активными участниками встреч и помощниками педагога. Применение в работе различных форм взаимодействия с родителями помогает повысить эффективность работы по оздоровлению детей; сформировать устойчивые стереотипы здорового образа жизни в своей семье.

Литература:

1. Игнатенко Г.В. «Здоровый образ жизни через семейные спортивные праздники» / «Семья и детский сад» №6, 2008.
2. Педагогическое партнерство семьи и дошкольного образовательного учреждения в формировании основ физической культуры детей.
3. Медведева Л. «Моя семья – моя радость» Журнал «Здоровье дошкольника», №6, 2011.
4. Сборник сценариев досуговых форм для организации совместной деятельности родителей и детей старшего дошкольного возраста.
5. Развитие двигательной активности детей средствами физической культуры через взаимодействие с семьей.
6. Кендеркиева, Ю.В. Роль воспитателя во взаимодействии семьи и ДОУ [Текст] / Ю.В. Кендеркиева // Педагогический опыт: теория, методика, практика. - 2014. -№ 1 (1).
7. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://nsportal.ru/detskiy-sad/raznoe/2018/10/24/dosugovoe-napravlenie-kak-form-raboty-s-roditelyami-v-detskih-sadah>
8. Дошкольное учреждение и семья – единое пространство детского развития: Методическое руководство для работников дошкольных образовательных учреждений / Т.Н. Доронова, Е.В. Соловьева, А.Е. Жичкина, С.И. Мусиенко. – М.: ЛИНКА-ПРЕСС, 2001.

Алияскарова Ольга Николаевна
инструктор по физической культуре
КГКП «Ясли-сада 24,
г. Аксу», Павлодарская область

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИГР И УПРАЖНЕНИЙ В РАБОТЕ С ДЕТЬМИ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ ПО МЕТОДИКЕ КЛАУСА ФОПЕЛЯ

Аннотация. В статье рассматривается опыт использования игр и упражнений в работе с детьми с особыми образовательными потребностями в детском саду, которая основывается на методике немецкого психолога и психотерапевта Клауса Фопеля. Применение данной методики на практике показывает, что систематическое выполнение специально подобранных игр поможет преодолеть трудности в обучении и усвоении нового материала, улучшить память, увеличить быстроту реакции, а также помочь детям ощутить единение с другими, учить их сочувствию.

Ключевые слова: методика Клауса Фопеля, эмоциональная сфера, тактильные ощущения, партнёрское взаимодействие, эмоциональная связь.

В настоящее время в Республике Казахстан увеличивается количество детей с особыми образовательными потребностями, чаще всего у них присутствует низкий уровень качества выполнения упражнений. Это проявляется в виде моторной неловкости, недостаточной координации, снижения темпа и ритма, неточности выполнения движений, нарушения амплитуды движений в упражнениях, а также им сложно идти на контакт с окружающими [3]. В связи с этим перед педагогами возникает вопрос о поиске новых методик, которые бы помогли добиться определенного результата в работе. И здесь как нельзя лучше подойдёт использование методики Клауса Фопеля, потому что все игры базируются на принципах партнёрского взаимодействия.

Цель: Способствовать правильному физическому развитию и повышению работоспособности.

Задачи:

1. Развивать двигательные навыки.
2. Формирование эмоционально-волевой сферы.
3. Развитие мелкой моторики рук, установление тактильного контакта с ребенком ООП.

Возраст: 3-6 лет

Основная задача его игр – это развитие эмоциональной сферы и эмоционального интеллекта. Упражнения совершенствуют зрительное, слуховое и кинестетическое восприятие, развивают чувство пространства и чувство ритма [1].

Игры и упражнения подбираются с учётом особенностей ребёнка и направлены на:

Детям с ООП нравится надёжность повторяющегося, они любят знакомое. Когда они уже знают, что надо делать, они в состоянии оценить свои действия. Поэтому рекомендуется чаще повторять одни и те же игры. Внимание ребёнка должно быть сосредоточено на вас, так как дети с ООП нуждаются в более тесной эмоциональной связи с вами. Для детей с ООП нужно сделать игру более доступной и понятной: исключить сложные этапы, а затем постепенно добавлять их, снизить темп игры или дать детям дополнительное время, повторить задание несколько раз, пока дети не поймут идею и т.п. [1].

Учитывайте, что дети с ООП добиваются успеха медленно. Внимательно наблюдайте, как меняются реакции ребёнка на одну и ту же игру при ее повторении. Если вы выбрали игру, которая не нравится детям, оставьте ее и попробуйте другую [4]. В целом ряде игр вам потребуется реквизит. Самое непривычное - шифоновые платки, которые очень нравятся и взрослым, и детям. Приобретение таких лёгких «волшебных» платков стоит того, вы будете долго использовать их во многих играх. В некоторых играх рекомендуется использовать музыку, в других она неуместна. Подходящее музыкальное сопровождение является замечательным источником вдохновения во многих подвижных играх [2].

В данной статье предлагаются варианты игр для детей с ООП, которые способствуют развитию воображения и формируют конкретные навыки, требующие от детей концентрации внимания и сотрудничества, они весёлые и оригинальные, игры помогут детям больше узнать о возможностях своего тела, научиться бросать, ловить и передавать предметы, получать разнообразные тактильные ощущения и множество положительных эмоций [5].

Маленький круг.

Материалы: один цветной шифоновый платок для каждой пары детей

Описание: В этой игре дети действуют как ведущей, так и несведущей рукой. Кроме того, они сотрудничают с другими, развивая внимательность и способность к эмпатии.

Инструкция: Разделитесь на пары и возьмите один платок на двоих. Сядьте на пол друг против друга.

Один начинает, бросает платок с одной своей руки на другую. Вторая рука ловит платок и бросает его партнёру напротив, который ловит платок одной рукой и перебрасывает его на другую. Наконец, он бросает платок назад первому ребёнку. Вот так наши платки будут летать по маленькому кругу.

Листок бумаги

Описание: В этой игре дети учатся прислушиваться друг к другу и контролировать движения рук.

Инструкция: разделитесь на пары и возьмите по одному листу бумаги. Станьте друг против друга и вдвоём держите лист

бумаги ладонями; одна ладошка твоя, другая - партнёра. А теперь сам фокус вы должны одновременно отпустить бумагу на очень короткое время и снова ее вернуть руки в исходное положение, так чтобы лист бумаги не упал на пол. А потом, возможно, вам захочется попробовать сделать это другой рукой.

Бросим вместе

Материалы: 5-6 воздушных шаров, парашют.

Описание: В этой игре вся группа работает вместе, чтобы одновременно подбросить и поймать много шариков.

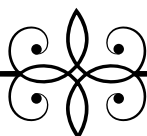

Инструкция: Встаньте вокруг парашюта, возьмите его обеими руками и крепко держите так, чтобы он был туго натянут. Сначала я положу один шар на парашют, постарайтесь все вместе подбросить его вверх и поймать, а теперь, я положу несколько шаров, считайте до трех и одним усилием подбросьте шарики вверх. Посмотрим, сколько шариков мы сможем поймать на этот раз.

Выводы: Таким образом, внедрение в работу игр и упражнений для детей с особыми образовательными потребностями по методике Клауса Фопеля, помогли добиться следующих результатов: на занятиях дети проявляют активный интерес и яркие эмоции, нравится выполнять задания в виде эстафет, активно участвуют в подвижных играх и играх малой подвижности, стараются выполнять упражнения правильно.

Список литературы:

1. Статья: Игры по К. Фопелю «Чувство принадлежности к группе».
2. М.Генезис Психологические игры и упражнения – 2003г.
3. Рамка мониторинга инклюзивного образования в Республике Казахстан 2017. Обзор исследований в области инклюзивного образования в РК.
4. Аксенов А.В. Инклюзивное физическое воспитание детей младшего школьного возраста-2012г.
5. Как научить детей сотрудничать? Психологические игры и упражнения: Практическое пособие М.Генезис -2000г.

Колмеец Наталия Петровна

музыкальный руководитель
КГКП «Ясли-сада №10»,
г. Рудный, Костанайская область

ИНСТРУМЕНТАЛЬНОЕ МУЗИЦИРОВАНИЕ В ДЕТСКОМ САДУ

Аннотация. Данная статья посвящена одному из видов музыкальной деятельности - инструментальному музицированию. В статье описывается положительный опыт использования этого вида деятельности.

Ключевые слова: игра на музыкальных инструментах, оркестр, тембр, ритм, динамика.

В нашей дошкольной организации большое внимание уделяется музыкальному воспитанию детей. В качестве одного из приоритетных направлений в своей работе мы выбрали инструментальное музицирование, как наиболее доступный вид музыкальной деятельности для ребенка-дошкольника, в котором он легче всего может проявить свою активность и самостоятельность, раскрыть свой творческий потенциал. В процессе обучения игре на инструментах хорошо формируются слуховые представления, чувство ритма, тембра, динамики. Игра на музыкальных инструментах входит во все программы по дошкольному музыкальному воспитанию, особое место этому виду деятельности отводится и в новой Типовой учебной программе дошкольного воспитания и обучения Республики Казахстан. Использование инструментального музицирования способствует формированию умений и навыков восприятия и понимания произведений искусства, эмоционального познания окружающего мира, создает условия для самостоятельной творческой деятельности воспитанников [1].

Для работы по этому направлению в нашем детском саду собрана большая и разнообразная коллекция детских музыкальных инструментов, в которой представлены все группы – ударные (асатаяки, конырау, барабаны, бубны, тарелки, погремушки, треугольники, маракасы, кастаньеты); духовые (дудки); мелодические (металлофоны, ксилофоны); язычковые (гармоники, детские аккордеоны, баяны). Такое разнообразие инструментов позволяет приобщить к элементарному музицированию всех без исключения детей, подобрать каждому ребенку инструмент по его интересам и возможностям [2].

Шумовые музыкальные инструменты привлекают детей тем, что они могут сами извлекать из них звуки, с легкостью импровизировать простейшие ритмы – это является факторами педагогического успеха в инструментальном музицировании [3].

На каждом музыкальном занятии необходимо уделять время знакомству детей с музыкальными инструментами, обучению игре на них, развитию музыкально-сенсорных способностей. Мы всегда используем как коллективное, так и индивидуальное музицирование при пении (с использованием шумовых инструментов для ритмического сопровождения), в инсценировках, танцах, играх. Для открытия мира звуков и их отношений часто используем музыкально-дидактические игры. Дети с большим интересом включаются в игры «Веселые музыканты», «Оркестры разные бывают», «Угадай, на чем играю?», «Найди инструмент», «Ритмические узоры», «Ритмы дождя», «Музыкальный молоточек». При этом у них развивается не только тембровый, но и ритмический, звуковысотный, динамический слух.

Исполнение произведения детским оркестром предполагает длительную работу. Воспитанники овладевают определенными ритмическими формулами, слушают и беседуют о выбранном музыкальном произведении, осуществляют совместный выбор каждого музыкального инструмента, который наиболее точно отвечает характеру музыкального произведения. При этом ребенок не только исполнитель, но и со-творец, он вкладывает в исполняемое музыкальное произведение чувства, понимание, переживания, а не только механически воспроизводит его.

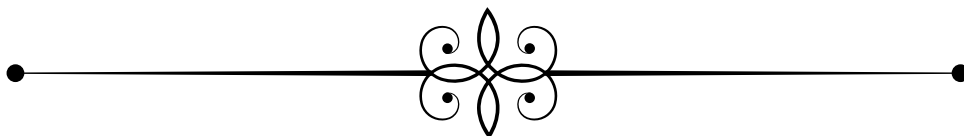
Музыкальный репертуар подбирается опираясь на лучшие образцы мировой музыкальной литературы (Л. Бетховен, Й. Гайдн, В. Моцарт, Р. Шуман, П. Чайковский, Д. Кабалевский, Д. Шостакович). Активно вовлекается в музицирование фольклорный материал казахского народа «Камажай», «Елигай», современные произведения казахстанских композиторов. Создавая ситуации эмоционального интереса при разучивании оркестрового произведения, постоянно активизируется внимание, самостоятельность, творческая и познавательная инициатива детей [4].

Далее музыкальные номера, подготовленные и исполняемые самими детьми, звучат на детских утренниках, праздниках и развлечениях, а также в повседневной жизни детей вне занятий. Доброй традицией стало в нашем детском саду ежегодное проведение «Фестиваля оркестров», на котором исполняются наиболее яркие из выученных произведений. Музыкантами-исполнителями на этих концертах становятся не только дети, но и взрослые – воспитатели, родители. Это сотворчество детей и взрослых вызывает большой эмоциональный подъём как у самих музыкантов, так и у восхищенных зрителей [5]. Совместное решение задач музыкального воспитания педагогами, музыкальным руководителем и родителями воспитанников нашего детского сада дает ощутимые результаты: музыка прочно вошла в быт детей, заняла значительное место в их жизни. После окончания детского сада наши воспитанники продолжают обучение игре на инструментах в детской музыкальной школе.

Используемая литература:

1. Ветлугина Н.А. Детский оркестр. - М., 1976г.
2. Гогоберидзе А.Г., Деркунская В.А. Теория и методика музыкального воспитания детей дошкольного возраста. - М., 2005г.
3. Девятова Т.Н. Звук - волшебник Образовательная программа по воспитанию детей старшего дошкольного возраста. - М., 2006г.
4. Кононова Н.Г. Обучение дошкольников игре на детских музыкальных инструментах. - М., 1990г.
5. Метлов Н.А. Музыка - детям. - М., 1985г.

Щур Марина Викторовна

воспитатель

КГКП «Детского сада-ясли № 45 «Болашақ»,

г. Усть-Каменогорск

ПРОБЛЕМНОЕ ОБУЧЕНИЕ КАК ТЕХНОЛОГИЯ РАЗВИТИЯ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ И КОММУНИКАТИВНЫХ НАВЫКОВ У ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Аннотация. В статье рассматривается вопрос о развитии критического мышления и коммуникативных навыков через созданную проблему с использованием АМО.

Ключевые слова: коммуникативные навыки, критическое мышление, активные методы обучения, групповая работа.

«Методы, используемые в учебной деятельности, должны вызывать интерес у ребенка к познанию окружающего мира, а учебное заведение стать школой радости. Радости познания, творчества, общения».

В.А. Сухомлинский

Развитие современных информационных технологий сформировало повышенный интерес детей к использованию различного рода носителей информации в повседневной жизни. Современный ребенок в возрасте 4-5 лет достаточно свободно пользуется мобильным телефоном, планшетом, с помощью которых он может получить как интересующую, так и не соответствующую его возрасту информацию. Таким образом, современные технологии позволяют получать уже готовые ответы и решения на различного рода вопросы. В случае возникновения каких – либо проблем, ребенок скорее обратится к Алисе или Сири, нежели к родителям. Поэтому, утрачиваются внутрисемейные связи, исчезает познавательный интерес ребенка к печатной продукции – энциклопедиям, справочникам, книгам [1].

Роль воспитателя в современных реалиях выходит на новый качественный уровень, так

как его задача – помощь в формировании гармонично развитой личности с учетом физических, индивидуальных, возрастных и психологических особенностей каждого ребенка. Одним из инструментов для достижения поставленных целей является внедрение и использование модели 4К в дошкольном учреждении.

Информационная перегруженность современных детей в возрасте 4-5 лет порой сказывается отрицательно на мыслительной деятельности. Задача педагога – научить анализировать, думать, принимать нестандартные решения, искать новые способы и подходы в реализации поставленных задач, развивая у ребенка, тем самым, критическое мышление [2]. На помощь педагогу приходит технология проблемного обучения, которая через созданную и озвученную ситуацию способствует активизации познавательных, коммуникативных, творческих

способностей воспитанников детского сада. Коммуникативные умения, в первую очередь, развиваются в совместных играх, формируется сообщество, в котором ребенок вполне адекватно оценивает свои действия и высказывания. Ребенок вполне уверен в своих достижениях и возможностях, он умеет делать выводы, озвучивать и отстаивать в игре свою точку зрения, делиться информацией, становится способным к сопереживанию.

К 4-5 годам ребенок уже обладает определенным количеством знаний. Воспитателю необходимо организовывать деятельность детей таким образом, чтобы познавательный интерес нарастал день за днем, и знания воспитанников пополнялись и углублялись постоянно. Создавая проблемную ситуацию, педагог стимулирует детей к поиску ответов, самостоятельности в процессе познания, к развитию коммуникативных навыков в процессе обсуждения и общения со сверстниками [3].

С чего же начинается проблемное обучение? Конечно же, с постановки проблемного вопроса, постановки проблемной задачи или создания проблемной ситуации. Проблемный вопрос нацелен на поиск ответов на вопросы: «Почему?», «Зачем?». Постановка проблемной задачи нацелена на использование уже имеющихся у воспитанников знаний и поиск ответов с применением навыков коммуникации, критического мышления, творчества. Создание проблемной ситуации – это вершина проблемного обучения, так как педагог сознательно предлагает усложненную ситуацию, решение которой должно активизировать непосредственно критическое мышление с учетом голоса ребенка. На данном этапе педагог учитывает несколько факторов:

- проблемный вопрос (задача, ситуация) должны соответствовать требованиям Типовой учебной программы в соответствии с возрастом детей;
- доступность информации, предлагаемой к обсуждению, а также способов решения проблемы для детей;

- развитие познавательного интереса;
- индивидуальные особенности воспитанников;
- насыщенность предметно-пространственной среды.

Например, с учетом всех вышеперечисленных факторов, педагог озвучивает проблемную задачу: «Дед тянул репку и оторвал ботву. Что будут делать остальные сказочные персонажи?» и предлагает разделить на 3 команды, рассчитавшись на 1-й, 2-й, 3-й. Необходимо отметить, что именно групповая работа является первым шагом к социализации ребенка в будущем. Используя предметно-пространственную среду и подсказки на столах, дети самостоятельно подбирают иллюстративный материал, фигурки животных, перчаточный театр. В этот момент на помощь педагогу приходит метод «Корзина идей», позволяющий актуализировать имеющиеся у детей знания. В «корзину» после группового обсуждения, складывается все то, что детям уже знакомо. Далее дается время на обсуждение проблемной задачи, поставленной педагогом, и проводится обмен мнениями и идеями. В качестве примера можно привести следующие варианты, например: баба пойдет печь Колобка, внучка пойдет гулять в лес и попадет к 3м медведям, собака станет гонять кошку, кошка уйдет кормить котят, мышка пойдет в норку за зерном для Дюймовочки.

Таким образом, работа в группе способствует развитию диалоговой речи, умению выслушать точку зрения товарища, прийти к совместным выводам, работе в команде. Как в данной ситуации развить критическое мышление? Сформулировать задачу, в которой каждый персонаж должен помочь деду найти способ вытащить репку из земли при помощи нетрадиционных орудий труда. «Корзина идей» - метод, позволяющий осуществить стопроцентный охват воспитанников вне зависимости от их уровня знаний по теме, а также провести анализ предлагаемых идей и их уникальность. Именно в процессе получения ребенком информации формируется

отношение к проблеме и принимается обдуманное решение, характеризующее критическое мышление. Педагогу при оценивании высказываний воспитанников необходимо эмоционально окрашивать речь, употребляя слова: «интересно», «необычно», «прекрасно», «неожиданно», «оригинально», тем самым, стимулируя детей к продолжению поисков ответов на вопросы [4].

На этапе завершения занятия в качестве рефлексии можно использовать АМО «Дерево ожиданий». Воспитатель заранее готовит и крепит к доске рисунок дерева и раздает детям разноцветные листочки, которые закрепляются на дереве с помощью магнитов: желтые – сбывшиеся ожидания и не сбывшиеся опасения - «я усвоил», «мне понятно», красные - несбывшиеся ожидания и подтвердившиеся опасения - «я не понял», «мне непонятно». Применение данного метода дает воспитателю возможность стопроцентного охвата аудитории с целью обеспечения личностно-ориентированного подхода, направленного на лучшее понимание каждого воспитанника и с учетом его образовательных потребностей.

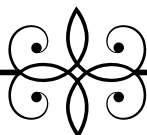
На сегодняшний день подход к обучению и воспитанию детей в дошкольных

учреждениях базируется на внедрении игровых технологий, которые пришли на смену традиционной организованной учебной деятельности. Именно игра формирует в детях первичные навыки социализации, необходимость взаимодействия друг с другом в ходе развития игровых ситуаций, ведения диалогов, формируя, тем самым, устойчивые коммуникативные связи внутри группы сверстников, а также нацеливает детей на необходимость принимать решения в зависимости от предлагаемых или сложившихся обстоятельств.

Погружая ребенка в соответствующую его возраста игровую среду, воспитатель старается создать наиболее комфортные и благоприятные условия для каждого воспитанника с целью развития его инициативности, самостоятельности, проявления творческих способностей. Использование активных методов обучения отвечает всем современным потребностям детей в их ежедневном развитии, а родителям дает уверенность в том, что ребенок со временем станет полноценным членом современного общества: думающим, креативным, творческим.

Литература:

1. *Активные методы обучения. Электронный курс. Международный Институт Развития «ЭкоПро». Образовательный портал «Мой университет».* - <http://www.moi-universitet.ru/>
2. *Хромова Т.Н. Активные методы обучения.* - <http://tatianakhromov.ucoz.ru>
3. *«Корзина идей» – прием критического мышления.* - <https://lifemotivation.online/psychology/child-psy/priem-korzina-idej>
4. *Ожидания: «Дерево ожиданий» 2017.* - [https:// http://trainers-draft.blogspot.com/2017/04/blog-post_15.html](https://http://trainers-draft.blogspot.com/2017/04/blog-post_15.html)

Крузе Светлана Владимировна

методист

школы-сада гимназии,

г. Костанай, Костанайская область

ГЕЙМИФИКАЦИЯ В ДЕТСКОМ САДУ

Аннотация. Статья раскрывает особенности применения технологии геймификации в работе с детьми дошкольного возраста. Предназначена воспитателям дошкольных организаций, педагогам классов предшкольной подготовки.

Ключевые слова: геймификация, игра, воспитанники, педагог.

Игра для ребенка дошкольного возраста, является основным видом деятельности. Через игру ребенок развивается, познает окружающий его мир, учится контактировать со сверстниками и взрослыми, выражать свое отношение к жизни.

Ребенок растет, меняются его интересы и предпочтения в играх. В старшем дошкольном возрасте детям становятся интересны игры более разнообразные по тематике, более сложные по сюжету. Дети проигрывают в играх события и ситуации, основанные на личном опыте. Игра для ребенка – это проживание определенных моментов его жизни, которые он видел в семье или в детском саду. В игре ребенок, как будто перевоплощается, берет на себя роль и проигрывает определенную жизненную ситуацию, как бы со стороны, от другого лица. Психологически ребенку проще действовать от лица вымышленного героя или персонажа в игре, при этом имея возможность самостоятельно принимать решения за него. Именно поэтому в современном мире, дети дошкольного возраста стали увлекаться компьютерными играми. С увлечением, малыши смотрят в экран смартфона, выполняют простые действия, легко передвигают предметы на сенсорном

экране, маневрируют персонажами игры, не требуя помощи и объяснений от взрослых. Путем проб и ошибок, находят правильное решение в игре, получая при этом нескрываемое удовольствие.

Компьютерные игры для детей, построены в формате квестов, путешествий, приключений. Гейм-игры, состоящие из множества частей, позволяют быстро менять сюжет, картинку, задания. Следуя за героями компьютерной игры, ребенок погружается в действие, чувствует себя тем самым героем на экране, принимает решения, выполняет задания, получает награды, и продвигается от одного этапа к другому.

Технология геймификации основана на использовании подходов, характерных для компьютерных игр. Именно эти подходы, способствуют повышению мотивации и вовлеченности дошкольников в образовательный процесс. Технология геймификации, изначально являющаяся средством развлечения, эффективно помогает в обучении и развитии детей дошкольного возраста.

Гейм – технологии, набирают популярность в дошкольном образовании. Ребенку гораздо интереснее, путешествовать с героем, воображая себя в его лице,

выполнять задания, искать выходы из различных ситуаций, используя имеющийся жизненный опыт, а также находить новые решения. Данная технология предполагает работу с компьютером, планшетом или интерактивной доской. И здесь мы можем увидеть минусы геймификации: ухудшение зрения у ребенка, нарушение осанки, психологическую зависимость от виртуального мира. Изменение подходов к процессам развития ребенка дошкольного возраста, дает возможность педагогам внедрять инновационные технологии, видоизменяя и адаптируя их к контингенту детей своей группы. Применение геймификации становится лишь основой, фундаментом организованной деятельности с детьми, из которой вытекают различные элементы и приемы работы с воспитанниками. Педагог создает историю, сюжет, героев, близких и понятных для детей. Деятельность начинается с мотивационного момента, решение задания с использованием интерактивной доски, планшета или компьютера, где каждый ребенок действует от имени главного героя, далее спектр действий легко можно расширить, с учетом интеграции организованной деятельности.

Следовать за интересами ребенка и строить его день исходя из выбранных ребенком активностей, не ограничиваясь заранее запланированными педагогом действиями [1, с.7].

Предложить детям игры и задания по выбору. Для решения основной задачи, которая стоит перед героем, необходимо решить еще много добавочных задач. Вымышленный герой в организованной деятельности сегодняшнего дня, путешествует с использованием интерактивной доски по лесу, выполняя определенные задания, но для достижения цели, герою необходимо изготовить птицу из подручного материала, которая передаст послание (конструирование), нарисовать это самое послание, зашифровав слова в рисунки (рисование), собрать веревочную лестницу на странице прописи (основы грамоты),

посчитать и разделить орехи между жителями гнездовья (основы математики), раздобыть хворост для костра, переползая через препятствие (физическая культура). Каждый ребенок выбирает задание по интересам, самостоятельно решая, чем будет заниматься, при этом ощущая себя сопричастным в достижении общего дела.

Технология геймификации сохраняя свою суть, легко внедряется в детскую деятельность, мотивируя и повышая интерес к знаниям, быстрому и эффективному формированию определенных навыков через игровые действия. Системное применение технологии геймификации способствует поэтапному усложнению задач, формированию умений и навыков согласно требованиям Типовой учебной программы дошкольного воспитания и обучения. При этом воспитанники комфортно себя чувствуют, играя с одним и тем же героем на протяжении долгого времени, помогая ему преодолевать препятствия, погружаясь в игровое действие. Ощущая себя этим самым вымышленным героем, ребенок проживает воображаемые жизненные ситуации, справляется с трудностями, решает поставленные задачи, приобретает новые умения и знания.

Одним из значимых фактором является работа в команде. Дети, выбирая себе занятие по интересам, объединяются в пары, малые группы, но при этом выполняют одно общее дело, что способствует объединению детского коллектива, воспитанию эмоциональной отзывчивости. Педагог направляет детей, играющих в одной подгруппе, выполняющих одно задание на проявление участие и взаимопомощи. Таким образом, реальная практика проявления заботы ребенка о другом человеке, его активное участие в совместном преодолении трудностей – один из главных источников, формирующих детские эмоции и чувства. И задача воспитателя – изыскать возможности подкрепления переживаний и нравственных побуждений ребенка [2, с.88].

Важным аспектом геймификации является награда. После выполнения

заданий, прохождения определенного этапа игры дети получают награду. Поощрение может быть как материальным, так и виртуальным. Переход на новый этап игры, это уже поощрение. Дети понимают, что только после выполнения всех заданий, они смогут продолжить путешествие. Создается ситуация ожидания, завершив организованную деятельность сегодня в её окончании воспитанники узнают, куда они отправятся завтра, предвкушая события и задания, которые необходимо будет решить.

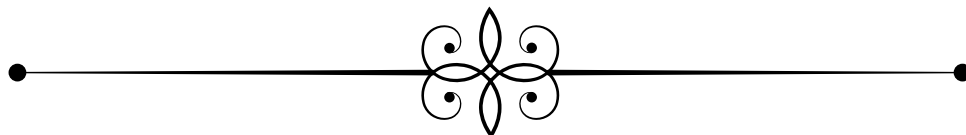
Технология геймификации прочно входит в дошкольное образование. Решение поставленных задач через игровые процессы, развитие неординарного и

творческого мышления дошкольников через нестандартные задания, возможность самореализации через самостоятельный выбор ребенком деятельности.

Таким образом, игра является комплексной деятельностью детей, выполняющая огромное количество функций и формирует у дошкольников умения самовыражаться, развивает коммуникативные, развлекательные, релаксационные и другие навыки. Если мы сможем использовать энергию, мотивацию и потенциал игрового процесса и направить его к учебе, то сможем дать обучающимся очень важные инструменты для достижения побед в реальной жизни [3].

Список использованной литературы:

1. *Модели развития дошкольного воспитания и обучения/*
2. *Постановление Правительства Республики Казахстан от 15 марта 2021 года № 137.*
3. *Запорожец А.В., Неверович Я.З., Кошелева А.Д. и др. Эмоциональное развитие дошкольников. – М., 1985. 88 с.*
4. *Геймификация в дошкольном образовании [электронный ресурс]. - Режим доступа: <https://www.maam.ru/detskijasad/geimifikacija-v-doshkolnom-obrazovani.html>*

Кожобекова Александра Ергалиевна
воспитатель санаторного ясли-сада № 46 «Самал»,
г. Астана

ФОРМИРОВАНИЕ ОСНОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ В УСЛОВИЯХ САНАТОРНОГО ЯСЛИ-САДА

Аннотация: формирование у детей экологических знаний, норм и правил взаимодействия с природой, воспитание сопереживания к ней, активность в решении некоторых экологических проблем. Люди должны понимать, что Земля - наш общий дом, и только мы можем сохранить его для будущих поколений.

Ключевые термины: экология, основы экологической культуры, «хвоя», «гидропоника».

Проблема экологии в нашем мире с каждым днем становится все актуальнее, а современные ученые считают, что человечество переживает кризис всей цивилизации.

Поэтому в настоящее время возрастает значимость экологически воспитанной личности, что предполагает формирование экологической культуры уже с дошкольного возраста.

Педагогический коллектив санаторного ясли-сада № 46 «Самал» работает над методической проблемой - воспитание основ экологической культуры у воспитанников через различные виды детской деятельности.

Целью является – развитие познавательных и интеллектуальных навыков через различные виды детской деятельности на основе игровых технологий.

Задачи:

1. воспитание заботливого отношения к растениям и животным, способности воспринимать и чувствовать ее красоту;

2. создать условия для развития экологического сознания;

3. овладение воспитанниками элементарными навыками познавательной и исследовательской деятельности, необходимой для взаимодействия с окружающим миром;

4. знакомство с Красной книгой.

Непременным условием успешного воспитания основ экологической культуры воспитанников является одновременное овладение ими умственными и практическими действиями.

Эта задача успешно решается в результате системного подхода в реализации воспитательно-образовательного процесса, проводимого в дошкольной организации.

Одной из эффективных мер является наблюдение, организуемое педагогом во время прогулки на свежем воздухе и заранее планируется воспитателем (имеется картотека).

На прогулке в парке воспитатели детского сада проводят занятия на свежем воздухе: читают сказки, стихи, рассказы, загадывают загадки. Дети, в свою очередь, рассказывают о своих наблюдениях, читают стихотворения. Также педагоги знакомят ребят с пословицами и поговорками, играют в подвижные и интеллектуальные игры, вместе с ребятами делают зарядку и проводят физкультминутки.

Во время прогулок педагоги знакомят детей с деревьями, растущими на участке группы, а также на территории детского сада (береза, тополь, черемуха, сирень и др.). Проводят беседы о деревьях, с целью расширения представлений о растительном мире. Зеленые насаждения не только заставляют восхищаться своей красотой, они приносят людям реальную пользу, вырабатывая живительный кислород и очищая воздух от вредных примесей.

Во время наблюдений организуется исследовательская деятельность, различные дидактические («Найди дерево по описанию», «Найди такую же картинку»,

подвижные игры («Беги к дереву», «Хоровод друзей» и др.

Во время прогулки рассматривают каждую часть растений: иголки, листья, ветви, ствол и т.д. Дети выполняют различные задания: гладят деревья – березу, дуб и сосну и еще другие деревья, сравнивают строения деревьев, отличают лиственные деревья от хвойных (листья-иголки). Выполняя эти задания, мы видим широкое включение в этот процесс зрения, слуха, осязания, обоняния, тактильных и вкусовых ощущений, способствующих более глубокому познанию окружающего мира, оставляя в сознании ребенка увлекательные и незабываемые впечатления.

После таких бесед у детей формируется заботливое отношение к природе.

Формирование основ экологической культуры осуществляется в детском саду через весь педагогический процесс: режимные моменты и организованную деятельность. Детей следует привлекать к активным мыслительным процессам, к выполнению разнообразных заданий по ориентированию на местности, к воспроизведению действий обследования предлагаемых объектов для того, чтобы систематизировать вновь приобретенные знания и закрепить полученные ранее.

Реализация осуществляется по следующим направлениям:

- экологическая тропа;
- ведение экологического словаря;
- создание экопосадок;
- изготовление экокарточек;
- подготовка мультфильмов по теме

экологии;

- постановка экологических сказок;
- праздники и развлечения, связанные с экологической тематикой;
- выращивание и контроль растений с помощью «гидропоники» (это способ выращивания растений в искусственной среде без почвы. Питание растения получают из раствора, окружающего корни);

- разработка методических пособий: «Здоровое поколение» (развивающие игры для детей дошкольного возраста) в соответствии с ГОС ДВО;

В ходе системной работы над проектом у воспитанников заметно улучшилась речь, эмоциональное отношение к природе.

Особенности воспитанников санаторного ясли-сада:

- дети, инфицированные микробактериями туберкулеза;
- дети, имеющие поствакцинальную аллергию;
- дети, контактные с туберкулезного очага.

Следовательно, особенно остро стоит вопрос чистого и свежего воздуха, а это можно решить только благодаря растениям.

Немного статистики:

- если 15% микрорайона озеленено, то на 20% будет меньше пыли и загазованности;
- если 35% посажены зеленые насаждения, то на 5% будет меньше пыли и газа;
- если 65% будут посажены, то на 95 % снизится пыль и загазованность окружающей

среды.

Таким образом, остро встал вопрос об озеленении территории нашего ясли-сада.

Для этого руководство ясли-сада «Самал» обратилось к ОО «Республиканская общественная организация «Posadi Derevo kz», которая занимается защитой окружающей среды, воспитанием экологической ответственности у населения. Они откликнулись на нашу просьбу и подарили нам семена хвойных деревьев.

Специалисты – биологи разработали методику выращивания саженцев хвойных деревьев, в условиях дома и офиса, пока они не созреют для пересадки на обычную землю.

Перед посадкой семян дети узнали больше информации о хвойных деревьях. Это и то, что хвойными называются деревья, у которых листья имеют форму игл, и то, что название свое получили от слова «хвоя», и то, что листья у них не опадают на зиму, в то время как все лиственные деревья остаются на самое холодное время года с голыми ветками.

Дети в руках держали живые семена хвойных деревьев. Они познакомились с инструкцией по выращиванию в домашних условиях. Мы вместе посадили семена сосен. В глазах детей был неподдельный интерес. Как из маленького зёрнышка вырастет дерево? Ребята очень радовались, когда появились первые росточки в горшочках.

Ежедневно дети наблюдали и ухаживали за росточками. При пересадке из горшочков в открытый грунт, воспитанники детского сада активно помогали пересаживать ростки в подготовленную почву. На протяжении всего времени, с огромной радостью и энтузиазмом малыши ухаживали за растениями. Наблюдали за изменениями высоты деревьев, измеряя подросшие растения, обрабатывали землю, рыхлили ее, удаляли сорняки.

Каждый день, выходя на прогулку в парк, дети бежали к саженцам и ждали очередного чуда. Воспитанники ясли-сада, на прогулке, гуляют в парке «Астана Самалы», находящегося на территории дошкольной

организации. Здесь растут елочки, сосны и другие деревья.

Находиться в нашем парке «Астана самалы» очень приятно и полезно. Воздух там всегда чистый. Сосны обладают лечебными свойствами, особенно их семена, хвоя, молодые шишки. Из них делают лекарства, помогающие победить болезни. А если зажечь ароматическую лампу с сосновым маслом в помещении, где находятся малыши, то воздух постепенно наполняется ароматом сосновой хвои и становится чище, ведь сосновый запах убивает бактерии.

В конкурсе «Үздік білім ұясының аллеясы» санаторный ясли-сад №46 «Самал» был награжден Управлением Образования г. Астаны в номинации «Жасыл желекті аула».

Педагоги, дети и их родители очень рады тому, что на территории нашего санаторного

детского сада растут такие замечательные природные «доктора», которые стоят на страже здоровья наших малышей.

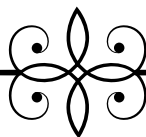
Сосны, елочки и другие деревья парка «Астана Самалы» дают возможность отдохнуть в своей тени, подышать и насладиться свежим воздухом, пропитанным ароматами хвои. Шишки, которые падают на землю, ребята собирают и используют для различных поделок и применяют как природный массажер.

Мы, участники данного проекта, узнали много полезного о роли хвойных деревьях для жизни человека. Занимаясь экологией, мы, прежде всего, обеспечиваем здоровье себе и нашим детям.

Люди должны понимать, что Земля - наш общий дом, и только мы можем сохранить его для будущих поколений.

Используемая литература:

1. «Білім туралы» Қазақстан Республикасының Заңы <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z070000319>
2. Модель развития дошкольного воспитания и обучения Постановление Правительства Республики Казахстан от 15 марта 2021 года № 137 <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P2100000137>
3. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения Министерство просвещения Республики Казахстан от 3 августа 2022 года № 348.
4. Типовая учебная программа дошкольного воспитания и обучения Приложение к приказу Министра просвещения Республики Казахстан от 14 октября 2022 года № 422
5. Веретенникова, С. А. Ознакомление дошкольников с природой / С. А. Веретенникова. – М.: Просвещение, 1993.
6. Виноградова, Н. Ф. Экологическое воспитание дошкольников: Проблемы и перспективы / Н. Ф. Виноградова // Начальная школа. – 1997. – №4.
7. Воспитание экологической культуры в дошкольном детстве / С. Н. Николаева // Новая школа. – 2005. – № 5.
8. Все права защищены. Используйте активную ссылку на strategy2050.kz: <https://strategy2050.kz/ru/news/ekologiya-kazakhstan-top-5-glavnykh-problem-strany/>

Енсепова Анар Ермекқызы

Қызылорда облысы,

Арал ауданы, Ақбай ауылы

«Қызғалдақ» балабақшасының тәрбиешісі

ОЙЫН АРҚЫЛЫ БАЛАНЫҢ ОЙ-ӨРІСІН, ТАНЫМДЫҚ ҚАБІЛЕТІН ДАМУ

Аңдатпа. Мақалада ойынның артықшылықтары, оның әр баланың дамуындағы рөлі және баланың дамуға деген ұмтылысын ынталандыру мәселесі баяндалады.

Түйін сөз: қарым-қатынас, белсенді, еркін, даму.

Ойын балаларға әлемді түсінуге көмектеседі. Ойын – бұл баланың физикалық қажеттілігі, баланы жан-жақты тәрбиелеу құралы. Ойынның рөлін кейбір ата-аналар бағаламайды. Бала үшін бұл өзін-өзі дамыту, көрсету тәсілі, ойында ол нақты өмірде болуды армандайтын адамға айналуы мүмкін. Мысалы: дәрігер, жүргізуші, ұшқыш және т.б. мыңдаған жылдар бойы ойын балалардың дәстүрлі ермегі болды. Психолог және зерттеуші Джо Фрост өзінің «Балалар ойындары мен ойын туралы әңгімелер» кітабында «Ойынсыз баланың жеке тұлғасын дамыту қиындықтарға әкеледі» деп жазады. Ал, «Ойын» кітабының авторы Стюарт Браун балаларды ойын арқылы дамытудың ең тиімді тәсіл екенін жазады.

«Ойын -балалардың ерікті түрде қызыға қатысатын, рахаттана уақыт өткізетін және де белсенділігін арттыратын маңызды құрал болып табылады» деп жазады. Ойын баланың ақыл өрісін, танымдық қабілетін дамытады. Ойынның ықтималды артықшылықтарын ескере отырып бірнеше мысал келтіруге болады:

- өзімен және басқа балалармен қарым-қатынасты дамытады;
- стрессті жеңілдетеді және балаларды

бақытты етеді;

- эмпатия, шығармашылық және ынтымақтастық сезімдерін дамытады;

- жеке тұлға ретінде балалардың беріктігі қалыптасады;

- балалар ойын мүмкіндіктерінен айырылған кезде олардың дамуы айтарлықтай бұзылуы мүмкін [1].

Ойын мектеп жасына дейінгі балалардың дамуына үлкен әсер етеді. Балалар ойнаған кезде олар дамудың барлық салаларында дағдыларын жақсартады: когнитивті, физикалық, коммуникативті және әлеуметтік, эмоционалды. Сонымен қатар, ойынды балаларға мазасыздық пен қорқынышпен күресуге мүмкіндік беретін, табиғи стрессті жеңілдететін құрал ретінде де қарастырған жөн. Ойын - балаларға жаңа идеяларын жүзеге асыруына және олардың бұрынғы тәжірибелерінің белсенді зерттеулермен өзара әрекеттесуіне қол жеткізуге мүмкіндік береді. Балалар ойын барысында өздері шешім қабылдайды, тұжырым жасайды, таңдауын білдіреді т.б.

Ойын барысын-да бала өзі-ақ байланыс орнатады. Яғни, ойын баланың белсенді, ашық болуына әсер етеді деген сөз. Ойын өмірде сәттілікке жету үшін өте маңызды.

Себебі, әр ойын алға жетелейді, жеңуге, озуға шабыттандырады және баланың өзін-өзі бақылауына әсер береді. Балалар ойын барысында қоршаған ортаны түсінеді. Ойын оларға өз сезімдерін реттеуге, басқа балалармен тез тіл табысуға мүмкіндік береді [2].

Жас баланы дамыту ойын материалдарын қолдану арқылы тиімді жүзеге асырылады: құм, су, саз балшық, түрлі ойыншықтар, балалар күректері, доптар және т.б. кейде баланың ойынға арналған затты ала отырып (мысалы, қуыршақпен ойнау арқылы, анасы болып, оны жұбатады т.б.) мақсаты айқын болады. [3] Мысалы, сиқырлы таяқшаның пайдалану функциясын бір ғана бала біледі. Ол оның жеке ойлауын, идеясын, креативті ойларын дамытуға көмектеседі. Сиқырлы таяқша арқылы бала өзін басқадан мүмкіндігі көп, сиқыры бар адам ретінде санайды. Сол арқылы ойына жаңа идеялар келеді. Ойында бала жаңа білім алады және бұрыннан бар білімін нақтылайды, сөздік қоры дамиды. Қызығушылығын, сондай-ақ адамгершілік қасиеттері: ерік, батылдық, төзімділікке тағы басқа қабілеттерін дамытады. Ойын арқылы ұжымшылдықтың бастауларынан өтеді.

Ойындағы бала көрген, бастан өткерген нәрсені бейнелейді, ол адам іс-әрекетінің тәжірибесін игереді. Ойын баланың адамдарға, өмірге деген көзқарасын

тәрбиелейді, ойындардың оң көзқарасы көңіл-күйді көтеруге көмектеседі. Есіңізде болсын, балаға ойыннан шығу, басқа әрекеттерге ауысу қиын болуы мүмкін. Бұндай кезде балаға авторитарлық стиль қолданбай гуманистік стиль қолдану ұсынылады.

Мысалы, аурухана ойынын ойнап жатқан балаға хабарласыңыз: «дәрігер, сіздің науқастарыңыз тыныштықты қажет етеді», «ұйықтайтын уақыт келді».

Жүргізуші рөлінде жүрген балаға «көліктерді автотұраққа қою керек» деп ойын әдістері арқылы ескерту жасау ұсынылады [4,5].

Балаларды ойын кезінде ересек адам бақылауына алған жөн себебі, бала қалаған нәрсені жасауға мүмкіндігінше тәрбиешінің, педагогтің, ата-ананың көмегі қажетсінеді. Ересек адамның болуы мағыналы ойынның басқа деңгейіне өтуге мүмкіндік береді. Балалар сізді өз ойынының кейіпкері, нұсқаушысы, тіпті өзіне көмекші ретінде де қолдануы мүмкін. Бұл дамуға көп әсер етеді. Ойын арқылы баланың қарым-қатынас дағдыларын дамытуға көмектесуге болады.

Әрине, біз бәріміз балаларымыздың ассоциативті және бірлескен ойын бағытында дамығанын қалаймыз, бірақ бұл қажет етеді. Сондықтан, педагогке қажырлы еңбек ету талап етіледі.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Наркулова Б.А, Үсенбаева С.С. «Жеке тұлғаны қалыптастырудағы ойындардың маңызы» 2014ж.
2. Богуславская З.М., Смирнова Е.О. «Мектеп жасына дейінгі балаларға арналған білім беру ойындары» 1991ж.
3. Ақсарина Н.М. «Жас балаларды тәрбиелеу», 1969ж.
4. Гурская М.А. «Рөлдік ойын қазіргі балалар әдебиетіндегі құрылымдық құрал ретінде» 1989ж.
5. Н.А. Виноградова, Н.В. Позднякова «Мектеп жасына дейінгі балалардың рөлдік ойындары» 2009ж.

Құрбанғали Зұлхия Құрбанғалиқызы
 Қызылорда қаласы,
 «Күнекей» бөбекжай-бақшасының әдіскері

ОЙЫН АРҚЫЛЫ БАЛАНЫ ТӘРБИЕЛЕУ ЖӘНЕ ОҚЫТУ

Аңдатпа. Бұл мақалада ойын арқылы баланы тәрбиелеу және оқытудың педагогиканың өзекті мәселелерінің бірі ретінде қарастырады. Ойын - мектепке дейінгі балалар өмірі мен іс әрекетін ұйымдастырудың негізгі формасы ретінде зерттеулер жүргізген көрнекті психологтар мен педагогтардың еңбектеріне шолу жасалынған. Ойынның барлық уақытта қоршаған шындықты білудің, әртүрлі білім мен дағдыларды игерудің ең жақын және табиғи тәсілі ретіндегі маңызын тәжірибемен байланыстыра отырып талдау жасалынған.

Түйін сөздер: Ойын әрекеті, қарым-қатынас дағдылары, дамытушы заттық-кеңістік орта, келісім, тұлға аралық қарым-қатынас, сөйлеу этикеті, эмоционалды, тілдік қарым-қатынас ортасы.

Тәрбие мен оқытуда ойын әрекетін қолдану оқытудың ең көне әдістерінің бірі болып табылады, сондықтан оқытудың бұл формасы қазіргі кезде де, өзектілігін жойған жоқ. Ойын көптеген ғылымдардың зерттеулерінің тақырыбы себебі, ол мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеу мен оқытудың маңызды әрекет түрі ретінде қолданылып келеді.

XX ғасырдың басында зерттеушілерде адамзат тарихында алғашқы болатын-еңбек пе немесе ойын ба? - деген сұрақты шешуде ортақ пікір болған жоқ. Ойын еңбектен бұрын пайда болған деген болжамдар да айтылды. Ең алғаш бұған қарама-қарсы пікірмен, яғни «Ойын – бұл бала еңбегі» деген пікірді неміс психологы және философы В. Вундт, ал кейіннен бұл көзқарасты орыс философы Г.В. Плеханов «Мекенжайсыз хат» деген еңбегінде қарастырды. Ол балалар ойынын өнердің пайда болуымен қарастыра отырып зерттеді. Ойында адамдардың еңбек іс-әрекеті көрініс табады. Еңбек ету процесінде кездескен іс-әрекеттерден

алған сезімдерін қайталауға деген ынта ерте дүние адамдарын салт-дәстүр ойындарына, биге, әнге алып келді. Сонымен, Г.В. Плеханов ойынның көп ғасырлық өзіндік тарихы бар және ол еңбектің негізінде алғашқы қоғамда пайда болған әрекет деген қорытындыға келеді [1,-115 бет].

Сондықтан, ойын мектеп жасына дейінгі балалардың жетекші әрекеті болып қала береді. Бала ойнап, сыртқы ересектер әлемін, оның қарым-қатынасын модельдейді, соның арқасында оларда құрдастарымен қарым-қатынас схемасын жасау дағдысы қалыптасады.

Неміс педагогы Фридрих Фребель өзінің педагогикалық теориясының негізін ойынға айналдырды. Ойынның дидактикалық сипатын байқай отырып, ол ойынның баланың оқу мәселелерін шеше алатындығын, оған формасы, мөлшері, түс схемасы туралы түсінік беріп, қозғалыс мәдениетін игеруге көмектесетіндігін дәлелдеді. Зерттеу нәтижелері бойынша ойынның көмегімен барлық дерлік педагогикалық міндеттер

шешілетінін атап көрсетті.

Балалардың өмірін ойын түрінде ұйымдастырудың алғашқы идеясын ұсынушылардың бірі Ф. Фребель болды. Ол балабақшада тәрбие жұмысын жүзеге асыратын ойындар жүйесін жасады. Ал, А.С. Макаренко туғаннан алты жасқа дейінгі баланың өмірін ойынмен «қандыру» қажеттілігі туралы идеяны жасады.

А.П. Усова ойынның ғылыми негіздемесі балалардың өмірі мен іс-әрекетін ұйымдастырудың бір түрі ретінде қарастырды. Оның пікірінше, тәрбиеші балалар өмірінің орталығында болуы тиіс, не болып жатқанын түсініп, ойнайтын балалардың мүдделеріне үңіліп, оларды шебер бағыттап отыруы керек деп атап өткен [2, 110- 113 бет].

Сондай-ақ, мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасының міндеттерінің бірі мектеп жасына дейінгі балаларды тәрбиелеу мен оқыту үшін баланың даралығы мен субъективтілігін қолдауға бағытталған дамытушы заттық-кеңістік ортаны, оның ішінде арнайы ортаны құру, олардың жас ерекшеліктеріне сәйкес біліктері мен дағдыларын қалыптастыру қажеттілігі айтылған [3, 3-2бет].

Бұдан біз ойын барлық уақытта қоршаған орта арқылы шындықты білудің, әртүрлі білім мен дағдыларды игерудің ең жақын және табиғи тәсілі болып табылатынына көз жеткіземіз.

Үлкендер өз кезегінде арнайы жасалған ойыншықтардың, ережелердің, ойын техникаларының көмегімен балалар ойынының таралуына ықпал етеді, олар ойынды қоғам мәдениетінің бір бөлігіне айналдыра отырып ұрпақтан ұрпаққа жеткізіп келеді. Олай болса, ойынды балалардың өмірі мен іс-әрекетін ұйымдастырудың негізгі формасы ретінде қарастыруға болады дегім келеді. Себебі ойын әрекеті барысында балалардың психикалық және еріктік белсенділігі дамып, зейінді болуға, есте сақтау қабілетін жаттықтыруға, өз көзқарастары мен пікірлерін айтуға үйретеді. Ойын, сонымен қатар, табиғи коммуникативті жағдайларға да ықпал етеді. Ойында бәрі

тең, онда тіпті әлсіз, ұяң балаларға да жақсы мүмкін жасалады. Теңдік сезімі, құмарлық пен қуаныш атмосферасы, тапсырмалардың орындылығын сезіну - мұның бәрі мектеп жасына дейінгі балаларға ұялшақтықты жеңуге, ауызша келісімді сөйлеуді дамытуға мүмкіндік береді және оқу нәтижелеріне де пайдалы әсер етеді.

Педагогика ғылымда ойын мектеп жасына дейінгі баланың жетекші іс-әрекеті ретінде қарастырылады.

Педагогикада Ф. Фребель, К. Грос, П.Ф. Лесгафт, Ж. Пиаже, П.П. Блонский, Н.К. Крупская, В.В. Давыдов, И.Я. Михайленко, Н.А. Короткова, С.Л. Новоселова, Т.М. Бубнова және П.Г. Саморзжова ойын әрекетін жіктеуге қатысты. Жетекші іс-әрекет бала психикасындағы басты өзгерістерді анықтайды және дамудың жаңа сатысына көшуге дайындайтын процесс болып табылатынын айтады [4].

А.Н. Леонтьевтің, Д.Б. Элькониннің зерттеулері көрсеткендей, мектеп жасына дейінгі бала өмірінің барлық кезеңінде ойын барысында шынайылық, үлкендердің ісін қайталау, рөлде ойнау, адамдар арасындағы қарым-қатынастың көрінісі бағытында жүреді [5;112б].

Сонымен, ойын арнайы жасалған жағдайда баланың өзара қарым-қатынасын анықтау және модельдеу құралы болады, яғни әлеуметтік тәжірибені меңгеруге қызмет ете бастайды.

Бұған дәлел үшін «Күнекей» балабақшасында тәрбиешілермен бірлесе жасаған бірнеше жұмыстарымызды ұсынамыз. Жұмыстар барысында ойынның балаларды оқыту мен тәрбиелеудің тиімді әдістерінің бірі екеніне көз жеткізілді.

«Құлыншақ» кіші тобында «Шалқан» ертегісін сахналау арқылы балалардың ақыл-ойын, қиялын дамыту, үй жануарларының дыбысын ажырата білуге үйрету бағытында ұйымдастырылды. «Шалқан» ертегісі желісінде сахналық қойылым көрсете отырып, балаларға бір отбасының татулығын, бірліктерін көрсету тапсырылды. Мақсат ертегі арқылы балалардың тілдерін дамыту. Достыққа, бір-біріне қамқорлық

жасауға, ұйымшылдыққа тәрбиелеу.

Ойын барысында тәрбиеші түрлі әдіс-тәсілдер пайдалана отырып, балалар ойынына басшылық жасап қатысты, балалар бастамасын қолдап балалармен бірге қуанды. Тәрбиеші ойынға қатыса отырып, балаларға білдірмей белгілі бір нәтижеге жетелейді. Балалар іс-әрекетіне қолдау көрсетуді тікелей емес жанама түрде жасады, таң қалды, қалжыңдайды, мадақтайды, қажет жерінде эмоциялық көңіл-күй сыйлады. Ойын барысында тәрбиешілерді балалармен жақындастырады.

«Күншуақ» мектепалды даярлық тобының тәрбиешісінің ұйымдастырумен «Жаңбыр» тақырыбында кіріктірілген ашық ұйымдастырылған іс әрекет өткізілді.

Ұйымдастырылған іс-әрекет барысында «Жау жаңбыр», «Кім жылдам», «Көңілді көбіктер», «Жасырынған сандар», «Құпиялы тамшылар», «Кел биле» ойындарын көрсетті. Бұл ойындарды ойнау барысында балалардың бойында танымдық-зияткерлік дағдылары, шығармашылық, коммуникативтік дағдылары қалыптастыру бағытындағы жұмыстарға басымдық берілді. Сонымен бірге «Ақжелкен» мектепалды тобында «Адасқан құмырсқа» ертегі тақырыбында ашық ұйымдастырылған іс-әрекет өткізілді. Ұйымдастырылған іс-әрекет барысында: «Көңілді сәлемдесу», «Әріптер не жасырды», «Ұзын мұртты құмырсқа», «Құмырсқа илеуі», «Құмырсқа тізбегі», «Құмырсқаға дән қажет», «Лабиринт жолдар» ойындарын ойнады. Әр ойын барысында балалардың бойында физикалық, шығармашылық, танымдық-зияткерлік, коммуникативтік, әлеуметтік-эмоционалдық дағдылары дамытуға баса назар аударылды.

Айгөлек ересектер тобында «Көңілді зерттеушілер» тақырыбында ұйымдастырылған ашық іс-әрекеті мультфильм желісіндегі «Тоботтың» берген тапсырмаларын ойын арқылы жүзеге асыру жұмысы тапсырылды. Ұйымдастырылған іс-әрекет барысында балалар: «Жаңбыр» ойыны, «Ойлан тап» қимылды ойыны «Әуе шары», «Қар жина, тез жина», «Жаңартау»

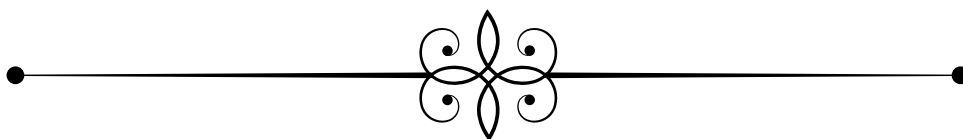
ойындары арқылы, көңілдері көтерілді. Әр ойын аймағына бару кезінде тәрбиешінің бақылауымен зерттеудің ережелері қатаң сақталды. Ережелерді қатаң сақтай отырып, қарапайым тәжірибелерге қызығушылық пен әуестік танытып, балалар ойындарды жауапкершілікпен орындауға атсалысып бастаған ісін аяғына дейін жеткізуге мән берілді. Әр ойын аймағына бару кезінде физикалық дағдыларын мен қасиеттерін дамыту үшін дене шынықтыру міндеттері де іске асырылды.

Ойындарда балалардың танымдық қызығушылықтарын дамыта отырып, балалардың қызығушылықтарына, тапқырлыққа, қиял, есте сақтау, сөйлеудің дамуына ықпалы болды. Бақылау көрсеткендей, ойын жағдайлары балалардың эмоционалды сезімталдығын байытады, олардың қызығушылығын, қиялын және ойлауын күшейтті. Достыққа, бір-біріне қамқорлық жасауға, ұйымшылдыққа тәрбиеленеді. Ойын жетекші іс-әрекет ретінде бірден дамыған түрде болмайды, өзінің қалыптасуында белгілі бір жолдан өтеді, оның қалыптасуы оқыту және тәрбиелеу процесінде үлкендердің жетекшілігімен жүретін күрделі де қызықты процесс екенін байқауға болады. Зигмунд Фрейдің психоаналитикалық теориясындағы сөзімен айтқанда, ойынға көзқарасты биологиялық себептерге (инстинкт, қызығу) байланысты, яғни тұрақты, қалыптан тыс сипаттағы іс-әрекетке көзқарасы қалыптастыру жұмысы болды.

Қорыта айтқанда кез-келген қызмет түрінде ойын элементін енгізуге болады, және мұндай әрекет балалар үшін қызықты болады. Мектеп жасына дейінгі балалар үшін тәрбие мен білім беру қызықты формаға ие болады. Қарым-қатынас негізінде әлеуметтік сезімдер, әдеттер қалыптасады; бірлесіп және мақсатты әрекет ету қабілеті дамиды, өзін-өзі бағалау және өзара бағалау негіздері қалыптасады. Сондықтан ойын, балалар қоғамын құрудың ең үлкен мүмкіндіктеріне ие болуға жол ашатын бірден бір құрал.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Аралбаева Р. К. Мектепке дейінгі педагогика. Оқулық Алматы.
2. Жиенбаева С. Н. Мектепке дейінгі педагогика. Оқу куралы, Алматы, 2018ж.
3. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 14 қазан.
4. Наркулова Б. А., Усенбаева С. С., Аманбекова Ж., Джахаева А. П. Значения игр в формировании личности, Международный журнал экспериментального образования. 2014г. № 1.
5. Андабекова С. А. Мектепке дейінгі педагогика. Оқу құралы. - Алматы, 2012ж.

Украинская Юлия Владимировна
воспитатель детского сада «ASMI»,
г.Талдыкорган, область Жетісу

РОЛЬ РАЗВИВАЮЩИХ ИГР В РАЗВИТИЕ УМСТВЕННЫХ СПОСОБНОСТЕЙ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Аннотация. В данной статье рассматривается роль игры в развитии и формировании умственных способностей детей-дошкольников.

Ключевые слова: развивающие игры, мелкая моторика, творческие игры, интеллект, умственные способности.

Как известно, большинство психологов и педагогов, рассматривают игру в дошкольный период, как деятельность, определяющую психическое развитие ребенка, как ведущую деятельность. Одним из первых сделал попытку материалистически обосновать происхождение игры – Г.В.Плеханов. Он доказал, что труд предшествует игре, и что игра ребенка является отражением окружающего его объективного мира [1].

Действительно, игра – это доступный для них вид деятельности, простой и понятный, это способ переработки полученных из окружающего мира впечатлений. Д.Б.Эльконин назвал игру «арифметикой социальных отношений», говоря о ней как о деятельности, возникающей на определенном этапе, как одну из ведущих форм развития психических функций и способов познания ребенком мира взрослых [2, с. 128].

Поэтому в нашей стране, все больше и больше уделяют внимание именно развитию в игре. Согласно Инструктивно – методическому письму от 26 июля 2022 года, педагогам рекомендуется ориентироваться на следующие принципы: обучение через

игру; развитие детей через интеграцию видов детской деятельности (игровая, двигательная, познавательная, творческая, исследовательская, трудовая, эксперимент, самостоятельная деятельность детей, самообслуживание) [3, с. 6].

Поэтому нашей целью должно стать, знакомство детей с развивающими играми и научить в них играть, при этом вызвать большой интерес у детей. Тем самым сможем повысить педагогическую компетентность родителей в вопросах обучения детей развивающим играм в домашних условиях. Ведь только в советно тесном контакте с родителями, мы сможем воспитать развитую конкурентно-способную личность.

Во время своей работы по развитию умственных способностей необходимо соблюдать ряд принципов, таких как:

- принцип гуманизма;
- принцип развивающего обучения;
- принцип воспитывающего обучения;
- принцип доступности обучения;
- принцип системности и последовательности;
- принцип сознательности и активности детей в усвоении и применении знаний;

- принцип наглядности;
- принцип индивидуального подхода к детям.

Чтобы достичь успеха в данном направлении, нужно применять все известные методы в дошкольном возрасте, такие как, словесный, то есть, все виды рассказов, сказок, объяснений правил игры. Также это один из действенных методов - это наглядный, где рассматриваем различные схемы, знакомим с персонажами игры и игровых технологий, и практический метод, который очень хорошо подходит для малышей. Мы показываем предметы игр, атрибуты, как с ними играть.

Наша цель в игровой терапии – не менять ребенка, не учить его каким то специальным поведенческим навыкам, а дать возможность «прожить» в игре волнующие его ситуации при полном внимании и сопереживании взрослого. Взрослому необходимо уметь осуществлять эмоциональную поддержку, создавать радостную творческую обстановку, поощрять любые выдумки и фантазии дошколят. Мы должны учиться развивать творческие способности детей через такие игры.

Непременным условием развития умственных способностей является обогащенная предметно-пространственная среда. Это, прежде всего, наличие интересных развивающих игр, разнообразных игровых материалов, а также игры, занимательный математический материал. Основная цель использования занимательного материала - формирование представлений и закрепление уже имеющихся знаний.

Особую роль при развитии интеллектуальных способностей отводим нестандартным дидактическим средствам. Для ребят дошкольного возраста игра имеет исключительное значение: игра для них – учеба, труд, форма воспитания.

Игра для дошкольников – способ познания окружающего мира. Игра будет являться средством воспитания, если она будет включаться в воспитательный-образовательный процесс. Руководя игрой, организуя жизнь детей в игре, воспитатель

воздействует на все стороны развития личности ребенка: на чувства, на сознание, на волю и на поведение в целом.

Однако, если для воспитанника цель – в самой игре, то для взрослого, организующего игру, есть и другая цель - развитие детей, усвоение ими определенных знаний, формирование умений, выработка тех или иных качеств личности. В этом, между прочим, одно из основных противоречий игры как средства воспитания: с одной стороны - отсутствие цели в игре, а с другой - игра есть средство целенаправленного формирования личности. В наибольшей степени это проявляется в так называемых дидактических играх. Развивающие игры и игровые упражнения стимулируют общение, поскольку в процессе проведения этих игр взаимоотношения между детьми, ребенком и родителем, ребенком и педагогом начинают носить более непринужденный и эмоциональный характер. А это, в свою очередь, хорошо влияет на развитие детей в целом.

Игра – важное средство умственного воспитания ребенка. Знания, полученные в детском саду и дома, находят в игре практическое применение и развитие. Воспроизводя различные события жизни, эпизоды из сказок и рассказов. Ребенок рассуждает над тем, что видел, и о чем ему читали, смысл многих явлений, их значение становится для него более понятным.

В игре умственная активность детей всегда связана с работой воображения: нужно найти себе роль, представить себе, как действует человек, которому хочется подражать, что он говорит.

Некоторые смотрят на игру, как на забаву, как на бесполезную трату времени, ничего не дающую ребенку: «Чем бы дитя не тешилось, лишь бы не плакало», рассуждают некоторые родители.

Во время игры с ребенком родители могут поднять его самооценку и повысить уверенность в собственных силах; помочь приобрести навыки решения проблем, освоить новый опыт и развить воображение; развить словарный запас; научить передавать

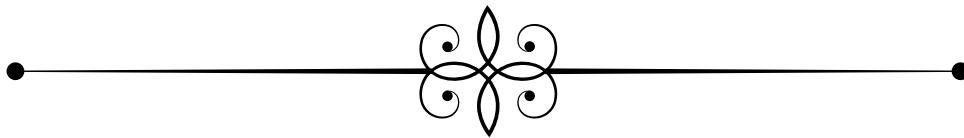
свои мысли, чувства и потребности.

Замечательный педагог А.С. Макаренко писал: «Игра имеет важное, значение в жизни ребенка, имеет то же значение, какое у взрослого имеет деятельность, работа, служба. Каков ребенок в игре, таким во многом он будет в работе, когда вырастит. Поэтому воспитание будущего деятеля происходит, прежде всего, в игре» [4, с. 75].

И в заключении хочется отметить, что в жизни детского сада игра занимает одно из ведущих мест. Воспитатели должны заботиться о том, чтобы дети играли не просто много, но и хорошо. Заботливо подбирать игрушки, создавать такую обстановку, при которой ребенок мог бы поиграть продуктивно.

Литература:

1. Плеханов Г.В. «Письма без адреса». -М., 1912.
2. Эльконин Д.Б. Психология игры. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1999.
3. Инструктивно-методическое письмо об организации воспитательно-образовательного процесса в дошкольных организациях и предшкольных классах РК на 2022-2023 учебный год». – Нур-Султан, 2022. – 32 с.
4. Сборник избр. педагог. произведений (2-е изд.) / под общ. ред. Г.С.Макаренко. – Москва, 1951.

Джунусова Сауле Сагандыковна

воспитатель центра полиязычного развития
ясли-сада №20,
г.Экибастуз, Павлодарская область

ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ОПЫТ: ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИИ КРОССЕНС В РАБОТЕ С ДЕТЬМИ ПО РАЗВИТИЮ РЕЧИ

Аннотация. Кроссенс - ассоциативная головоломка нового поколения, обозначает с английского языка «пересечение слов». Основная цель создания кроссенса – это придумывание и решение загадки, головоломки. В статье представлен конспект по развитию речи детей старшей группы с применением приема технологии Кроссенс.

Ключевые слова: головоломка, ассоциативная связь, символ, серия картинок.

Идея головоломки-кроссенс принадлежит писателю, педагогу и математику Сергею Федину и доктору педагогических наук, философу и художнику Владимиру Бусленко. Кроссенс представляет собой серию картинок, символов, каждое изображение связано с предыдущим и последующим по смыслу. Символы размещены в таблицу из 9 ячеек, в центре таблицы пустой квадрат [1].

Изначально кроссенс задумывался авторами как первый шаг на пути к загадочной и прекрасной игре в бисер, описанной Германом Гессе в одноимённом романе. Кроссенс используют в качестве тренажёра креативности на развивающих занятиях с младшими школьниками [2].

Технология КРОССЕНС позволяет:

- учить детей классифицировать и обобщать предметы, явления;
- определять пространственные отношения символов, размещенных в таблице;
- развивать логику; внимание, память; связно мыслить, составлять рассказы, перекодировать информацию.

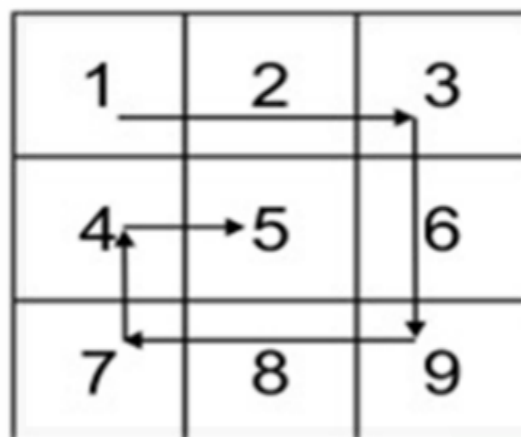
Технология «Кроссенс» отвечает принципам: научности, эффективности, гу-

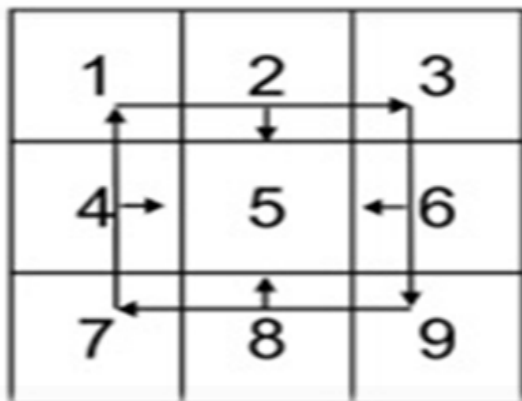
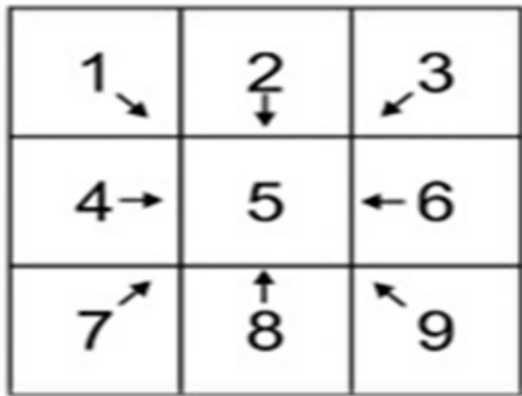
манности, универсальности и креативности.

Алгоритм составления Кроссенса:

1. Определяем тему.
2. Выделяем 9 элементов (картинок).
3. Находим ассоциативную связь между этими элементами, определяем их последовательность.
4. Сконцентрировать основной смысл в центральном пятом квадрате.
5. Подобрать изображения.

Читать «кроссенс» можно одним из следующих способов:

сверху вниз и слева направо (далее двигаться только вперед и заканчивать на центральном 5 квадрате, таким образом получается цепочка, завернутая «улиткой»; начать можно как первой, так и с любой узнаваемой картинкой. Центральным является квадрат с номером 5.

Моя деятельность по обобщению, внедрению педагогического опыта связана с годовыми задачами ДО по реализации основных направлений воспитательно образовательной работы ясли-сада, через использование современных педагогических технологий воспитания и обучения и полиязычное развитие детей.

Один из путей решения задач: поставить перед собой цель – для чего буду применять тот или иной метод в работе с детьми. Понимая, что работа по этой технологии трудна, но интересна – передо мной встал вопрос – как подготовить детей к разгадыванию кроссенса? В какие этапы деятельности включать этот метод.

Технологию в работе со своими воспитанниками начала применять с адаптированных ее вариантов, используя следующие методы и приемы: логические

цепочки, кроссенс из 4,6 картинок, кроссенс по заданной теме, различные способы разгадывания.

Применяла этот метод по разделам: основы математики, ознакомление с окружающим миром, художественная литература, развитие речи.

Обобщила опыт применения метода с воспитанниками по развитию речи по теме: «Космическое путешествие» пригласив коллег, родителей на открытый просмотр.

Целью является активизация мозговой деятельности.

Образовательно-развивающие задачи занятия:

- пополнение, расширение, активизация словарного запаса детей;
- развитие фонематического слуха и восприятия;
- развитие общей и мелкой моторики, координации речи с движением;
- развитие лексико-грамматического строя речи при словообразовании и словоизменении;
- упражнение в умении восстанавливать образ по отдельным частям (метод-кроссенс).

Воспитательные задачи:

- принести детям радость;
- удовольствие от полученного результата в совместной деятельности;
- воспитание внимания к собственной речи;
- интереса к занятиям по развитию речи.

Предварительная работа:

1. Постановка звука Р и его автоматизация в свободной речи детей;
2. Беседа с детьми на тему: «Космос» Рассматривание энциклопедии.
3. Развитие лексико-грамматической основы речи, посредством подбора различных дидактических игр.

Оборудование: мольберт, пластилиновый макет Солнечной системы, звезды изображение тюбов с делениями от 1 до 3, аудио-запись, музыкальное сопровождение в течение всего занятия, иллюстрации, мячик, пластилин, доски, салфетки, стеки, таблица «Кроссенс», разрезные картинки к пирамидам, презентация слайдов.

Полиязычный компонент:

- космос-ғарыш-space;
- космонавт- ғарышкер – astronaut;
- ракета-зымыран-rocket;
- планета-Земля-жер планетасы-planet;
- солнце-күн-Sun-путешествие-саяхат

-travel;

- звезда- жұлдыз-star;
- Байқоңыр-Baikonur.

Ход:

Демонстрация макета Солнечной системы.

- Ребята, как вы думаете, что это? Это маленький макет нашей Солнечной системы.

Сегодня я хочу вас пригласить в увлекательное путешествие в космос. Путешествие-саяхат-travel. Космос – это очень интересно и загадочно! Космос-ғарыш-space.

Посмотрите на макете посередине находится звезда – это Солнце, а по орбите движутся планеты. И сегодня нам предстоит с ними познакомиться и узнать много интересного.

- На чем ребята мы полетим в космос?

- В Казахстане есть космодром, площадка откуда взлетает ракета.

- Кто знает, как она называется?

- Байқоңыр-Baikonur.

Космодром – это место, где готовят и откуда запускают космические ракеты, спутники, пилотируемые корабли.

- А кто первый космонавт Земли?

- Ю. Гагарин. Первыми космонавтами Республики Казахстан стали Токтар Аубакиров и Талгат Мусабаев. Космонавт-ғарышкер – astronaut. В космосе побывали собаки по кличке Белка и Стрелка (слайды)

- А теперь присядем на стартовую площадку, нам надо потренировать язычки.

Чу – Чу – Чу, в космос я лечу. Им – Им – Им, на ракете полетим... Внимание! - Мы начинаем космическое путешествие. До старта осталось 5 секунд, начинаем обратный отсчет. (считают: 5,4,3,2,1-Пуск!)

- Поздравляю вас с выходом в космическое пространство. Помогать нам передвигаться во Вселенной будет волшебный экран. (презентация)

- Приступим к изучению и наблюдению в космосе. Саяхат басталды! Заглянем в окошки-иллюминаторы. Ребята, что вы видите за бортом корабля?

(слайд 1)- Внимание! Справа вижу парад планет. Планеты выстроились в ряд, чтобы

полюбоваться вами. Только в спешке они потерялись и не могут припомнить сколько их было. Поможем, ребята?

(слайд 2) Упражнение: «1.2.3.» Дети считают: 1 планета, 2 планеты, 3 планеты, 4 планеты, 5 планет и т.д.

– Молодцы, ребята, вы справились.

Вокруг Солнца вращаются девять планет, а вот и первая планета Меркурий. Эта планета находится ближе всех к солнцу, она самая маленькая.

(слайд 3) - Смотрите, нас встречает инопланетянин. Давайте сделаем подарок ему. У меня есть шкатулка-сундук, в него мы соберем самые разные слова на разных языках и подарим инопланетянину.

Д/и: «Подбери словечко» (показываю шаблоны звезд с картинками, дети называют слова и складывают в сундучок) Картинки: конфета, мед, сахар, шоколад, мама, папа, бабушка, дедушка, перышко, пушинка, снежинка)

– Молодцы, ребята, как много слов вы собрали для нашего гостя. Какие они все разные! Инопланетянин благодарит вас и все слова запомнил.

– Внимание! Отправляемся дальше путешествовать!

(слайд №4) – Мы приближаемся к удивительной планете, которая называется Венера. Здесь настолько жарко, что можно испечь пироги за две минуты. Смотрите, здесь какое-то послание. Да это же зашифрованная инопланетная чистоговорка. Я думаю, что мы сможем ее разучить: Бу Ву Гу Ду Жу -Бо Во Го До Жо -Ба Ва Га Да Жа - Бэ Вэ Гэ Дэ Жэ (скажем: медленно-шепотом-громко-быстро).

(слайд 5)-Мы приближаемся к Луне. Это спутник нашей планеты Земля. И нас встречает Лунтик. Задание: он предлагает детям «Космический завтрак» – в тюбиках. На первом тюбике нарисовано одно деление, на втором два, на третьем – три. Называю и показываю картинки продуктов питания и блюд, а дети угадывают и раскладывают по кармашкам, в каком тюбике это блюдо могло бы быть по количеству слогов в слове.

Так, «сыр», «хлеб» будет в тюбике с одним

делением ...

(слайд 6) - Посмотрите в иллюминаторы, мы приближаемся к планете под названием Марс. Она выглядит красной и видна на небе, как красноватая звезда.

- Нас встречают марсиане.

Дети делятся на две команды-земляне и марсиане (общение в диалоге).

Земляне: у нас сейчас весна.

Марсиане: а у нас зима.

Земляне: у нас наступил день.

Марсиане: а у нас ночь.

Земляне: наша планета красивая!

Марсиане: а наша еще красивее.

Земляне: у нас моря глубокие!

Марсиане: а у нас еще глубже.

Земляне: наши горы высокие!

Марсиане: а у нас – выше.

Земляне: наш хлеб вкусный!

Марсиане а у нас вкуснее.

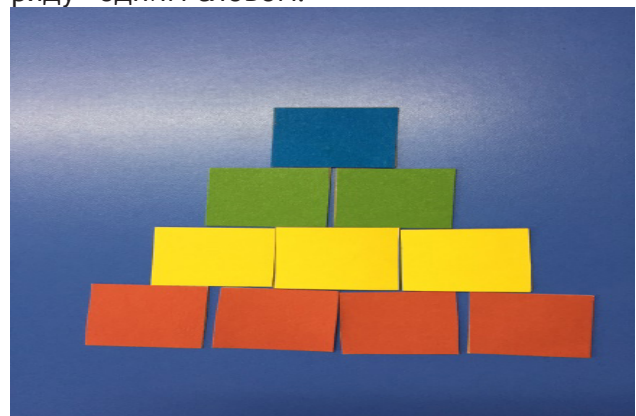
Земляне: наши реки чистые!

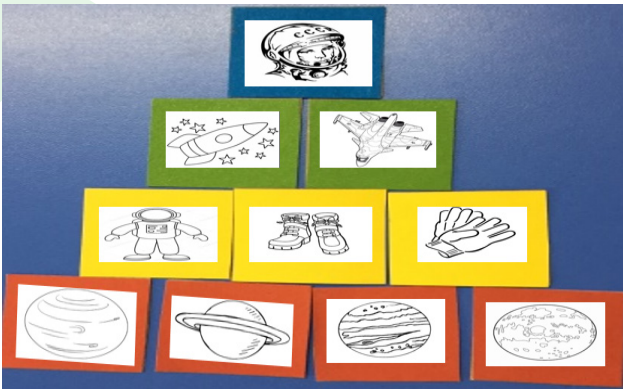
Марсиане: а наши чище.

– Внимание! Из центра управления получен сигнал: приближаемся к планете Юпитер, над которой повисла угроза, ей нужно помочь удержаться во Вселенной!

А для этого нужно выполнить задание: собрать пирамиду из цветных квадратиков (по образцу) потом переворачивая квадраты картинками вверх, рассказать, что вы видите на картинках.

Как можно назвать картинки в каждом ряду - одним словом.

(слайд 7) - Из центра получено сообщение, что угроза миновала, и теперь пора нам отправляться дальше! Посмотрите в иллюминаторы – мы приближаемся к планете Сатурн. Обратите внимание – эту планету окружают кольца. Что интересного вы сумеете найти в его кольцах? Дети ищут и находят конверт с заданием: поменяйте первый звук в слове на звук Р, чтобы получилось новое слово. Например, «хобот – робот», «танец – ...», «забота – ...», «макеты – ...».

– Какой же звук вы поменяли в слове?

(слайд 8) – Впереди нас ждут самые далекие и холодные планеты Уран, Нептун и Плутон. А вот и они! Из разложенных предметов найдите предметы похожие по форме на планеты? (выбирают мяч).

– Почему выбрали мяч?

Воспитатель предлагает на выбор детям: игру с мячом и лепку пластилиновой планеты... (по подгруппам)

Игра с мячом. Воспитатель называет слово и его признаки и бросает мяч ребенку. Ребенок возвращает мяч и подбирает слово-признак, противоположное по значению.

- «Близкая планета – далекая планета», «яркая звезда – тусклая звезда» и тд.

- Демонстрация пластилиновых планет, придумывание своих названий планетам.

- Отгадайте, на какую планету мы сейчас полетим? Послушайте позывные...

Эта планета – любимый наш дом, на ней мы с рожденья все живем.

– Планета прекрасна, моря, океаны, цветы и деревья, разные страны.

– А сияет с зари до заката, что за планета, скажите, ребята!

– Солнце!

(слайд 9) - Посмотрите в иллюминаторы, мы подлетаем к самой чудесной, к самой красивой и любимой планете Земля.

Рефлексия

– Ребята! Наше путешествие подошло к концу. Наш корабль благополучно приземлился. Вы увидели много планет.

- Какая вам планета понравилась?

- Если бы вы были инопланетянами, чтобы вы пожелали землянам? Что вас впечатлило?

Давайте ребята подытожим наше путешествие по таблице (картинки в квадратах) на волшебном экране. (метод-кроссенс).

– Что изображено на 1 картинке?

– Космос, Вселенная, ...

- А на 2 картинке?

- Планета Земля.

Составьте предложение по образцу.

Варианты:

«Наша планета находится в космосе...»;

«Чтобы увидеть землю, надо полететь на ракете в космос...»;

«Солнце это большая, горячая звезда, которая дает тепло...»;

«Первый космонавт Ю. А. Гагарин...»;

«В космосе много звезд похожих на морскую звезду...»;

«В космосе можно встретить летающую тарелку с инопланетянами...»;

«В космосе побывали собаки - Белка и ...»;

«Все планеты Солнечной системы, вращаются ...».

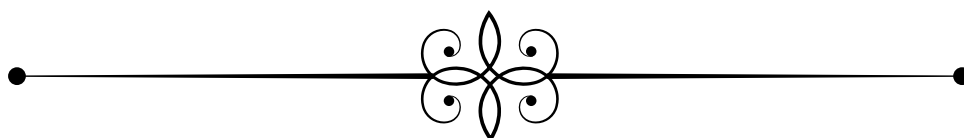
Лунтик дарит детям раскраски на тему космоса.

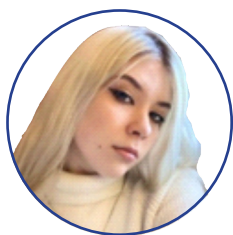
- До новых встреч, ребята! Сау болыңыз!

Литература:

1. Бусленко В. Н., Федин С. Н. Кроссенс - игра для эрудитов (рус.) // Наука и жизнь. – 2002. – № 12. <https://www.nkj.ru/archive/articles/5105>

2. Анашина Н. А мы сами составили кроссенс (рус.) // Наука и жизнь. – 2008.– № 1. <https://www.nkj.ru/archive/articles/12724>

Михеева Дарья Николаевна

студент высшей школы психологии и специальной педагогики ВКГУ им. С. Аманжолова,
г. Усть-Каменогорск

ТЕХНОЛОГИИ ТЬЮТОРСКОГО СОПРОВОЖДЕНИЯ ОБУЧАЮЩИХСЯ С НАРУШЕНИЕМ СЛУХА В УСЛОВИЯХ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация. Материал рекомендуется в помощь родителям, воспитателям дошкольных учреждений с целью сопровождения детей с нарушением слуха в условиях инклюзивного образования.

Ключевые слова: глухие и слабослышащие дети, тьюторское сопровождение, инклюзивное образование, нейропсихология.

В нашей стране на данный момент идет активное развитие инклюзивного образования. В ходе этого развития, специалисты и семьи, воспитывающие детей с особыми образовательными потребностями, сталкиваются с трудностями. Решить большинство трудностей может помочь педагог-ассистент (тьютор), сопровождение которого рекомендуется в большинстве случаев.

Каким детям ПМПК рекомендует сопровождение тьютора?

В данном случае это дети, имеющие нарушение слуха, стойкое двустороннее нарушение слуховой функции, при котором речевое общение с окружающими посредством устной речи затруднено (тугоухость) или невозможно (глухота).

Глухота – наиболее резкая степень поражения слуха, при которой разборчивое восприятие речи становится невозможным [1].

В последнее десятилетие формируется еще одна группа детей с нарушением слуха – это дети с кохлеарным имплантом (КИ). Это неслышащие дети, которым при помощи

кохлеарной имплантации восстановили физический слух. Именно они чаще всего поступают в общеобразовательные школы, не имея достаточного уровня слухового и речевого развития, которым нужно сопровождение тьютора.

Дети, имеющие нарушения слуха, хорошо воспринимают устную речь зрительно (чтение с губ).

Ученик, имеющий нарушения слуха, обязательно должен быть слухопротезирован, т.е. иметь индивидуальные слуховые аппараты. Тьютор обязан проверять состояние слуховых аппаратов.

У ребят страдают ориентация в пространстве, координация движений (в связи с тесным взаимодействием слухового и вестибулярного аппарата).

Глухие и слабослышащие дети психологически отличаются от сверстников с нормальным слухом, они более слабые и обидчивы. Для адаптации в социуме незаменимую помощь оказывает тьютор. Его работа должна быть направлена на развитие коммуникативной компетентности, повышение уровня доброжелательности,

снижение конфликтности, сплочение коллектива.

Большое внимание тьютору нужно обращать на формирование межличностных отношений между интегрированными ребятами и их сверстниками, что поможет решать этические и правовые проблемы.

У детей с нарушением слуха происходит нарушение познавательных функций: внимания, речи, памяти, мышления. У таких детей понижена инициатива общения с окружающим миром. Тьютор должен быть всегда рядом и помогать учащимся в трудных ситуациях.

Устная и письменная речь детей с отклонением слуха страдает пропусками букв и слов, их заменой не по смыслу, а по внешнему сходству.

Тьютор проводит индивидуальные занятия по коррекции произношения, развитию слухового восприятия, общему развитию речи.

Готовит и широко применяет наглядность в целях более полного и глубокого осмысления учебного материала.

Тьютор на уроках помогает разбирать с глухими учащимися значение каждого слова. Такие дети запоминают тексты дословно, употребляют в речи однотипные грамматические конструкции, однообразные слова и фразы, их язык беден. Тьютор может использовать специальные компьютерные программы «Мир за твоим окном», «В городском дворе», «Лента времени». На каждом этапе тьютор помогает, наблюдает, информирует родителей о процессе обучения и социализации ребенка, организует консультации у специалистов, налаживает сотрудничество со специалистами других организаций, занимающихся с ребенком с ООП.

Одной из главных задач, при обучении или сопровождении ребенка с нарушением слуха, становится формирование произносительной речевой стороны и развитие в ребенке потенциала к коммуникативным навыкам. Важно развивать наглядно-образное мышление, с которым поможет технология

альтернативной коммуникации в работе с детьми с нарушением слуха.

М.Н. Голубаева говорит, что, приём символизации – это наиболее короткий путь к формированию процесса запоминания и точной передачи информации, требующей дословного повторения. Средством, облегчающим развитие речи, развитие общения являются пиктограммы, которые по своей сути средства альтернативной коммуникации.

Система пиктографических символов (пиктографическая коммуникация PIC) является одним из эффективных средств обучения неговорящих детей коммуникации. Она основана на использовании пиктограмм (специальных неартикулируемых средств общения, визуальных речевых кодов). «Пиктограмма» обозначает представление написанного посредством рисунка.

Пиктограммы помогают обучающимся с нарушением слуха, ориентируясь на зрительный образ, посчитать, сколько и каких звуков в слове, где стоит звук (в начале, в середине или в конце), схемы предложения - определять количество слов. Развивает интерес к общению, совершенствует речемыслительную деятельность, овладевает операциями анализа и синтеза. С помощью включения пиктограмм в учебный процесс дети показывают более высокие результаты обучения. При выполнении заданий пиктограммы можно использовать в различных вариации, что очень нравится детям. Так же такой вид работы помогают детям с нарушением слуха запоминать материал, уметь определять последовательность слов и предложении [2].

В связи с активным развитием технологий в современном мире мы можем использовать нейropsихологические технологии в работе с детьми.

Нейropsихология – это наука о взаимодействии высших психических процессов с работой головного мозга и его отделов (левого и правого полушария). Другими словами, нейropsихология занимается изучением развития высших психических функций, при этом учитывая

локализацию этих функций в структуре головного мозга, по-другому это называется структурно-функциональным подходом к изучению психических процессов. Нейропсихологические занятия строятся так, чтобы сохранять баланс между двигательными упражнениями, игровыми, работой за столом. Однако набор заданий определяется исключительно по результатам обследования ребенка.

Для психического развития ребенка используются так называемые кинезиологические упражнения. Они помогают в коррекции и развитии межполушарного взаимодействия, а также обеспечивают систематизированную работу полушарий мозга.

Примеры трудностей ребенка и упражнений на их устранение:

- Если ребенок испытывает трудности в ориентировке в пространстве и времени, справиться с этим помогут графические диктанты, копирование узоров, работа с графиками и таблицами, работа с маршрутами, копирование точек, зеркальное рисование и другие.

- Если у ребенка проблемы с памятью, с трудом заучиваются стихи, полезно будет чтение стихов под хлопки, игра «снежный ком» и т.п.

- Ребенок не может пересказать текст, не понимает смысла рассказов, с трудом выводит главную суть произведения, помогут такие упражнения и игры как «Объясни инопланетянам», классификации слов от общего к частному, чтение под стук, игра «Окошко», нахождение между словами общего и различного и т.п.

- Если ребенок очень долго включается в работу, помогут: игра «Дутибол», задания на скорость, игры с элементами соревнования и т.п.

- Если у ребенка плохая концентрация внимания, отлично подойдут коррективные пробы, рисование дорожек двумя руками, графические диктанты, зеркальное рисование и т.п.

- С быстрой утомляемостью ребенка справятся такие упражнения, как поднятие

воображаемой штанги, упражнение «Шкала тональностей», игра «Дутибол» и т.п.

- Медлительность устраняют упражнения: «Прыжки по квадратам», «Нос-пол-потолок», игра «Цветные карточки», игры на скорость, дополнение слогов до слов на скорость, игра руками на столе «Кошки-мышки» и т.д. [3].

Эти технологии могут привести к успешному сопровождению ребенка с нарушением слуха, педагогом-ассистентом. Так же существуют методические рекомендации для педагогов-ассистентов по работе с детьми с нарушением слуха:

1. Разговаривая с ребенком, у которого плохой слух, смотрите на него.

2. Не затемняйте свое лицо и не загораживайте его руками, волосами или какими-то предметами. Ваш собеседник должен иметь возможность следить за выражением Вашего лица. Некоторые дети могут слышать, но воспринимают отдельные звуки неправильно. В этом случае говорите немного более громко и четко, подбирая подходящий уровень. В другом случае понадобится лишь снизить высоту голоса, так как ребенок утратил способность воспринимать высокие частоты.

3. Говорите ясно и ровно. Не нужно излишне подчеркивать что-то. Кричать, особенно в ухо, тоже не нужно. Если Вас просят повторить что-то, попробуйте перефразировать свое предложение. Используйте жесты. Убедитесь, что Вас поняли.

4. Если, Вы сообщаете информацию, которая включает в себя номер, сложный термин, адрес, напишите ее так, чтобы она была точно понята. Не забывайте о среде, которая Вас окружает. В больших или многолюдных помещениях трудно общаться с людьми.

5. Не меняйте тему разговора без предупреждения. Используйте переходные фразы вроде: «Хорошо, теперь нам нужно обсудить...». При письме нужно разбирать с детьми значение каждого слова.

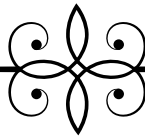
Технологии, применяемые тьютором в ходе своей профессиональной деятельности, ориентированы на оказание помощи своему

подопечному в инициировании конкретной деятельности, организации действий с личными потребностями подопечных и учета его индивидуальных особенностей

развития. Следовательно, наиболее подходящими технологиями являются те, которые базируются на принципах создания открытого образовательного пространства [4].

Литература:

1. Алхилова Г. С. Приемы и методы тьюторского сопровождения глухих и слабослышащих детей дошкольного возраста с особыми образовательными потребностями.
2. Голубаева М. Н. Технология альтернативной коммуникации в работе с детьми с нарушением слуха, Материалы Международной научно-практической конференции, посвященной 30-летию РГУ «Национальный научно-практический центр развития специального и инклюзивного образования» «Включение детей с ограниченными возможностями в образовательный процесс: история, проблемы и перспективы развития». – НЦТП, 2022г.
3. Виноградова, С. И. Нейропсихологические методы и приемы в работе учителя-дефектолога / С. И. Виноградова, Ю. В. Хомякова. – Текст: непосредственный // Педагогическое мастерство : материалы XXXV Междунар. науч. конф. (г. Казань, октябрь 2022 г.). – Казань : Молодой ученый, 2022г.
4. Методические рекомендации для педагогов-ассистентов по сопровождению детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательном процессе. – Астана: НАО имени И. Алтынсарина, 2018 г.

Огнева Зарина Урозайевна

воспитатель КГКП Детского сада-ясли №45
«Болашак»,
г. Усть-Каменогорск

ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ТРЕНИНГ: «КРИТИЧЕСКОЕ МЫШЛЕНИЕ»

Аннотация. Актуальность выбранной темы обусловлена необходимостью поиска новых способов активизации навыков критического мышления у педагогов.

Ключевые слова: критическое мышление, развитие критического мышления, «тонкие и толстые» вопросы.

Актуальность развития критического мышления состоит в том, что она является одним из инновационных методов, позволяющих добиться позитивных результатов в формировании информационной компетентности ребенка. Она представляет собой целостную систему, формирующую навыки работы с информацией, дает возможность личностного роста, как педагога, так и ребенка, развития его индивидуальности, развития его мышления. Критическое мышление происходит, когда новые, уже понятые идеи проверяются, оцениваются, развиваются и на основе проделанной работы делаются выводы. Критическое мышление – это шаг к активным, творческим методам. Если мы хотим воспитать ребенка неординарной личностью, стоит не просто пичкать его информацией, но побуждать его мыслить критически, то есть делать собственные умозаключения на основании полученной информации, размышлять, ставить правильные вопросы [1].

Критическое мышление – это один из видов интеллектуальной деятельности человека, который характеризуется высоким уровнем восприятия, понимания,

объективности подхода к окружающему его информационному полю.

Впервые о «критическом мышлении» заговорили в начале прошлого столетия, благодаря Джону Дьюи. По мнению этого удивительного американского философа и педагога, главное, чем должны заниматься образовательные учреждения любого типа, и это «обучать детей думанию». Дьюи доказывал, что не всякое мышление можно назвать продуктивным, созидающим, отражающим взаимосвязи в мире вещей и процессов. Поэтому необходимо развивать в себе и в детях мышление «критическое», которое единственно ценно для воспитания и развития. Педагог должен быть всегда открыт новому, ведь каждый год перед ним «другие» дети, они выросли за год, они стали знать чуть больше, у них изменились требования к себе и педагогу.

Если педагог обладает критическим мышлением, то он будет готов принять этих «новых» детей, готов рассматривать новые варианты, пытаться сделать что-то иначе в организованной деятельности, поменять свою точку зрения, где успех возможен только при умении взаимодействовать, работать в команде, сотрудничать и потому

преуспевать! В группах «работает» активное взаимообучение, при котором роль педагога ограничена, в хорошем смысле слова, необходимостью предложить качественные задания и наблюдать за их выполнением.

В процессе диалога, возникающего в группах, усваивается не только цели, поставленные педагогом, но и чужой положительный опыт. Нет страха перед неправильным ответом: слабым детям помогают сильные, чтобы группа смогла справиться с заданием [2].

Цель педагогического тренинга: создать условия для рефлексии собственных личностных качеств, значимых для критического мышления.

Ход педагогического тренинга

1. Упражнение «Доброе начало» проводится для того, чтобы узнать с какими целями и желаниями пришли педагоги на данный тренинг.

– Коллеги, предлагаю вам встать в круг и, передавая друг другу это Сердечко, продолжите предложение «Я сегодня пришла с желанием...».

2. Разминка с конфетками. Проводя разминку с конфетами, можно узнать у педагогов, знания о критическом мышлении и какие методы и приемы, для развития критического мышления, педагоги используют в своей педагогической деятельности.

– Передавая вазочку с конфетками, скажите друг другу со слова: «На случай, если потребуются, возьми, пожалуйста, себе немного конфеток».

– А теперь, коллеги, каждый одним словом как вы понимаете понятие «Критическое мышление», и кто взял конфетки, назовите методы и приемы, которые используете в своей работе развивая критическое мышление у детей, столько, сколько он взял конфеток.

Деление на команды по желанию самих участников, на 3 команды.

Работа в командах

Прием «Составление кластера «Толстые» и «тонкие» вопросы».

Тонкие вопросы, это те вопросы, которые требуют односложного ответа. И задаются со словами: Кто? Что? Когда? Как звать?

А толстые вопросы требуют развернутого ответа. Звучат примерно так: Дайте объяснение, почему...? А что, если...? Почему вы думаете, что...?

Составление кластера командой, каждой команде предлагается картина.

1 команда: Зимний пейзаж.

2 команда: Сказка «Заяшккина избушка».

3 команда: Изображение зимней кормушки.

Чтобы достигнуть ожидаемого результата, какие бы вы задали вопросы. В помощь педагогам предлагается таксономия Блума.

Таксономия Блума

Рисунок 3. Пересмотренная таксономия Блума (2001)

Рис.1 Таксономия Блума

– Таким образом, Коллеги, какие вопросы развивают критическое мышление?

Без вопросов на понимание мы не сможем развить у детей критическое мышление. Используя в работе «толстые и тонкие» вопросы, ставя правильную постановку вопроса, развивается диалоговое общение между детьми и критическое мышление [3].

– Как вы думаете, что еще развивает критическое мышление в детском саду? Если мы учимся сами правильно задавать вопросы, дети учатся у нас тоже правильно задавать вопросы. Когда есть вопрос, то значит и есть исследование.

Задание на выбывание

Все команды придумывают разнообразные исследования, записывают их, и потом по очереди называют их, другие команды вычеркивают похожие.

– Коллеги, что мы с вами сейчас проводили? Над каким моментом критического мышления мы работали.

Мы сравнивали и анализировали.

Таким образом, без критического мышления, мы не сможем планировать свою деятельность, в первую очередь

нужно у самих развить навык критического мышления, чтобы потом развивать его у детей. Современный педагог должен учить тому, что пригодится в жизни, учить так, чтобы это понравилось и запомнилось на всю жизнь. Современный педагог – это современный человек, способный сам учиться новому, желающий знать больше, чем предписывают нормы и Стандарты.

Рефлексия «Сердце коллектива»

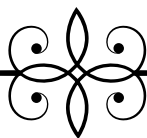
– Знаете ли вы, что у каждого коллектива есть свое сердце. Я хочу, чтобы вы сейчас сделали друг другу что-нибудь приятное.

– Напишите свое имя на листе бумаги и сложите его. Это надо для того, чтобы каждый из вас мог потом вытянуть жребий с чьим-нибудь именем. Я принесла большое сердце, которое и станет сердцем нашего коллектива.

– Придумайте дружескую приятную фразу в адрес того, чье имя вы вытянули по жребию. Возьмите маленькое сердечко и запишите на нем то, что вы придумали. Затем мы приклеим все маленькие сердечки на наше большое сердце.

Список использованной литературы

1. Клустер Д. Что такое критическое мышление? – М., 1995г.
2. Загашев И.О., Заир-Бек С.И., Муштавинская И.В. Учим детей мыслить критически. – СПб: Изд-во «Альянс-Дельта», 2003г.
3. Загашев И.О., Заир-Бек С.И. Критическое мышление: технология развития. Издательство «Скифия», «Альянс – Дельта». – СПб., 2003г.

Багавиева Зайра Кабылгazyевна

воспитатель КГКП «Детского сада-ясли № 45
«Болашақ»,
г. Усть-Каменогорск

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ (ИГРА ПОД РУКОВОДСТВОМ, СТРУКТУРИРОВАННАЯ ИГРА, СВОБОДНАЯ ИГРА) В КАЧЕСТВЕ ЭФФЕКТИВНОГО МЕТОДА ОБУЧЕНИЯ НА ОРГАНИЗОВАННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПО КАЗАХСКОМУ ЯЗЫКУ

Аннотация. Развитие коммуникативных навыков у дошкольников осуществляется ежедневно в различных видах детской деятельности в игровой форме также и через организованные деятельности по казахскому языку (в группах с русским языком обучения) с учетом индивидуальных особенностей и потребностей детей. На организованной деятельности по казахскому языку использование различных видов игр: по руководством, структурированная игра, свободная игра развивает коммуникативные навыки.

Ключевые слова: коммуникативные навыки, игровые технологии (игра под руководством, структурированная игра, свободная игра), активные игровые приемы и методы.

Игра – ведущая деятельность и основное средство развития детей дошкольного возраста. Овладение навыками совместной игры, навыками трудовой деятельности, чистоты, порядка, организованности, детского мышления, восприятия, рисования и другими навыками должно происходить в форме игры [2].

Развитие коммуникативных навыков у дошкольников осуществляется ежедневно в различных видах детской деятельности в игровой форме через организованные деятельности по развитию речи, художественной литературе, основам грамоты и казахский язык (в группах с русским языком обучения) с учетом индивидуальных особенностей и потребностей детей.

Развитие коммуникативных навыков предусматривает формирование устной речи, словарного запаса, овладение навыками общения в различных жизненных

ситуациях, развитие мелкой моторики рук, развитие навыков работы в команде с учетом индивидуальных особенностей и потребностей детей.

Развитие коммуникативных навыков решает задачи по развитию устной связной речи воспитанников в различных видах детской деятельности, а также через знакомство с детской художественной литературой, культурой, обычаями и традициями народа Казахстана, чтение, пересказывание, анализ произведений, формированию звуковой культуры речи, обогащению активного словаря, овладению нормами речи, культуры общения [3].

Цель: развивать устную связную речь, звуковую культуру речи через знакомство воспитанников с культурой, традициями и обычаями народа Казахстана в различных видах деятельности, формировать предпосылки к обучению грамоте.

Целью является развитие устной связной речи, звуковой культуры речи через знакомство воспитанников с культурой, традициями и обычаями народа Казахстана в различных видах деятельности, формирование предпосылок к обучению грамоте [4].

Обновленная учебная программа дошкольного обучения и воспитания позволяет достичь развития детей как личности новыми активными методами. Изучив обновленную учебную программу дошкольного воспитания и обучения, освоив образовательную программу курсов повышения квалификации педагогов дошкольных организаций я использую активные игровые приемы, направленные на организованную деятельность.

Дети учат считаться с мнением окружающих, прогнозировать результаты игры, самостоятельно планировать определенные действия, определять пути достижения цели.

В своем Послании народу Казахстана Президент обратил внимание на то, что в образовании приоритет стал отдаваться модели 4К: развитию креативности, критического мышления, коммуникативности и работе в команде [1].

Ключевые идеи обновленной типовой учебной программы дошкольного воспитания и обучения могут быть эффективно использованы в организованной деятельности с использованием таких методов, как развитие коммуникативности, SMART цели, тон ребенка, модель 4К, виды игр, методы дифференциации.

Современный подход к формированию реализуемых целей-технология SMART. В составлении перспективного плана, а также в построении организованной деятельности намечается реальная компактность с технологией Smart. Согласно SMART, цель должна быть ясной, что увеличивает шансы на продуктивность в работе над его моделью 4К. Понятие «фактический» означает, что для достижения желаемого результата результат был точно определен в процессе создания цели. То есть одна цель - один результат.

В настоящее время методы все больше

и больше обновляются и пополняются, поэтому мы стараемся эффективно применять активные методы и технологии на собственном опыте. Эффективное применение новых методик повышает качество непрерывного воспитания и образования.

Модель 4К это способность ребенка к творчеству, общению, сотрудничеству, работе в группах, парах. В дошкольных учреждениях очень эффективно использовать технологию SMART в модели 4К. Так, что же дают ребенку навыки, указанные в модели 4К-креативность, критическое мышление, коммуникативность, командная работа?

Креативность – позволяет уверенно вести себя в различных ситуациях, принимать нетрадиционные решения, оценивать ситуацию с разных точек зрения. Также формируется умение развивать и совершенствовать инициативы других детей.

С помощью критического мышления у детей формируются навыки ориентироваться в потоке информации, видеть причинно-следственные связи, просеивать ненужную информацию, выносить решения в нужной ситуации, понимать причины своих успехов и неудач.

Коммуникативность – развитие коммуникативных навыков через игру и общение; способность к совершенствованию путем сложения деталей, способность решать задачи, т.е. способность к анализу [5].

Командная работа развивает у детей товарищеские, человеческие отношения друг с другом, формируется компетентность в сотрудничестве.

На организованной деятельности по казахскому языку использую различные виды игр: по руководством, структурированная игра, свободная игра, так как в играх у детей развиваются навыки и умения.

При организации игры под руководством преподаватель обеспечивает детей необходимыми материалами для игры, начиная игру, или присоединяется к игре, чтобы направлять игру или направлять ребенка. Во время структурированной игры

ребенку обычно дают указания, когда и что делать. В игре, проводимой под руководством преподавателя, наличие в игре четкой даты окончания задания ограничивает количество различных вариантов, которые могут возникнуть в процессе игры.

При проведении структурированной игры преподаватель дает ребенку материал, начинает игру или присоединяется к нему, чтобы дать ребенку представление о том, как вести игру. В этой игре есть цели, алгоритм действий, правила и они ориентированы на результат. В этой игре дети самостоятельно выполняют задание преподавателя. Включает в себя различные версии игры.

Свободная игра, в которой ребенок делает все, что хочет. В этой игре преподаватель должен уметь косвенно контролировать действия детей, контролировать их. В игре преподаватель должен организовать пространство. Важность этой игры связана с развитием взаимоотношений детей, предоставление детям возможностей высказывания своего мнения во время свободной игры.

Использование активных методов в организации деятельности по обновленным видам игр способствует повышению познавательного интереса детей. Основные элементы игровой технологии в обучении: перед обновленной игрой ставится четкая учебная цель; посредством игровых действий достигается четкий педагогический результат; учебная деятельность подчиняется правилам игры. Новые игровые подходы, направленные на организацию коллективных видов деятельности, способствуют тому, что дети учатся уважать мнение других членов группы, прогнозировать конечные результаты, самостоятельно планировать свою деятельность в ходе игры, определять способы достижения цели.

В обучении казахскому языку дошкольников использую активные игровые приемы: «Метод приветствия», «Умный мяч», «Умный микрофон», «Батл», «Автобусная остановка», «Работа с пазлами», «Работа в группах», «Составление кластера», «Работа в парах», «Работа по трое».

«Метод приветствия», цель которого дарить радостное настроение, приветствуя друг друга.

«Автобусная остановка» - учиться, играя; интеграция деятельности детей (игровая, коммуникативная, двигательная, познавательная, творческая, самостоятельная деятельность детей); развитие детей осуществляется в увлекательной игровой форме без утомления. Проводится с учетом инициативы, мнения и пожеланий ребенка. 100% охват детей, достижение поставленных задач каждым ребенком. На каждой остановке дети играют, выполняют задания.

Игра: «Найди свой цвет», цель которой разделить детей на команды: красный, желтый, зеленый, синий, белый.

Игра: «Пазлы», цель которой собрать все детали по теме, повысить интерес.

Дети работают в группах, парах.

Игра: «Батл», цель которой, участники делятся на две группы. Дети называют предметы или явления словами на одну тему или на определенный звук, словами с определенными слогами. Основное условие: не повторять слова. Преподаватель вычисляет и суммирует число.

Прием «Горячий стул». Назначение: по центру ставится стул. Один ребенок садится на стул, другой задает ему вопрос. Вопросы задаются по той или иной теме. Чтобы не обжечься, нужно быстро ответить на вопрос.

Прием: «Умный мяч», «Умный микрофон». Цель: расширение словарного запаса с помощью слов, связанных с темой, развитие внимания и памяти.

Прием «Составление кластера». Смысл этого приема заключается в попытке систематизировать имеющиеся знания по той или иной проблеме.

Цель: разделить детей на группы, преподаватель дает конкретный вариант. Дети работают над темой. Например: из овощей одна команда собирает корзину с овощами, необходимыми для салата, другая команда собирает овощи, необходимые для супа. Наконец, спикер команды защищает свою работу.

Прием «Карусель». Цель: повторение слов по новой теме, закрепление слов.

Все игровые приемы, игры проводятся как под руководством преподавателя, так и как структурированная игра или свободная игра.

Овладение навыками XXI века ключевыми компетенциями в формате «4К» обеспечивает дошкольникам ориентацию

в многообразии окружающей действительности, понимание того, что мир богат и может быть осмыслен с разных сторон, а также способствует успешному обучению в школе [6].

Используя модель 4К, различные игровые технологии мы развиваем коммуникативные навыки детей, а в будущем способствуем

успешному обучению в школе.

Литература:

1. Послание Президента Республики Казахстан akorda.kz/prezidenta...narodu-kazahstana...yanvarya...g

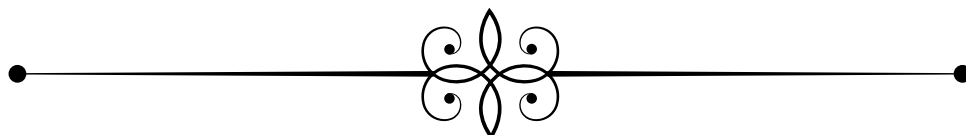
2. Модель развития дошкольного воспитания и обучения adilet.zan.kz/rus/docs/P2100000137

3. Государственный общеобязательный стандарт дошкольного воспитания и обучения. Приложение 1 к приказу Министра просвещения Республики Казахстанот 3 августа 2022 года № 348, с.5,

4. Типовая учебная программа дошкольного воспитания и обучения, от 14 октября 2022года № 422, с. 72.

5. Плаксина С.. Развитие 4 к компетенции у детей дошкольного возраста. [taat.ru/Новые статьи...-4-k-kompetenci-i-detei...](http://taat.ru/Новые_статьи...-4-k-kompetenci-i-detei...)

6. Гареева Л.А. Развитие навыков модели «4К» у детей дошкольного возраста» <http://dou9ugansk.ru/storage/app/uploads/public/619/b3e/...>

Қасымова Аяужан Маратқызы
Шығыс Қазақстан облысы,
№1 «Балапан» балабақша-бөбекжайының
тәрбиешісі

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ МӘДЕНИЕТІН ЭКОЕРТЕГІ АРҚЫЛЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Аңдатпа. Бұл мақалада ата-аналармен балабақша тәрбиешісі бірлесе отырып, мектеп жасына дейінгі балалардың экологиялық ертегілермен таныстыра отырып, экологиялық мәдениетін қалыптастырып және одан әрі арттыруға тиімді екені туралы айтылады. Жаратылыстану және экология негіздері ұйымдастырылған оқу қызметінен тыс экоертегі арқылы экологиялық мәдениетін қалыптастырудың тиімді жолдары және жүзеге асыру үлгілері тәжірибеден келтірілген.

Түйін сөз: экология, экоертегі, экологиялық мәдениет, балабақша.

Бүгінгі таңда бүкіл адамзаттың алдында тұрған өмірлік маңызы бар ауқымды проблемалардың ішінде, табиғатты қорғау мен табиғи ресурстарды тиімді пайдалану мәселесіне ерекше көңіл бөлінуде. Әлемдік тәжірибе көрсеткендей, күннен-күнге туындап отырған экологиялық мәселелер мен олардың шешімін іздестіру өзінің көкейкестілігін дәлелдеуде. Бұл мәселенің тиімді шешілуі отбасы – балабақша арасындағы сабақтастық барысында балаларға экологиялық білім мен тәрбие беру арқылы, олардың экологиялық мәдениетін қалыптастыру барысында мүмкін болатыны анық [1].

Қазақстан Республикасының Білім туралы Заңында «...білім беру жүйесі міндеттерінің бірі ретінде белсенді азаматтық ұстанымы бар жеке адамды тәрбиелеу, экономикалық және мәдени өміріне қатысу қажеттігін, жеке адамның өз құқықтары мен міндеттеріне саналы көзқарасын қалыптастыру» атап көрсетілген.

Осы тұрғыдан келгенде, үздіксіз білім беру жүйесінің базалық буыны болып саналатын мектепке дейінгі ұйым бүлдіршіндеріне саналы тәртіп пен сапалы білім беріп, туған жерінің табиғатын қорғайтын мәдениетті тұлға етіп қалыптастырудағы атқарар рөлі зор екені даусыз.

Экологиялық тәрбие беру мақсаты:

- білімділік — «табиғат», «қорғау», «табиғаттағы тәртіп» туралы білім жүйесін қалыптастыру;
- тәрбиелілік — ата-анамен бірлесе отырып, экологиялық мәдениетті тұлғаны қалыптастыра отырып, табиғатты қорғауға тәрбиелеу;
- дамытушылық — өзінің тұрғылықты жерінің қоршаған ортасының жағдайын бағалау, жақсарту, зерттеудің тәжірибелік және интелектуалдық жүйесін, қоршаған ортаны белсенді қорғау әрекетіндегі талпынысын, интелектуалдық (экологиялық мәселелерді талдау қабілетін), эмоционалдық (жеке құндылық ретіндегі табиғатқа

қатынасын), адамгершілік (жауапкершілік, ерік) қасиеттерін дамыту;

Мақсаты – әлеуметтік – белсенді тұлғаны, қоршаған ортаны түсіну мен оны сүйеге қабілетті, табиғатты сақтауға тәрбиелеу, алғашқы құндылықтар жүйесін қалыптастыру.

Міндеттері:

1. Балалардың экологиялық білім, білік, дағдысының қалыптасуына жағдай жасау;

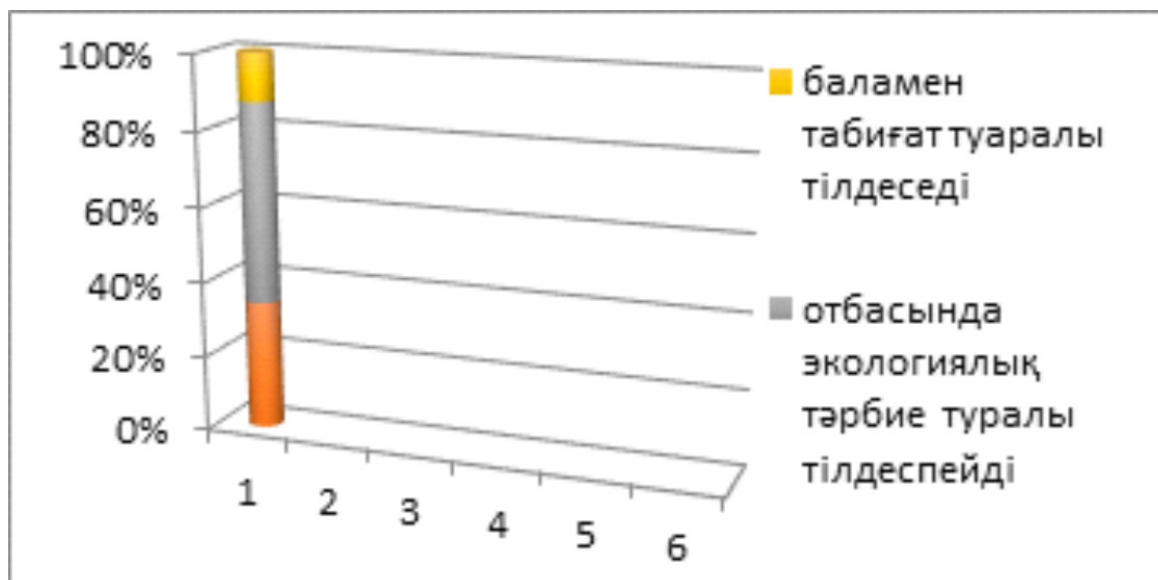
2. Психологиялық, педагогикалық процесті ұйымдастыру;

3. Табиғат орталығын, тәжірибелік зерттеу, жоба, ата-анамен жұмыс түрлерін ұйымдастыру.

Осы міндеттердің шешу мақсатында ата-аналар арасында сауалнама өткізілді. Сауалнама нәтижесі ата-аналардың отбасы жағдайында балаларға экологиялық тәрбие беру төмендігін байқатты.

Егер, ата-аналардың 70%-ы табиғатқа қамқорлық жөніндегі өз ойын жеткізуге қиналса, 76%-ы табиғат қорғау жұмыстарының мазмұны туралы білімінің таяздығын, білім-білік, дағдыларын күнделікті іс-әрекетте қолдана алмайтындығын, табиғатты қорғауға байланысты пайдалы іс-әрекет түрлерін жеткілікті меңгермегендігін байқалды.

ата-аналардың сауалнамаға жауап берудегі көрсеткіші	Пайыз көрсеткіші
жазғы дем алыс кезінде ғана мүмкін	34,10%
отбасында экологиялық тәрбие туралы мүлдем тілдеспейді	53,20%
баламен табиғат туралы тілдеседі	12,70%

Сурет 1 . Отбасындағы ата –аналардың экологиялық тәрбиеге қатысты жұмыс жүргізу көрсеткіші.

Осыдан шығатын қорытынды ата-аналармен бірлесе отырып, экологиялық тәрбие берудегі жұмыс түрлерін жүргізу қажет. Енді осы сабақтастық қалай жүзеге асады?! Экологиялық тәрбие мәселесін жан-жақты қарастыруда Ә.С. Бейсенова, А.В. Чигаркин, Ж.Ж. Жатқанбаев, Н.С.

Сарыбеков, М.Н. Сарыбеков, Қ.А. Сарманов, Ж.Б. Шілдебаев, Ж.І. Байтағұлова және т.б. сияқты ғалымдардың еңбектері өздерінің маңыздылығымен ерекшеленді [5]. Ғалымдар зерттеулерінде экологиялық тәрбие беру маңыздылығы туралы болса, нақты экоертегіге тоқталмаған. Сол

себепті тәжірибе барысында экоертегінің экологиялық мәдениетті қалыптастыруда рөлі аса зор екеніне тоқталамыз. Ең маңыздысы біздің табиғатты сүюіміз және соны балаларға жеткізуіміз, біз табиғатсыз өмір сүре алмайтынымызды балаға түсіндіру. Қазіргі таңда балалардың дамуында экологиялық біліктілікті арттыруда жаңа ертегілердің маңызы ерекше.

Экологиялық ертегілер «экологиялық ақпарат» таратады, яғни табиғат, жануарлар, адамдардың өсімдік пен жануарлар қарым-қатынасы туралы білім береді [3]. Ертегі түсінікті түрде экологиялық мәселелерді, олардың туындау себебін түсіндіреді, экологиялық көзқарасын кеңейтеді, қоршаған ортаны және ондағы адамдардың тіршілік ету ортасымен қарым-қатынасындағы өзгерісті ұғынуға көмектеседі. Қоршаған ортаны нәзік сезіне білетіндей адам жанының қабілетін аша түсуге септігін тигізеді. Ертегі табиғатқа қамқорлықпен қарауды қалыптастыруға бағытталған.

Экологиялық ертегінің ең басты бірегей құндылығы мен ерекшелігі неде?

Кейбір табиғат туралы ертегілерде ғылыми мазмұн көркем сөзбен жақсы өзара әрекеттеседі. Бір жағынан балаларда табиғаттың сұлулығын көру біліктілігін дамытады, екінші жағынан табиғат заңдылығының ерекше құбылыстарын көре білуге үйретеді.

Экологиялық ертегінің негізінде қолданылатын принциптер:

- Ертегінің мазмұнды негізі ойын сауықтық ақпарат емес, танымдық экологиялық болып табылады.

- Ертегіде шынайы заттар мен құралдар, адамның ерекше қабілеттеріне (сөйлеу, ой, іс-әрекеттер және т. б.) ие нақты заттар, табиғат объектілері әрекет етеді.);

- Ертегі кейіпкерлеріне балалардың махаббатын, оң көзқарасын тудыру, себебі егер балаға кейіпкер ұнайтын болса, онда бала онымен байланыстының барлығын жеңіл меңгеретін болады.

Экологиялық мазмұнды ертегілерді қолданудың негізгі мақсаты – баланың тұлғасын дамыту, табиғат әлеміндегі

құндылық бағдары экологиялық эмоционалды сезімтал және әдеби тәжірибені жаңарту. Экологиялық ертегіні тиімді қолдану бізге не береді?

- Мотивациялық, танымдық және мінез-құлық аспектілеріндегі әлеуметтік құзыреттілік (балалардың тірі заттарға қамқорлық жасау және көмектесу, түсіну ерекшеліктері, қажеттіліктері, өзгерістер мен мінез-құлықты, эмоционалды жағдайды көре білу, ертегі кейіпкерлерінің қарым-қатынас тәжірибесін игеру және қосылу мүмкіндігі);

- Зияткерлік бастамашылық (проблема-лық міндеттерді қою кезінде баланың балама шешім табуға ұмтылысы);

- Креативтілік (ойлау, қиял-ғажайып қиялдың дамуы); (4 к моделі)

- Дербестік (табиғат құбылыстарын байқай білу, ертегі шығармаларының элементтерін біріктіре білу және ертегі кейіпкерлерінің іс-әрекеттері мен іс-әрекеттеріне қатысты өз ұстанымын жүзеге асыру);

- Өзін-өзі бағалау (өз іс-әрекетін талдай білу, жетістіктер мен кемшіліктерді көру, қателерді табу, оны түзету жолдары) [4].

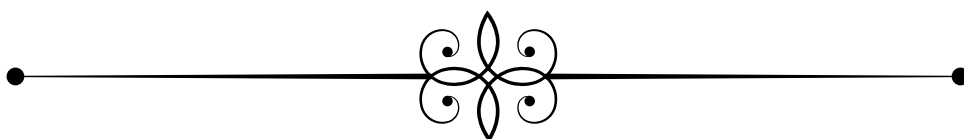
Қорыта келе айтарымыз, бала тәрбиесімен, оған жүйелі білім беру мәселесімен шұғылданған қандай да ғалымдар болмасын табиғатты назарынан тыс қалдырған емес. Себебі дүниеде, айнала қоршаған ортада адам танып-білетін, зерттейтін, оны күтіп-баптап, қорғайтын жұмбақ сыры мол әлем – тек табиғат. Балабақшада жүргізілген жұмыстарымыздың нәтижесінде балаларды еңбексүйгіштікке, ұқыптылыққа, мейрімділікке тәрбиелеп, туған табиғатымыздың жасыл әлемін қорғап, аялай білуге үйретудеміз. «Адам табиғатқа тәуелді болса, табиғат та оған тәуелді» демекші алға қойған мақсатымыздың дұрыс және нәтижелі болуы біздің қолымызда. Және де осындай жұмыстардың арқасында болашақта табиғатты аялап қамқор болатын, еңбекқор, білімді ұрпақтар тәрбиеленіп жатқанына сенемін.

Бүгінгі заман талабы іскер, белсенді, қандай жағдайда да өздігінен жол таба білуге бейім адам тәрбиелеуді қажет етіп

отыр. Сондықтан баланы жеке тұлға деп танып, оның шығармашылық қабілеттерін дамытуға қажетті міндеттерді жасауға мән берілуі тиіс.

Қолданған әдебиеттер тізімі:

1. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауы. 2020 жылғы 1 қыркүйек.
2. Прохоровой Л.Н. «Экологическое воспитание дошкольников»: Практическое пособие-2003.
3. Фадеева Г.А. «Экологические сказки» - 2004.
4. Құлмағамбетов Т. «Табиғат тануды оқыту әдістемесі». Алматы -2018ж.
5. Көбеева.Н. «Бала және табиғат». Балабақшадағы экологиялық тәрбие -1996ж.

Әбдімәлікова Жанар Кездесқызы
Қызылорда облысы, Қармақшы ауданы,
№20 «Толғанай» бөбекжай-бақшасының
әдіскері

ОЙЫН АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ ОЙЛАУЫН ДАМУЫ

Аңдатпа. Мақалада мектеп жасына дейінгі балалардың жас ерекшелігіне сай дамуы мен қарым-қатынастағы барлық қиындықтарды түзетуге мүмкіндік беретін - ойынның маңыздылығы туралы баяндалады.

Түйін сөз: ойын әрекеті, еркіндік, қарым-қатынас, сенімділік артады.

Ойын - жалпы адамзат мәдениетінің бірегей феномені, оның қайнар көзі мен шыңы. Мәдениет феномені ретінде ойын оқытады, дамытады, тәрбиелейді, әлеуметтендіреді, көңіл көтертеді, демалдырады, сонымен қатар, ол сықақтап, күлдіріп, кез-келген әлеуметтік мәртебенің шартты екендігін көрсетеді «Ойнай білмеген, ойлай да білмейді» – деген аталы сөздің сырына жүгінсек, мектепке дейінгі кезеңдегі баланың ойынға деген ынтасы, қарым-қатынасы, мінез-құлық көріністері – олар өсіп есейгенде де жалғаса беретіні сөзсіз.

Ойын – мектеп жасына дейінгі кезеңде басталып, адаммен өмір бойы ілесіп жүретін ерекше қызмет түрі. Қазақ халқында «баланы ойын өсіреді» деген даналық сөз бар.

Бала ойнап жүріп ойланады, жүйкесі тынығады, көңілі өсіп, ойы сергиді, денесі шымырланады. Ойын арқылы тұрмыс-салт, әдет-ғұрып, ұлттық ерекшелік, дәстүр жайлы танымы, түйсігі қалыптасады.

Ойын – баланың жан серігі. Қай бала болмасын ойнап өседі. Ойын сырттай қарағанда қиындығы жоқ, оп-оңай көрінуі мүмкін. Ал іс жүзінде бала үшін ойынға қатысты басқалармен тіл табысып, өзінің ойлаған ойын іске асыру оңай емес. Ойынға зер салып, ой жүгіртіп қарар болсақ, сол

ойындардан үлкен де мәнді-мағыналы істер туындап өрбитінің байқаймыз. Өйткені, ең алдымен не нәрсенің болсын жол бастар қайнар көзі болатыны белгілі. Сондықтан да ойын – бала бойындағы қандай да болмасын бір өнердің бастауы деп білеміз. Өйткені, болашақ ел қорғаушы батыр, жауынгер, халық қайраткерлерінің нышаны ойын үстінде көрінеді. Сол ойын арқылы шынығып, өзінің бойындағы табиғи дарының шыңдай түседі.

Ойын мектеп жасына дейінгі баланың жеке басының дамуына игі ықпал ететін жетекші, басты құбылыстың бірі. Ойын арқылы баланың дене ағзасы, дене бітімі жетіліп, өзі жасаған қимыл іс-әрекетіне сенімі артады. Баланың бойында ойлау, ашықтық, тапқырлық, зерттеушілік, ұйымдастырушылық, шыдамдылық, белсенділік қасиеттер қалыптасады. Ойын дегеніміз – жаттығу, ол арқылы бала өмірге әзірленеді [1].

Балаларға ақыл-ой, адамгершілік, дене шынықтыру және эстетикалық тәрбие берудің маңызды тетігі ойында жатыр. Ойын барысында балалар өзін барынша еркін сезінеді, ізденімпаздық, тапқырлық әрекеттерін байқатады. Ойын ойнау арқылы балалардың танымдық процестері: сезіну,

ойлау, қиялдау, зейін қою, ерік, қабылдау, естің дамуы артпақ. Сондықтан да педагогикада бала ойынына ерекше мән беріледі, өйткені ойын үстінде қалыптасатын балалық шақтың түйсігі мен әсері адамның көңіліне өмірбақи өшпестей із қалдырады.

Бала ойын арқылы өзін бөлеген қуанышын немесе ренішін, асқақ арманын, мұрат-мүддесін бейнелесе, күні ертең сол арман қиялын өмірде жүзеге асыруға мүмкіндік алады. Сөйтіп бүгінгі ойын, бейнелі әрекет ертеңгі шындық ақиқатқа айналатын кезі аз емес.

Бала ойын арқылы өзінің күш-жігерін жаттықтырады, қоршаған орта мен құбылыстарды ақиқат сырын ұғынып, еңбек дағдысына үйрене бастайды. Жалпы айтқанда тәрбие жолы, тәлімдік өнеге ойыннан бастап өрбиді. Ойын бала үшін – нағыз өмір. Егер тәрбиеші ойынды ақылмен ұйымдастырса, ол балаларға ықпал жасауға мүмкіндік алады.

Балалардың түрлі әрекеттерін ұйымдастыруда баланың ынтасын, пікірін және тілегін ескере отырып, ойын түрінде, барлық балалармен бір уақытта ғана емес, сонымен қатар шағын топтармен өткізу, балалар әрекетінің бірнеше түрі қатар ұйымдастырылған жағдайда балаларға аталған әрекеттердің бір түрінен өзін қызықтыратын басқа екінші әрекетке ауысуға рұқсат ету, қызығып орындап отырған баланы басқа балалармен бірге еріксіз келесі әрекетке көшірмеу ұсынылады [2].

Ойын барысында балалардың бойында әлеуметтік белсенділікті қамтамасыз етудің шарттарына тоқтап кетейік:

- мектеп жасына дейінгі балаларды адамгершілік құндылықтар қатынастарының үлгісі ретінде ересектердің қолжетімді іс-әрекетімен таныстырады (дәрігер емдейді, ол сыпайы, мейірімді, ауру түрлерін біледі т.с.с.);

- ойыншықтарды, ойын ортасын, атрибуттарды іріктейді, балаларды ұжымдаса ойнауға, ойын кезінде рөлдер арасында адамгершілік қатынас нормаларын көрсетуге үйретеді;

- рөлдерді балаларға бөле отырып, әрекетті белсендіреді;

- рөлдерді бөлу кезінде кезекті сақтай білуге үйретеді;

- мектеп жасына дейінгі балалардың ұйымдастырушылық қатынастарын реттейді;

- мектеп жасына дейінгі балалардың ойын мен қарым-қатынасты дамытудың жоғары деңгейі ретінде топтарға бірігуге үндейді [3].

Жүргізілген зерттеу нәтижелері бойынша мектепке дейінгі білім беру қызметтерінің сапасын арттыру мен жақсарту бойынша ұсынымдар әзірленіп, мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуды реттейтін нормативтік құқықтық актілерге өзгерістер мен толықтырулар енгізілді. Соның ішінде: тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыруда педагогтерге келесі қағидаларды назарда ұстау ұсынылады:

- ойын арқылы оқыту;

- түрлі балалар әрекетін ұйымдастыру арқылы (ойын, қимыл, танымдық, шығармашылық, зерттеу, еңбек, дербес) балаларды дамыту.

Ойынның барлық кезеңдерінде баланың қабілеттерін дамытудың алдын алуға жағдай жасайды; өз деңгейіне өзінше көтеріле отырып, бала одан әрі нәтижелі дамиды. Бала ұқыптылыққа үйренеді, өз бетінше әрекет етуге тәрбиелейді, тез әрі тереңнен ойлау қабілетін дамытады. Еліміздің өсіп-өркендеуіне сай, заман талабына жауап беретін рухани-адамгершілік қасиеттерін қалыптастырған, қоғамдық өмірге икемделген, білім мен өмір заңдылықтарын түсінген, қоғам мен мемлекет және отбасы алдындағы жауапкершілікті сезінетін, салауатты өмір салтын саналы түрде, таңдаған өркениетті елдің азаматын тәрбиелеу білім беру ұйымдарына жүктеледі.

Ойын арқылы оқыту қызықты, шұғылданатын әрекет болуы мүмкін әрі тиіс. Ойын іс-әрекет ретінде қарапайымнан бастап күрделіге дейін мінез құлық пен барлық психикалық процестердің қалыптасуына әсер етеді [4]. Ойын барысында балалар жақсы шоғырланады, ересектердің тікелей тапсырмасына қарағанда, жақсы есте сақтап

қалады. Ойынға педагогикалық басшылық жасаудың негізгі мақсаты – баланың қиялын дамыту, балалардың өздігінен барынша өнертапқыш, шығармашыл болуына жағдай жасау. Ойынның әрбір түрі өз мақсаты мен міндеттеріне жауап беріп, топ бөлмесінде ойын кеңістігінің ұйымдастырылуын анықтайды. Ойын дегеніміз өмірді бейнелеп көрсету ғана емес, ол баланың өз орнын анықтау мен өзін көрсетуге мүмкіндік беретін өте маңызды қызмет. Ойын түрлеріне қатыса отырып, бала өзіне жақын келетін, әлеуметтік таңдауына сай келетін кейіпкерлерді таңдайды.

Мектеп жасына дейінгі балаларды ойынға тарту – мектепке дейінгі ұйым тәрбиешілерінің міндеті. Мектеп жасына

дейінгі баланың дамуындағы ойынның маңыздылығы көп қырлы және даусыз. Ойын әрекеті қарапайымнан күрделіге дейін мінез-құлықтың еріктілігін және барлық психикалық процестерді қалыптастыруға оның ішінде өз ойын дамытуға әсер етеді. Ойын мектеп жасына дейінгі баланың психикалық дамуына әсер етеді - ауыстырмалы заттармен әрекет ете отырып, бала болжамды, шартты кеңістікте әрекет ете бастайды. [4]. Бірте-бірте ойын әрекеттері азайып, бала ішкі, психикалық жазықтықта әрекет ете бастайды. Осылайша, ойын баланың бейнелер мен идеялар тұрғысынан ойлануына мүмкіндік береді.

Мектеп жасына дейінгі баланы дамытатын, өсіретін әрі тәрбиелейтін негізгі іс-әрекет ойын. Ойын арқылы бала өзін қоршаған ортамен, табиғатпен, қоғамдық құбылыстармен, адамдардың еңбегімен, қарым – қатынастарымен танысады. Ойындар арнайы мақсатты көздейді және нақты міндеттерді шешеді. Ойынның міндеті – баланың қызығушылығын оятып, белсенділігін арттыру мақсатында іріктелініп алынатын нақты мазмұнымен анықталады.

Қолданған әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы.
2. «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу жоспарларын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2012 жылғы 20 желтоқсандағы № 557 бұйрығына өзгерістер енгізу туралы 2022 жыл 9 қыркүйек № 394 ОАМ бұйрығы.
3. Абдраманова, Г.Б. Сюжеттік-рөлді ойындар және оны ұйымдастыру әдістемесі, Г.Б. Абдраманова, Г.О. Байзулдаева.
4. Смирнова Е.О., Рябкова И.А. Психологические особенности игровой деятельности современных дошкольников.
5. Смирнова Е.О., Гударева О.В. Игра и произвольность у современных дошкольников, Вопросы психологии - №1, 2004г.

Айтанова Шырын Әскербекқызы

Шығыс Қазақстан облысы, Өскемен қаласы,
«№1«Балапан» балабақша-бөбекжайының
әдіскері

В.В. ВОСКОБОВИЧТИҢ ДАМУШЫЛЫҚ ОЙЫНДАРЫ АРҚЫЛЫ, МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ СӨЗДІК ҚОРЫН, ЛОГИКАЛЫҚ ОЙЛАУ ҚАБІЛЕТТЕРІН АРТТЫРУ

Аңдатпа. Мақалада В.Воскобовичтің дамытушы ойындарының түрлері мен олардың бірнеше дағдыларды қалыптастырудағы мүмкіндіктері туралы жазылған.

Түйін сөз: Геоконт, күлгін орман, сиқырлы басқатырғыштар.

Қазіргі заман талабына сай қоғам мүддесіне лайықты, жан-жақты жетілген, бойында ұлттық сана психологиясы қалыптасқан, парасатты азамат болып өсулері үшін - білім саласында еңбек ететін біздерге ортақ міндет. Бәсекелестік негізі білімде бастамасын қуаттап - Ресей Федерациясы, Санкт-Петербург қаласында жарық көрген, авторы Вячеслав Вадимович Воскобовичтің дамытушы ойындарын балалардың танымдық-сөйлеу қызметін дамытуға негізінде қолданылды [1].

Бұл тақырыпты таңдаудағы басты мақсат: Ойын кезінде мектепке дейінгі балалардың математикалық және сауаттық дағдыларын қалыптастыру [2].

Алға қойған негізгі міндеттері:

- Воскобовичтің дамытушылық ойындары арқылы, мектеп жасына дейінгі балалардың сөздік қорын молайта отырып, логикалық ойлау қабілетін арттыру мақсатынды бағытталған ойындарын жас ерекшелігіне сай іріктеу;

- Мектеп жасына дейінгі балаларда Воскобовичтың дамытушы ойындарды қолдануды жетілдіру;

- Жаңадан үйренуге деген ниеттері мен

қажеттіліктерін арттыру;

- В.В. Воскобович технологиясын мектепке дейінгі балалардың танымдық-сөйлеу қызметін дамытуда қолданудың маңыздылығы бойынша ата-аналардың құзіреттіліктерін көтеру;

- Балалардың ойланып барып орындауға және сөйлеу мәдениетінің деңгейінің артуына ықпал ету;

- Балалардың логикалық ойлау қабілеттерін арттыру;

- Балалардың қиялын, зейінін, есте сақтау дағдыларын дамыту;

- Сөздік қорларын байыту;

- Балалардың алған білімдерін өмірде қолдана білу;

- Оқу мен тәрбиелеу процесіне байланысты бағдарламалар мазмұнын жүйелі және толықтыру. Әдістемелік нұсқаулық әзірлеу.

Воскобович ойындары несімен ерекшеленеді?

1. Конструктивтік элементтерімен. Мысалы алатын болсақ, «Геоконта» - құрастыру құралы ретінде динамикалық «резеңке», «Воскобович шаршысында» - қаттылық пен иілгіштік бірге, «Мөлдір шаршыда» - мөлдір пластинка мөлдір емес бөлігімен,

«Затейник-бауда» – бау және т.б. Ойын қатысушыларының жас ерекшеліктерінің кеңдігімен. Бір ойын ұш жастағы да, жеті жастағы балаларды да, кейде орта мектеп оқушылары да қатыса алады. Бөбектер үшін де және ересек жастағы балалар үшін де бір-екі әрекеттен тұратын және қиын көп сатылық міндеттерді орындауға мүмкіндік береді.

2. Көп функционалдығы. Бір ойынның көмегімен көптеген білім беру міндеттерін шешуге болады. Өзі сезбей-ақ балалар цифрлар мен әріптерді меңгере бастайды; түс, пішінді біледі және есінде сақтайды; қолдың ұсақ моторикасын шынықтырады; тілін, ойын, зейінін, есте сақтауын, қиялын жетілдіреді. Ойындар оқу, математикалық дағдылар, құрастыру, шығармашылық қабілеттерін дамыту тәсілдері арқылы жүреді.

«Ура! Мен оқимын» кешені – ойынның ынталандырушы материалдары арқылы оқуға үйрететін, авторлық көзқарасы, зейін мен фонетикалық-фонематикалық естуін дамытатын авторлық өлеңдері мен әндерімен байытылған. Басқа дидактикалық кешендерден айырмашылығы материал қарапайым берілген, бұны қосымша оқусыз-ақ ата-аналар да, педагогтар және тәрбиешілерде пайдалана алады [3].

3. Шығармашылық мүмкіндігімен. Қандай ойынмен бала барлығынан көбірек ойнайды? әрине, балаға өз ойын іске асыруға мүмкіндік беретін ойынмен ойнайды. «Сиқырлы басқатырғыштар», түрлі-түсті «әйнектермен», «Геоконтпен», «Воскобович шаршысымен» неше түрлі қызықты нәрселерді ойлап және оларды осы ойындардың бөлшектерінен құрастыруға болады: машиналар, ұшақтар, кемелер, көбелектер мен құстар, батырлар мен ханшайымдарды – бүкіл ертегі әлемін құрастыра алады! Ойындар ересектерге де шығармашылық пен жұмыс істеуге мүмкіндік береді.

4. Бейнелілік және әмбебаптылық. Бұл ең негізгісі, осы арқылы басқа ойындардан Воскобович ойындары ерекшеленеді. Ойындар ертегі әлемімен, ерекше тілімен толықтырылған, бұл тілді біз, ересектер,

тиімді сөз тіркестерімен алмастырып алғанбыз. Барлық ойындар ең басты қатысушыға - балаға бағытталған. Ертегі - тапсырмалар, мейірімді кейіпкерлер, ер-жүрек сәби Гео, айлакер, бірақ қарапайым Всюсь, қызықты Магнолик ойын барысында баланы сүйемелдеу арқылы, оларға тек қана математика, оқу, логиканы да, сонымен қатар, адамгершілік қарым-қатынастарға, ойынға қатысып отырған ересектермен де ортақ тіл табысуға көмектеседі. Жастың мотивациялық әрекет акценттеріне – қызығушылық, бейнелік, қол жетімділік, стандартқа сай еместігі, қабылдау жаңашылдығы, сан-қилылығы – ойындар шеттетеді, зейінді, қызығушылықты жинақтайды, және баланы шешу үрдісіне әрдайым тартады. Бала міндетті түрде жағдайға кіреді, нақты алгоритм талап ететін, әрекеттердің жүйелілігі, ұсынылған тапсырмаларды, мақсаттарды, шешімдер нұсқаларын іздейді.

5. Ойынның көңіл-күй мәдениеті. Балалар туралы, тәрбиелеу мен дамыту туралы сөз қозғаған кезде біз, ересектер, өте салмақты болып қаламыз. Көптеген педагогикалық тәсілдерді зерделеген кезде ойын туралы жарғы, концепция, ережелерді есімізге салады. Бірақ ойын – көңілді іс. Сондықтан, осы ойындардың маңызды ерекшелігі болып балалар теңдік, қолдау тілі деп қабылдайды, қиын болған кезде қарым-қатынас жеңілділігі сықақ пен сынды түсінеді.

6. Пайдалану мүмкіндігінің әр түрлілігі. Осы ойындардың үй жағдайында да, ойын жинақтарында да, сонымен қатар, балабақшалардың топтарында да, мектептерде де, жеке және түзету практикасында да пайдалануға мүмкіндік береді. Ойындарды білім берудің әр түрлі модельдерінде қолдануға болады. Бұл тәрбиеші мен мектеп педагогына жеке және түзету жұмыстарын жүргізуге мүмкіндік береді, бұл топпен, сыныпта сабақты ұйымдастыру үшін материал бола алады. Сонымен қатар, жеке материал ретінде де, топтық жалпы көрнекілік ретінде де пайдалануға болады (мысалы «Геоконт», «Ларчик» кешені – үлкен көлемді).

7. Ойын таңдаудағы басымдылық. Көптеген педагогтердің тәжірибесі «Воскобовичтің дамыту ойындары» бойынша іс-әрекет барысында көңілдерін аудару үшін бір рет ережелер мен міндеттерді түсіндіріп беруді ұйымдастыру жеткілікті екендігін айтып отыр, ал материалдардың қол жетімділігі мен технологиялығы балаларға ойынмен қарым-қатынас жасау арқылы өзі үшін жаңалықтар мен жаңа жақтарын ашуға мүмкіндік береді. Воскобович дамыту ойындары сан алуан және көптеген әрбір мамандарға қол жетімді, балалардың жас және жеке ерекшеліктерін ескере отырып, танымдық саланы дамыту жұмысын жүргізуге мүмкіндік беретін ойындар. В.Воскобович ойындары – мектеп жасына дейінгі баланың дамуына қойылатын заманауи талаптарына сай келетін ғажап құрал. Олардың қарапайымдылығы, тәрбиелік және білімдік міндеттерді шешудегі мүмкіндігі зор. Мұндай ойындар психологиялық тұрғыдан жайлы [4].

Бала өзіне және ойыншыққа зиян келтірмей жаттығады, тәжірибе жасайды, шығармашылықпен айналысады. Жаңа педагогикалық технологияны пайдалану нәтижелерін дамыта отырып, ойын технологиясын баланың интеллектуалдық дамуына, денсаулығына, жақсы көңіл-күйде

болуына бағытталды. Мектепке дейінгі жастағы балаларға арналғандықтан, автор ойын мен ертегіні біріктірген. Білім беру мақсаттары ойынның барысына енгізілген. Ал ертегілер – ол мотивация, баланы қызықтыру әдісі.

Ойын үлкен балалардың өмірінде маңызды орын алады әсіресе, мектепке дейінгі және кіші мектеп жасындағы балалар. Дамытушылық ойындар – бұл ойындар баланың әр түрлі қабілеттерін, оның ішінде қимыл және ақыл-ойына бағытталап арнайы жасалған. Воскобовичтің дамыту ойындары – бұл шығармашылық әдіс.

Ойын негізі үш негізгі принципке негізделген – қызығушылық, таным, шығармашылық. Бұл жай ғана ойындар емес, ертегілер, қызықты оқиғалар, баланы ойлауға итермелейтін күлкілі кейіпкерлер және шығармашылығына арналған тапсырмалар жиынтығы

Воскобович дамыту ойындарының бала үшін пайдасы:

- ұсақ қол, білек моторикасын жаттықтырады;
- логикалық ойлауын, тілін дамытады;
- қиялы мен шығармашылық қабілетін жетілдіреді және есте сақтау қабілетін арттырады. (сурет №2)

Сурет №2 Воскобович дамытушы ойын барысында

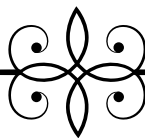
Воскобовичтің алғашқы ойындары 90-шы жылдардың басында пайда болды. «Геоконт», «Ойын шаршысы», «Түс сағаттар» бірден өзіне зейін аударды. Жылдан жылға олар көбейе берді - «Мөлдір шаршы», «Мөлдір цифр», «Домино», «Көбейту планетасы», «Сиқыр-лы басқатырғыштар», «Математикалық себеттер» сериялары. Бірінші әдістемелік ертегілер де пайда бола бастаған. Ойын барысында балалардан күтілетін нәтиже: бала өз бетімен жұмыс жасай алады, әріптерді, түстерді тез жаттап, кеңістіктерді ажырата алады, өзіне деген сенімділік пайда болады. Балалардың ойынға деген қызығушылықтары

артады. Воскобовичтің ойындары – ойын ерекшелігін, ойлана отырып нақты түрде орындауға мүмкіндік береді, ойын ерекшелігі-көпатқарымдылық. Бір ойынның өзінде бірнеше тапсырмалар орындалады. Сан мен әріптерді байқатпай игереді [5].

Балаларға тапсырма қорытындасын шығару, шешімнің орындалуы сапасын өзара бақылау әдісін қолдану өте ұнайды. Сондықтан балалармен бірге «Мұны өзім жасауға көмектес!» Демек, Воскобовичтың әдістемесін балабақшада пайдаланудың тиімділігі – бала өзінің даму ортасында еркін, өз пікірін алға тарта отырып жұмыс жасай алуы.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Харько Т.Г., Воскобович В.В. Сказочные лабиринты игры. Инструкции к играм Воскобовича В.В.;
2. М.Сәтімбекова, Балалардың қарапайым математикалық түсініктерін қалыптастырудың тәсілдері, Білім технологиялары. 2000ж, №2.;
3. «Мен оқимын, ойлаймын, ойнаймын». Р.Б. Нуртазина, Астана 2006.;
4. Выготский Л.С. Игра и ее роль в психическом развитии ребенка дошкольное образование (Пр.), 2005, №5.;
5. Усова А.П. Роль игры в воспитании детей. М: Просвещение -1976.

Сағымбекова Гульзат Мейрамбековна

Астана қаласы

№ 95 Алматы шағын орталығының тәрбиешісі

1 НАУРЫЗ «АЛҒЫС АЙТУ» КҮНІНЕ АРНАЛҒАН, «РИЗАШЫЛЫҚ» ЕРТЕҢГІЛІГІ СЦЕНАРЬИ

Аңдатпа. 1 наурыз «Алғыс айту» күні балалармен бірге ертеңгіліктің ерекшеліктері туралы баяндалады.

Түйін сөз: жылы сөз, жақсы ой, қайырымды іс.

Мақсаты: Ризашылық, рахмет, алғыс туралы балаларға түсіндіру; үлкендерге, кішіге деген сүйіспеншіліктерін, сыпайы қарым-қатынасын дамыту; әдептілікке, кішіпейілділікке, ізеттілікке тәрбиелеу.

Тәрбиеші: Қайырлы күн қымбатты балалар, Құрметті қонақтар және тәрбиешілер! «1 наурыз – Алғыскүні» атты «Ризашылық» күніне арналған ертеңгілігіне қош келдіңіздер!

Ал балалар! Шеңбер жасап,
ризашылығымызды күнімізге сыйлайық!

Ризамын мен бүгінге,

Ризамын мен бүгінге,
Ризамын мен бүгінге,
Ризамын мен қазірге!
Ризамын, ризамын, ризамын бүгінге,
Ризамын, ризамын, ризамын қазірге.
Балалар тізбектеліп, бір - бірлеріне тілек білдіріп шығады [1].

Тәрбиеші: Балалармен әңгіме өткізеді, сендер кімдерді жақсы көресіңдер? Оларды неліктен жақсы көресіңдер? Ал өздеріңді кімдер жақсы көреді? Қалай жақсы көреді? Ризашылық дегеніміз не?

- Алғыс дегенді қалай түсінесіңдер?

- Адам өзінің ризашылығын, алғысын қандай сөздермен білдіреді?

- Сендерге кім қандай жағдайда алғыс айтты?

- Өздерің қандай жағдайда алғыс айтып көрдіңдер? Балалардың жауаптары тыңдалады. Сонымен, рақметке лайықты кімдер? Тізімді бірге құрайық!

Аллаға әуелі рахмет!

Тірлікті мынау жаратқан.

Анаға – өмір сыйлағаны үшін,

Әкеге – қорған болғаны үшін,

Далаға – гүлдері мен көк шалғыны үшін,

Сөзге – жанды жылытатыны үшін,

Күнге – шуағы мен назары үшін,

Жұлдызға – қараңғы түндегі жарығы үшін,

Досқа – сыйластығы мен құшағы үшін,

Әжеге – ыстық алақаны үшін,
Суға – тіршілік көзі болғаны үшін,
Жерге – махаббаты мен бар болғаны үшін,

Отқа – жылулығы үшін, Рахмет!!! Бастысы алғыс айта біле жүрейік балалар деп бір бірлерімен құшақтасып, орындарына отырады.

Тәрбиеші: «Жақсылығың қайтар өзіңе», бейне жазбаға балалардың қонақтардың назарын аударады.(бейне жазбада, отбасы мейірімі,табиғатқа мейірім, жан-жануарларға мейірімі жасалған үзінділер арқылы болады)балалар көріптынышталады, әрі есте сақтап, күнделікті өмірде қолданып, жасауға талпынады.

- Балалар, жылы сөз, қайырымды іс, жақсы ой, кіршіксіз сезімдеріңді ешкімнен ешқашан аямаңыздар. «Рахмет» деген қасиетті сөзді жиі айтыңдар.Адам алғыс пен ризашылықты естіген сайын, жақсылық жасағысы келіп тұратынын есте сақтаңдар. Өмірдің әрбір сәтін бағалай білуге үйреніңдер және «Табиғат-Анаға» мейірімді күні үшін, көңілді жаңбыры мен ақ қары үшін, жұмсақ ақ ұлпа бұлты үшін, жақын адамдарға қайырымдылығы мен риясыз махаббаты үшін алғыс айтуды ұмытпаңдар деп, М.Төрежановтың «Алғыс» әңгімесімен толықтырады.

Тәрбиеші: Адамдар бір-біріне ризашылықтарын, алғыстарын білдіріп тұру керек. Балалар, осы сөздерге назар аударыңдаршы. Алғыс айту – бір адамның екінші адамға деген ықыласы, оны мойындау сезімі, жақсылығы үшін білдіретін ниеті. Адамдар бір-біріне деген алғыс сезімдерін қандай сөздер арқылы білдіреді?

- «Рахмет», «Алғыс айтамын», «Сізге өте тәнтімін», «Көп-көп рахмет», т.б. сөздер. Жақсы олай болса, жүрекшелерімізді қолға алып, алғыс айтуды жалғастырайық:

- Балабақшада тәрбие, білім алып жатқанымыз үшін алғыс айтуымыз керек.

- Бізге әріптерді үйреткен тәрбиешілерімізге алғысымызды айтуымыз керек.

- Жарық сәулесін сыйлаған күнге алғыс айтуымыз керек.

- Таза ауасын сыйлаған ағаштарға рахмет айтуымыз керек.

- Бізге өмір сыйлаған анамызға алғыс айтуымыз керек. Ия аналарымызға қанша алғыс айтсақта артық болмайды бүлдіршіндер.

Біз анамызға қалай алғыс білдіреміз?

- Анаға күлкі сыйлауымыз керек.

- Оған қамқор болуымыз керек.

- Оқуды жақсы оқуымыз керек.

-Тәртіпті, әдепті болуымыз керек. Балалар, осы айтылған жақсы сөздерді әрқашанда жадымызда сақтап жүрейік [2].

Тәрбиеші: Қазір бізге балалар жаттап келген тақпақтарын да айтқылары келіп тұр, қабыл алыңыздар!

Дана: Тәрбиешіге ұлы рахмет!

Нәрімен білім сусатқан.

Балалық досқа рахмет!

Қуанған бірге мұңдасқан.

Сол жанға айтам мың алғыс!

Сезімі үшін жылытқан.

Халқыма туған рахмет!

Шыңдаған, елге танытқан.

Аяжан: Қазаққа дархан рахмет!

Салт-санасын сіңірген.

Жеріме байтақ рахмет!

Таза ауа үшін сімірген.

Барша әлем, саған рахмет!

Әр күнім үшін кешірген.

Айсұлтан: Үйреттіңіз санды да,
Келер деп әлі алдыңа,
Келешегімізді ойлап, біздерге
Үйретпегеніңіз қалдыма.

Батыр: Әрненің білдік мәнісін,
Сыртын қойып және ішін.
Айтамыз сізге мың алғыс
Осылардың бәрі үшін.

Іңкәр: Жалынды сәлем жалпыңа,
Бас ием ата салтыма.
Қуана қарсы алатын,
Ризамын туған халқыма.

Тәрбиеші: Өте тамаша балалар үлкен
рахмет алғыс, тақпақ өлеңдерің ерекше
мәнерлеп айтып бердіңдер.

Тәрбиеші: Тұрмайма жанға жарасып!
Баршаға керек жақсылық!
Қызғанбай бөліп алыңыз!
«Сіз» «Біз» деген жылы сөз!!!
Жақсылықтың мейірі.

Бір-біріне болып кез,
Кең болсын адам пейілі – дей келе,
бүлдіршіндердің орындауындағы
«Сағындым Әже, сағындым» әнін қабыл
алыңыздар.

Тәрбиеші: Әннен соң, балалар орын-
дарына отырады, балалар енді мен
сендерге: «Ана мен қызы» туралы әңгімені
тыңдауға шақырамын. Бірде анасы қызы
екеуі сырласып отырғанда «Сендей өнегелі,
ақылды, тәрбиелі қызым өсіп келе жатқаны
мен үшін зор бақыт», – деп айтады анасы
қызына. Сол сөзді естігенімде дейді қызы
қанаттанып, алға қарай ұмтылдым. Анамның
айтқан әр сөзі санамда сайрап, рухтандырып,

қанат бітіріп, өмірге деген көзқарасымды
қалыптастырып, алдағы болашағымды
айқындауға көмектесті. Ол кісіге деген
ризалығымды айтып жеткізу мүмкін емес.
Әрине жүректен шыққан сезімді сөзбен емес,
іспен дәлелдеу керек емес пе?! Сондықтан
мен аянбай еңбектенемін оқуымды жақсы
оқып, тәрбиелі боламын үлкендерді тыңдап
жүремін дейді. Рахмет сізге, анашым!
Маған берген тәлім-тәрбиенің бен аналық
махаббатыңызға шексіз ризамын!деп қызы
анасын мақтан тұтады.

Тәрбиеші: Аналарымызды осылай
әрқашан қадір тұтып, сыйлайық, балалар!
бүгін уйге барған соң осы ертеңгіліктен ал-
ған әсерлеріңмен бөлісіңдер ата-аналарыңа
көмектесіп арқашан қасында болыңдар деп
әңгімесін аяқтайды [3].

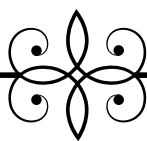
Тәрбиеші: Қадірлі қонақтар алтындай
уақыттарыңызды бөліп келгендеріңізге
мыңда бір алғыс білдіреміз! Осымен 1
наурыз-Алғыс күніне арналған ертеңгілігіміз
аяқталды. Сау болыңыздар, көріскенше күн
жақсы болсын!

Бізге ашық күн керек
Аспан керек мөп-мөлдір.
Қуанышқа тұр бөлеп,
Бақытты өмір төккен нұр,
Тыныш болып жер беті,
Түршікпесін денеміз,
Азамат боп ер жетіп,
Ағаларға ереміз.

Балалар көңілді музыкамен қоштасып,
залдан шығады.

Қолданған әдебиеттер:

1. Уралбаева Г.А «Ризашылық».
2. Турсаева У.Б. Балабақша. Ұстаз тілегі (Ойындар, Сценарийлер).
3. Кокоша М.М. Балабақшада Алғыс айту күні.

Халықаралық әйелдер күніне арналған
«Анам, әжем және мен» байқауының
республикалық кезеңінің
ҚОРЫТЫНДЫСЫ

«Үздік аналар мектебі» номинациясы бойынша

Жамбыл облысы, Тараз қаласы, №5 «Ақ желкен» бөбекжай-бақшасы

Айсары Сырғалым Мадиярқызы, 4 жас
Әжесі, анасы:

- ✓ Ахметова Мөлдір Ануарбекқызы,
- ✓ Шонтаева Даулеткул

педагогтер:

- ✓ Ажибаева Молдир Айтбаевна,
- ✓ Куанышова Лаззат Кыдыркуловна

«Үздік аналар мектебі» номинациясы бойынша

Жетісу облысы, Текелі қаласы, «№2 бөбекжай-балабақшасы»

Ботантаева
Жанайым Марғұланқызы

Әжесі, анасы:
✓ Ботантаева Жанна Асановна,
✓ Ботантаева Нагима Смағұловна

педагог:
Сайтбекова Жазира Тұраровна

«Үздік аналар мектебі» номинациясы бойынша

Солтүстік Қазақстан облысы, Тайыншы ауданы, «Қарлығаш» балабақшасы

Орынбай Эрмина Маратқызы, 5 жас

Анасы: Кунанбаева Амина Калымбековна

педагогтер:
✓ Ташетова Шынар Жамшитовна,
✓ Абжанова Гульнар Загидоллиновна

«Үздік аналар мектебі» номинациясы бойынша

Алматы қаласы, «№74 балабақшасы»

Нұрмұханбет Аялым, 5 жас
педагог - Изенова Нагима Оттепбергеновна

«Үздік аналар мектебі» номинациясы бойынша

Қарағанды облысы, Нұра ауданы, «Балбөбек» бөбекжайы

Әжесі, анасы:
✓ Голощук Галина Григорьевна,
✓ Андриенко Татьяна Владимировна

педагог:
✓ Орынбекова Ляззат Карбаевна

Андриенко Елизавета, 6 жас

«Үздік әжелер мектебі» номинациясы бойынша:

Атырау облысы, Исатай ауданы, «Балдырған» бөбекжай-бақшасы

Аман Мерейлім Мұратбекқызы, 5 жас

Әжесі, анасы:

- ✓ Губашева Сәуле Әлиқызы,
- ✓ Хайруллаева Мөлдір Смагилақызы

педагог:

- ✓ Утеғалиева Гүлнара Мутиқызы

«Үздік әжелер мектебі» номинациясы бойынша:

Атырау облысы, Индер ауданы, «Айналайын» бөбекжай-бақшасы

Қуаныш Айсезім Ерікқызы, 5 жас

Әжесі, анасы:

- ✓ Жаксылыкова Бекзада Замзеевна,
- ✓ Халыкова Шынар Сүйеуовна

педагог:

- ✓ Мустафина Жанат Гайнушевна

«Үздік әжелер мектебі» номинациясы бойынша:

Павлодар облысы, Ақсу қаласы, «Айналайын» сәбилер бақшасы»

Суиндукова Аяулым, 5 жас

Әжесі, анасы:

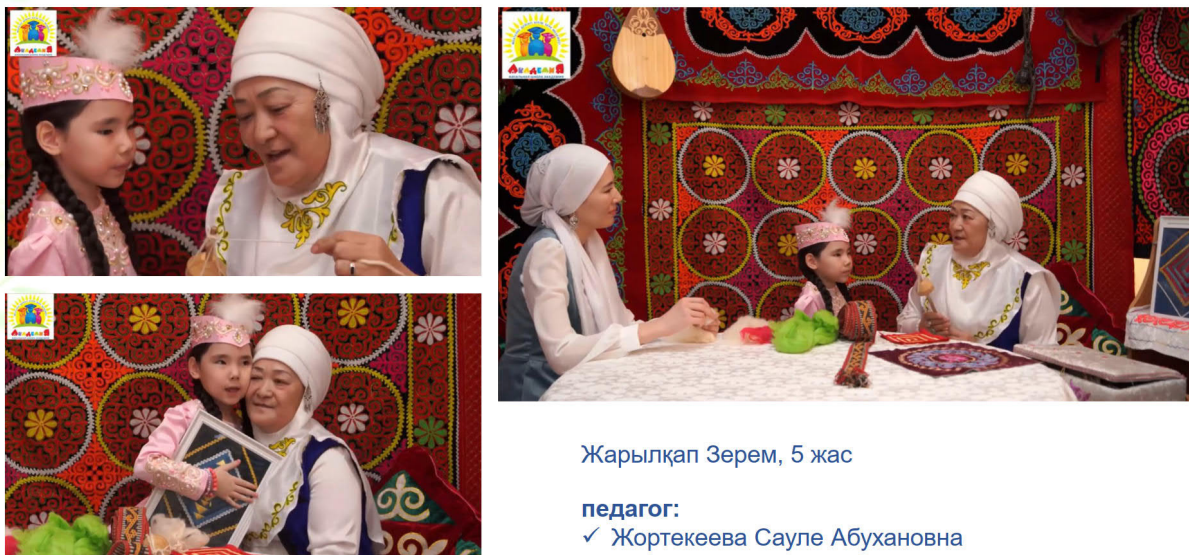
- ✓ Кошенширекова Айнур Каиргельдиновна,
- ✓ Джимбаева Улболсын

педагог:

- ✓ Кошенширекова Айнур Каиргельдиновна

«Үздік әжелер мектебі» номинациясы бойынша:

Астана қаласы, «Академия» жекеменшік балабақшасы

Жарылқап Зерем, 5 жас

педагог:

- ✓ Жортекеева Сауле Абухановна

«Үздік әжелер мектебі» номинациясы бойынша:

Астана қаласы, № 22 «Әлем» балабақшасы

Мұратбек Жанайым,
5 жас

Әжесі, анасы:
✓ Нұрділдина Фарида,
✓ Рахимбекова Әсел

педагог:
✓ Серкешова Жазира Болатовна

«Үздік әжелер мектебі» номинациясы бойынша:

Алматы қаласы, №74 балабақшасы

Айдосқызы Аяла, 5 жас,
Айдосқызы Аяна, 5 жас

педагог:
✓ Тойлыбаева Оралай Мырзабековна

«Өнегелі әже, тәрбиелі немере» номинациясы бойынша:

Ақтөбе облысы, Шалқар ауданы, «Еркемай» бөбекжай-бақшасы

Сағындық Жұлдыз Әкімжанқызы, 5 жас

Әжесі, анасы:

- ✓ Еңсепова Бейбіт Кәпжасарқызы,
- ✓ Мырзағұлова Самал Аралқызы

педагог:

- ✓ Шүренова Нұргүл Ойлықызы

«Өнегелі әже, тәрбиелі немере» номинациясы бойынша:

Батыс Қазақстан облысы, Шыңғырлау ауданы, «Болашақ» бөбекжайы

Амангелді Еркежан Сабыржанқызы, 4 жас

Әжесі, анасы:

- ✓ Еслямова Калима Қайырханқызы,
- ✓ Бисенова Нурлы Беркиновна

педагог:

- ✓ Жаньярова Гульдана Ериковна

«Өнегелі әже, тәрбиелі немере» номинациясы бойынша:

Қостанай облысы, Рудный қаласы, № 14 бөбекжай-бақшасы

Алимханова Алина, 5 жас

Әжесі, анасы:

- ✓ Эшанкулова Роза,
- ✓ Серикбаева Гулзат

педагог:

- ✓ Эшанкулова Роза Рузимуратовна

«Өнегелі әже, тәрбиелі немере» номинациясы бойынша:

Павлодар облысы, Павлодар қаласы, № 5 Сәбилер бақшасы

Шайкова Айлин, 4 жас

Әжесі, анасы:

- ✓ Гульзия Молдагалиевна Айтжанова,
- ✓ Адильбаева Асель Мендоллаевна

педагог:

- ✓ Гулстан Мухитденовна Айдарханова

«Өнегелі әже, тәрбиелі немере» номинациясы бойынша:

Шығыс Қазақстан облысы, Өскемен қаласы, №6 орта мектебі жанындағы шағын орталығы

Дастанқызы Аяла, 4 жас

Әжесі, анасы:

- ✓ Нұрхаданова Гулнар Советбековна,
- ✓ Жамбасова Аяулым Рамазановна

педагог:

- ✓ Исанова Шұғыла Жанатқызы

«Өнегелі әже, тәрбиелі немере» номинациясы бойынша:

Астана қаласы, №9 «Нұршашу» балабақшасы

Бекзат Айару, 4 жас

педагог:

- ✓ Муталив Бахытжан

«Өнегелі әже, тәрбиелі немере» номинациясы бойынша:

Шымкент қаласы, №19 «Қызғалдақ» бөбекжай-бақшасы

Нуридилла Назерке Талапқызы, 5 жас

Әжесі, анасы:

- ✓ Шералиева Зина Нурсултановна,
- ✓ Кемелова Жанар Қошқаровна

педагогтер:

- ✓ Абдрасилова Эльвира Бахытжановна,
- ✓ Халкулова Альмира Сайлаубековна,
- ✓ Ахмедова Диана Черкесовна

«Өнегелі әже, тәрбиелі немере» номинациясы бойынша:

Шымкент қаласы, №42 «Толағай» бөбекжай-бақшасы

Эрхан Ару Дауренқызы, 5 жас

Әжесі, анасы:

- ✓ Шералиева Гулайша Диханбаевна,
- ✓ Тотанова Дина Джинбаевна

педагог:

- ✓ Маханова Шарипа Кудайбергеновна

«Шебер ана, еңбекқор бала» номинациясы бойынша:

Ақмола облысы, Жақсы ауылы, №1 ЖОБ мектебінің жанындағы шағын орталық

Жанар Гүлім Русланқызы, 6 жас

Әжесі, анасы:

- ✓ Абиљжанова Азия Максұтовна,
- ✓ Абишева Алма Кабиденовна

педагог:

- ✓ Жамшитова Алуа Бағдатовна

«Шебер ана, еңбекқор бала» номинациясы бойынша:

Солтүстік Қазақстан облысы, Есіл ауданы, «Кеңес Одағының батыры Тимофей Позолотин атындағы, №1 Явленка орта мектебі жанындағы шағын орталық

Манас Дана, 4 жас

Әжесі, анасы:

- ✓ Мухамадиева Бақтыгуль,
- ✓ Мухамадиева Фатима

педагогтер:

- ✓ Абишева Айгуль Каиркеновна,
- ✓ Жарылғапова Дамеля Каиржановна

«Үздік ұйымдастырылған шара» номинациясы бойынша:

Қызылорда облысы, Қазалы ауданы, №3 «Өрімтал» бөбекжай-балабақшасы

Ілиясова Жансая Нұржанқызы, 5 жас

Әжесі, анасы:

- ✓ Саттай Сара Қалжанқызы,
- ✓ Қуандық Жақсыгүл Мерекеқызы

педагог:

- ✓ Толыбаева Феруза Сражадинқызы

«Үздік ұйымдастырылған шара» номинациясы бойынша:

Жамбыл облысы, Тараз қаласы, №28 бөбекжай-бақшасы

- ✓ Алдаберген Рания,
- ✓ Ержан Асылым,
- ✓ Әлтай Адина,
- ✓ Имаділда Альбина

Әжесі, анасы:

- ✓ Утилова Азиза Айтбековна,
- ✓ Культаева Алмагүл Кенесовна

педагог:

- ✓ Әбдраимова Камила Хамитқызы

«Үздік ұйымдастырылған шара» номинациясы бойынша:

Батыс Қазақстан облысы, Тасқала ауданы, «Ақбөпе» бөбекжайы

Әлібек Кәмшат Мұрадымқызы, 4 жас

Әжесі, анасы:

- ✓ Бахашева Бақыт Нұрболатқызы,
- ✓ Мендығалиева Зауре Амангельдиевна

педагог:

- ✓ Хабиболлаева Гулайна Лукпановна

Байқауға қатысқаны үшін Алғыс хат

*Қостанай облысы, Жангелдин ауданы,
М.Дулатов атындағы жалпы білім беретін мектебі*

Серік Жанайым Дәулетқызы, 6 жас

Әжесі, анасы:

- ✓ Серикова Бақытжамал,
- ✓ Қабимолдина Шынар

педагог:

- ✓ Игібай Құнтолқын Қуанышбекқызы

Байқауға қатысқаны үшін Алғыс хат

Түркістан облысы, №8 «Үлгілі» бөбекжай-балабақшасы

Мыңбосын Айзере Қасымжанқызы

Анасы:

✓ Туребекова Молдир Абаевна

педагог:

✓ Исаева Шарипа Аллабергеновна

Байқауға қатысқаны үшін Алғыс хат

Шығыс Қазақстан облысы, Дарынды балаларға арналған
валеологиялық мамандандырылған мектеп-кешені

✓ Дюсейкина Дария,
✓ Ковширина Валерия, 5 жас

Әжесі, анасы:

✓ Сабирова Мунира Жумағалиевна,
✓ Берекполова Венера

педагог:

✓ Ляпунова Изольда Леонидовна

Жеңімпаздарды құттықтаймыз!

*Наурыз мейрамын тойлауға арналған
«Мымырлық пен шеберлік күні»
республикалық байқауының
ҚОРЫТЫНДЫСЫ*

ӘКЕ КӨРГЕН ОҚ ЖОНАР, АНА КӨРГЕН ТОН ПШЕР

БАС ЖҮЛДЕ

Жамбыл облысы, Тараз қаласы,
№ 9 бөбекжай-бақшасы

I ОРЫН

Қызылорда облысы, Қызылорда қаласы,
«Асыл-ай» бөбекжай-бақшасы

I ОРЫН

Батыс Қазақстан облысы,
Қаратөбе ауданы,
«Жақсыбай» негізгі орта мектебі

II ОРЫН

Абай облысы, Семей қаласы,
№8 «Балбөбек» бөбекжайы

II ОРЫН

ШЫМКЕНТ қаласы,
№43 «Алмаз» бөбекжай-бақшасы

II ОРЫН

Алматы қаласы,
№132 бөбекжай-балабақшасы

II ОРЫН

Қарағанды облысы, Абай ауданы,
«Балбөбек» бөбекжайы

ІІІ ОРЫН

Атырау облысы, «Нұрсұлтан Назарбаевтың Білім Қоры» қоғамдық қорының филиалы, Атырау қаласындағы, «Мирас» бөбекжай-бақшасы

ІІІ ОРЫН

Қостанай облысы, Қостанай қаласы,
№ 51 бөбекжай-бақшасы

ІІІ ОРЫН

Павлодар облысы, Ақсу қаласы,
№24 сәбилер бақшасы

ІІІ ОРЫН

ШЫМКЕНТ қаласы, «XXI ғасыр»
Элиталық балабақшасы ЖШС

ХАНТАЛАПАЙ

БАС ЖҮЛДЕ

Түркістан облысы, Түркістан қаласы,
«Ақ желкен» санаторлық балабақшасы

I ОРЫН

Қызылорда облысы, Қармақшы ауданы,
№22 «Гаухартас» бөбекжай бақшасы

II ОРЫН

Жетісу облысы, Қаратал ауданы,
№ 97 балабақшасы

II ОРЫН

Астана қаласы,
№31 «Ақ сұңқар» балабақшасы

ІІІ ОРЫН

Ақмола облысы, Атбасар қаласы,
«Алтын бесік» бөбекжайы

ІІІ ОРЫН

Шығыс Қазақстан облысы, Глубокое ауданы,
Бауыржан Момышұлы атындағы орта мектебі

ІІІ ОРЫН

Маңғыстау облысы, Жаңаөзен қаласы
№3 «Балдаурен» бөбекжайы

**ЖЕҢІМПАЗДАРДЫ
ҚҰТТЫҚТАЙМЫЗ!**

www.irrd.kz
«Балаларды ерте дамыту институты» РММ
Астана қаласы, Мәңгілік Ел даңғ. 8/2
e-mail: rcdd_info@mail.ru